

Paavi Franciscuksen
kiertokirje

FRATELLI TUTTI

(Kaikki veljiä ja sisaria)

Veljeydestä ja sosiaalisesta ystävyydestä

Paavi Franciscuksen kiertokirje Fratelli tutti (*Kaikki veljiä ja sisaria*)
veljeydestä ja sosiaalisesta ystävyydestä 3. lokakuuta 2020

© Copyright 2020 – Libreria Editrice Vaticana

Suomenkielinen laitos:

© Copyright 2021 Katolinen tiedotuskeskus, Helsinki

Painopaikka Hansaprint, Turenki 2021

ISBN 978-952-7153-55-0

SISÄLLYS

Fratelli tutti [1-2]	7
Ilman rajoja [3-8]	8
<i>Ensimmäinen luku</i>	
Suljetun maailman varjot [9]	12
<i>Murskautuneet unelmat [10-12]</i>	12
<i>Historiallisen tietoisuuden loppu [13-14]</i>	14
Ilman yhteistä suunnitelmaa [15-17]	15
<i>Maailmanlaajuinen poisheittäminen [18-21]</i>	17
<i>Ihmisoikeudet eivät ole kyllin universaaleja [22-24]</i>	18
<i>Konflikti ja pelko [25-28]</i>	20
Globalisaatio ja edistys ilman yhteistä suuntaa [29-31]	22
Pandemiat ja muut historian vitsaukset [32-36]	24
Vailla ihmisarvoa rajoilla [37-41]	27
Kommunikaation illuusio [42-43]	29
<i>Häpeämätön aggressio [44-46]</i>	30
<i>Informaatio ilman viisautta [47-50]</i>	31
Alistuminen ja itsensä halveksiminen [51-53]	33
Toivo [54-55]	34
<i>Toinen luku</i>	
Muukalainen tiellä [56]	36
Tausta [57-62]	37
Hylätty [63-68]	41

Jatkuvasti toistuva kertomus [69-71]	43
Henkilöt [72-76]	45
Uusi alku [77-79]	47
Lähimmäinen ilman rajoja [80-83]	49
Muukalaisen vetoamus [84-86]	51
<i>Kolmas luku</i>	
Avoimen maailman ajattelemisen ja synnyttäminen [87]	53
Itsemme ylittäminen [88-90]	54
<i>Rakkauten ainutlaatuinen arvo [91-94]</i>	55
Jatkuvasti avartuva rakkaus [95-96]	57
<i>Avoim, kaikki integroiva yhteiskunta [97-98]</i>	58
<i>Riittämätön käsitys yleismaailmallisesta rakkaudesta [99-100]</i>	59
”Toverimaailman” tuolle puolen [101-102]	60
<i>Vapaus, tasa-arvo ja veljeyys [103-105]</i>	61
Yleismaailmallinen, ihmistä edistävä rakkaus [106-111]	62
Moraalisen hyvän edistäminen [112-113]	65
<i>Solidaarisuuden arvo [114-117]</i>	66
Omaisisuuden sosiaalinen tehtävä [118-120]	68
<i>Oikeudet ilman rajoja [121-123]</i>	70
<i>Kansojen oikeudet [124-127]</i>	71
<i>Neljäs luku</i>	
Sydän avoinna koko maailmalle [128]	74
Rajojen rajoite [129-132]	74
Vastavuoroiset lahjat [133-136]	76
<i>Hedelmällinen vuorovaikutus [137-138]</i>	78
<i>Pyyteetön vastaanottaminen [139-141]</i>	79
Paikallinen ja yleismaailmallinen [142]	81

<i>Paikallismaku</i> [143-145]	81
<i>Yleismaailmallinen näköala</i> [146-150]	83
<i>Omalta alueelta</i> [151-153]	86
<i>Viides luku</i>	
Paras politiikka [154]	88
Populismi ja liberalismi [155]	88
<i>Populaari tai populistinen</i> [156-162]	88
<i>Liberaalien näkemysten arvot ja rajat</i> [163-169]	92
Kansainvälinen valta [170-175]	97
Yhteiskunnallinen ja poliittinen rakkaus [176]	100
<i>Tarvittava politiikka</i> [177-179]	101
<i>Poliittinen rakkaus</i> [180-182]	102
<i>Vaikuttava rakkaus</i> [183-185]	104
Poliittisen rakkauden toteuttaminen [186]	105
<i>Rakkauden uhraukset</i> [187-189]	106
<i>Integroiva ja kokoava rakkaus</i> [190-192]	109
Enemmän hedelmällisyyttä kuin tuloksia [193-197]	110
<i>Kuudes luku</i>	
Vuoropuhelu ja sosiaalinen ystävyys [198]	113
Yhteiskunnallinen vuoropuhelu ja uusi kulttuuri [199-202]	113
<i>Yhdessä rakentaminen</i> [203-205]	115
Konsensuksen perusta [206-210]	117
<i>Konsensus ja totuus</i> [211-214]	119
Uusi kulttuuri [215]	121
<i>Kohtaamisesta tulee kulttuuria</i> [216-217]	122
<i>Toisten tunnustamisen ilo</i> [218-221]	123
Ystävällisyyden palauttaminen [222-224]	125

Seitsemäs luku

Uuden kohtaamisen polkuja [225]	127
Uusi alku totuudesta käsin [226-227]	127
Rauhan arkkitehtuuri ja työstäminen [228-232]	129
<i>Etenkin köyhimpien kanssa [233-235]</i>	132
Anteeksiannon arvo ja merkitys [236]	133
<i>Väistämätön konflikti [237-240]</i>	134
<i>Oikeutetut taistelut ja anteeksianto [241-243]</i>	136
<i>Todellinen voitto [244-245]</i>	137
Muisto [246-249]	138
<i>Anteeksianto unohtamatta [250-254]</i>	141
Sota ja kuolemanrangaistus [255]	142
<i>Sodan epäoikeudenmukaisuus [256-262]</i>	143
<i>Kuolemanrangaistus [263-270]</i>	147

Kahdeksas luku

Uskonnot palvelevat veljeyttä maailmassa [271]	152
Lopullinen perusta [272-276]	152
<i>Kristillinen identiteetti [277-280]</i>	156
Uskonto ja väkivalta [281-284]	158
Vetoamus [285-287]	160

FRATELLI TUTTI

1. "*Fratelli tutti*",¹ "kaikki veljiä ja sisaria", kirjoitti pyhä Franciscus Assisilainen kääntyäkseen kaikkien veljien ja sisarten puoleen ja tarjotakseen heille evankeliumin makuisen elämänmuodon. Hänen neuvojensa joukosta haluan ottaa esiin yhden. Siinä hän kutsuu rakkauteen, joka ylittää maantieteen ja etäisyyksien muodostamat esteet. Hän julistaa, että autuas on se ihminen, joka rakastaa toista "tämän ollessa kaukana niin kuin tämä olisi vieressä".² Näillä muutamilla yksinkertaisilla sanoilla pyhä Franciscus selitti, mitä veljellinen avoimuus olennaisesti on: siinä voimme huomioda, arvostaa ja rakastaa jokaista ihmistä riippumatta siitä, onko hän fyysisesti lähellä tai missä päin maailmaa hän on syntynyt tai asuu.

2. Tuo veljellisen rakkauden, yksinkertaisuuden ja ilon pyhi-
mys innoitti minut kirjoittamaan kiertokirjeen *Laudato si'* ja saa minut myös omistamaan tämän uuden kiertokirjeen veljeydelle ja sosiaaliselle ystävyydelle. Pyhä Franciscus, joka tunsii olevansa auringon, meren ja tuulen veli, tiesi olevansa

---

1 *Ammonizioni*, 6, 1: FF 155.

2 *Ibid.*, 25: FF 175.

vielä enemmän yhtä niiden kanssa, jotka olivat hänen omaa lihaansa. Kaikkialla hän kylvi rauhaa ja kulki köyhien, hylättyjen, sairaiden, torjuttujen ja vähäisimpien ihmisten rinnalla.

Ilman rajoja

3. Eräs tapahtuma pyhän Franciscuksen elämässä näyttää meille, kuinka avoin hänen sydämensä oli: ilman rajoja ja välittämättä alkuperästä, kansallisuudesta, ihonväristä tai uskonnosta johtuvista eroista. Tuo tapahtuma oli hänen matkansa sulultaani Malik-al-Kamilin luo Egyptiin. Se merkitsi hänelle huomattavan suurta ponnistusta ottaen huomioon hänen köyhyytensä, vähäiset resurssinsa, matkan pituuden ja kieli-, kulttuuri- ja uskonnolliset erot. Ristiretkien aikakautena tuo matka oli erityinen osoitus siitä, kuinka suuri oli hänen rakkautensa, jota hän halusi osoittaa kaikkia kohtaan. Hänen uskollisuutensa Herraa kohtaan oli verrattavissa hänen rakkauteensa veljiä ja sisaria kohtaan. Vaikka pyhä Franciscus ei jättänyt huomiotta vaikeuksia ja vaaroja, hän meni tapaamaan suluttaania samalla asenteella, jota hän vaati oppilailtaan: omaa identiteettiään kieltämättä heidän tuli "saraseenien tai muiden uskottomien keskuudessa... olla kiistelemättä tai väittelemättä ja sen sijaan olla jokaisen ihmisolennon alamaisia Jumalan rakkauden tähden".³ Tuon ajan kontekstissa pyyntö oli epätavallinen. Meihin tekee vaikutuksen se, kuinka 800 vuotta sitten Franciscus kehotti välttämään kaikenlaista vihamielisyyttä ja riitaa ja osoittamaan nöyrää ja veljellistä "alamaisuutta" niitäkin kohtaan, jotka eivät jakaneet hänen uskoaan.

---

3 Pyhä Franciscus Assisilainen, *Regula non bullata*, 16, 3.6: FF 42-43.

4. Franciscus ei käynyt sanasotaa tyrkyttäen oppeja, vaan välitti Jumalan rakkautta. Hän oli käsittänyt, että ”Jumala on rakkaus. Se, joka pysyy rakkaudessa, pysyy Jumalassa, ja Jumala pysyy hänessä” (1. Joh. 4:16). Tällä tavalla hän oli hedelmällinen isä, joka herätti unelman veljellisestä yhteiskunnasta, sillä ”vain se, joka liittyy toisiin ihmisiin heidän matkallaan, ei vetääkseen heitä mukaansa, vaan auttaakseen heitä olemaan enemmän oma itsensä, on todella isä”.⁴ Tuon ajan maailma oli täynnä vartiotorneja ja puolustusmuureja; kaupungeissa käytiin verisiä sotia vaikutusvaltaisten perheiden kesken, mutta syrjäseuduilla köyhyys ja kurjuus valtasi alaa. Siellä Franciscus löysi todellisen sisäisen rauhan, vapautui kaikesta halusta hallita toisia, tuli itse yhdeksi köyhimmistä ja pyrki elämään sopuoinnussa kaikkien kanssa. Hän on näiden sivujen innoittaja.

5. Veljeyteen ja sosiaaliseen ystävyYTEEN liittävät kysymykset ovat aina olleet huolenaiheenani. Viime vuosina olen viitannut niihin useita kertoja ja eri yhteyksissä. Tähän kiertokirjeeseen olen halunnut koota monia noista puheenvuoroista liittäen ne laajemman pohdinnan kontekstiin. Laudato si’-kiertokirjeen laatimisessa eräs innoituksen lähteeni oli veljeni Bartolomeos, ortodoksinen patriarkka, joka hyvin voimakkaasti on kehoittanut pitämään huolta luomakunnasta. Tässä kiertokirjeessä taas tunnen saaneeni erityistä innoitusta suurimaami Ahmed Al-Tayebilta, jonka kohtasin Abu Dhabissa. Siellä muistutimme, että Jumala ”loi kaikki ihmiset tasavertaisiksi oikeuksiltaan, velvollisuuksiltaan ja arvokkuudeltaan ja kutsui heidät

---

4 Eloi Leclerc OFM, *Exil et tendresse*, Éd. Franciscaines, Paris 1962, 205.

elämään yhdessä veljinä ja sisarina”.⁵ Kyseessä ei ollut pelkkä diplomaattinen teko, vaan vuoropuhelussa toteutettu pohdinta ja yhteinen sitoumus. Tämä kiertokirje kokoaa ja kehittää edelleen tuossa yhdessä allekirjoittamassamme asiakirjassa käsiteltyjä suuria teemoja. Olen myös hyödyntänyt omin sanoin lukuisia asiakirjoja ja kirjeitä, joita olen saanut monilta ihmisiltä ja ryhmiltä koko maailmassa.

6. Seuraavat sivut eivät pyri esittämään kattavasti oppia veljellisestä rakkaudesta, vaan keskittyvät sen yleismaailmallisuuteen, sen avoimuuteen kaikkia kohtaan. Tarjoan tämän yhteiskunnallisen kiertokirjeen vaatimattomaksi panokseksi jatkuvaa pohdintaa varten, jotta pystyisimme vastaamaan nykyajan pyrkimyksiin eliminoida tai sivuuttaa toiset ihmiset esittämällä uuden näyn veljeydestä ja sosiaalisesta ystävyydestä, joka ei jää pelkiksi sanoiksi. Vaikka kirjoitin tämän kiertokirjeen kristillisen vakaumuksen perustalta, joka innoittaa ja ravitsee minua, pyrin tekemään sen niin, että pohdintani kutsuisi vuoropuheluun kaikkien hyvän tahdon ihmisten kanssa.

7. Kesken tämän kiertokirjeen kirjoittamisen puhkesi odottamatta Covid-19-pandemia, joka on tuonut valoon väärät varmuutemme. Eri maiden erilaisista vastauksista huolimatta kyvyttömyys toimia yhdessä on käynyt ilmeiseksi. Kaikesta hyperkonnektiivisuudestamme huolimatta totesimme hajanaisuuden, joka on vaikeuttanut meitä kaikkia koskettavien ongelmien ratkaisua. Jos joku ajattelee, että on kyse vain siitä, että saamme toimimaan paremmin sen, mitä jo teimme, tai

---

5 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4.-5. helmikuuta 2019, s. 6.

että ainoa viesti on se, että meidän on parannettava jo olemassa olevia järjestelmiä ja sääntöjä, hän kieltää todellisuuden.

8. Toivon, että tänä aikana, joka on annettu eletäväksemme, voisimme tunnustaa jokaisen ihmispersonan arvokkuuden ja uudelleen synnyttää kaikkien keskuudessa maailmanlaajuisen kaipauksen veljeyteen. Kaikkien keskuudessa: ”Siinä on suurenmoinen salaisuus, jotta voimme unelmoida ja tehdä elämästämme loistavan seikkailun. Kukaan ei voi kohdata elämää eristyneenä [...]. Tarvitsemme yhteisöä, joka tukee ja auttaa meitä ja jossa autamme toisiamme katsomaan eteenpäin. Kuinka tärkeää onkaan unelmoida yhdessä! [...] Yksin on vaara nähdä kangastuksia, olemattomia; unelmat rakennetaan yhdessä.”⁶ Unelmoikaamme yhtenä ihmiskuntana, matkalaisina, joilla on sama ihmisluento, tämän saman maan lapsina, jossa kaikki asumme, kukin uskonsa tai vakaumustensa rikkauksella, kukin omalla äänellään, kaikki veljinä ja sisarina!

---

6 Puhe ekumeenisessa ja uskontojenvälisessä nuorten tapaamisessa, Skopje, Pohjois-Makedonia (7. toukokuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 9. toukokuuta 2019, s. 9.

Ensimmäinen luku

SULJETUN MAAILMAN VARJOT

9. Pyrkimättä laatimaan tyhjentävää analyysiä saati pohtimaan kaikkia näkökohtia todellisuudesta, jossa elämme, haluan kiinnittää huomiota joihinkin nykymaailman tendensseihin, jotka estävät yleismaailmallisen veljeyden kehitystä.

Murskautuneet unelmat

10. Vuosikymmeniä on näyttänyt siltä, että maailma olisi opinut jotakin monista sodista ja epäonnistumisista ja että se kulkisi hitaasti kohti erilaisia integraatiomuotoja. Kehittyi esimerkiksi unelma yhdistyneestä Euroopasta, joka pystyy tunnistamaan yhteiset juurensa ja iloitsemaan moninaisuudestaan. Muistamme ”Euroopan unionin perustajaisien lujan vakaumuksen; he toivoivat tulevaisuutta, joka perustuu kykyyn tehdä yhteistyötä jakautumisten voittamiseksi ja rauhan ja yhteyden edistämiseksi maanosan kaikkien kansojen kesken”.⁷ Samoin on voimistunut kaipaus Latinalaisen Ameri-

---

7 Puhe Euroopan parlamentille, Strasbourg (25. marraskuuta 2014): AAS 106 (2014), 996.

kan integraatiosta ja on alettu ottaa askeleita siihen suuntaan. Muissakin maissa ja eri alueilla on ollut rauhanpyrkimyksiä ja lähestymisiä, jotka ovat kantaneet hedelmää tai vaikuttaneet lupaavilta.

11. Mutta historia osoittaa merkkejä paluusta taaksepäin. Vanhat konfliktit, joita pidettiin jo voitettuina, puhkeavat uudelleen; herää sulkeutunutta, liioiteltua, kaunaista ja aggressiivista nationalismia. Joissakin maissa monenlaisista ideologioista vaikutteita saanut ajatus kansan ja kansakunnan ykseydestä johtaa uudenlaiseen itsekkyyteen ja sosiaalisen tajuun menetykseen, kansallisten intressien puolustamisen valepuvussa. Tämä muistuttaa meille, että ”jokaisen sukupolven on omaksuttava edellisten sukupolvien taistelut ja saavutukset ja johdettava ne vielä korkeampiin päämääriin. Hyvyyttä, rakkautta, oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta ei saavuteta kertakaikkisesti; ne on saavutettava joka päivä. Ei voida tyytyä siihen, mitä menneisyydessä on jo saavutettu, pysähtyä nauttimaan siitä ikään kuin voisimme unohtaa, että monet veljemme kärsivät yhä epäoikeudenmukaisista tilanteista, jotka ovat haaste meille kaikille”.⁸

12. ”Maailmalle avautuminen” on ilmaisu, jonka talous- ja finanssielämä on nykyään ottanut omakseen. Sillä viitataan yksinomaan avautumiseen ulkomaisia intressejä kohtaan tai talousvaltojen vapautteen investoida vaille esteitä tai komplikaatioita kaikissa maissa. Maailmanlaajuinen talouselämä käyttää hyväkseen paikallisia konflikteja ja vähäistä kiinnostusta yhteistä hyvää kohtaan pakottaakseen kaikkialle yhden ainoan kulttuurimallin. Tuo kulttuuri yhdenmukaistaa maa-

---

8 Viranomaisien, kansalaisyhteiskunnan ja diplomaattikunnan tapaaminen, Santiago de Chile (16. tammikuuta 2018): AAS 110 (2018), 256.

ilmaa mutta jakaa ihmisiä ja kansakuntia, koska ”yhä globalisoituneempi yhteiskunta tekee meidät naapureiksi mutta ei sisaruksiksi”.⁹ Olemme enemmän kuin koskaan yksin tässä massoituneessa maailmassa, joka asettaa etusijalle yksilön intressit ja heikentää elämän yhteisöllistä ulottuvuutta. On yhä enemmän markkinoita, joissa ihmisillä on kuluttajien tai katselijoiden rooli. Tuollaisen globalismin eteneminen tavallisesti vahvistaa voimakkaampien, itseään suojelemaan pystyvien alueiden identiteettiä, mutta heikentää heikompien ja köyhempien alueiden identiteettiä ja tekee niistä haavoittuvia ja riippuvaisia. Tällä tavalla politiikasta tulee yhä hampaattomampaa ylikansallisten talousvaltojen edessä, jotka soveltavat ”hajota ja hallitse”-periaatetta.

Historiallisen tietoisuuden loppu

13. Samasta syystä myös historian taju katoaa yhä enemmän, ja se johtaa yhä pahempaan hajaannukseen. Kulttuuriin tunkeutuu jonkinlainen ”dekonstruktionismi”, jossa ihminen vapautessaan pyrkii rakentamaan kaiken nollasta lähtien. Jäljelle jää vain tarve kuluttaa rajattomasti, ja sisällötön individualismi korostuu monin tavoin. Tähän kontekstiin sijoitui nuorille antamani neuvo: ”Jos joku tekee teille tarjouksen ja käskee teitä unohtamaan historian, olemaan arvostamatta vanhusten kokemusta, halveksimaan kaikkea mennyttä ja katsomaan vain tulevaisuuteen, jonka hän teille tarjoaa, eikö se ole vain helppo tapa houkutella teitä tuolla ehdotuksella saadakseen teidät tekemään vain sitä, mitä hän teille sanoo? Tuo henkilö tarvitsee sitä, että olisitte tyhjiä, juurettomia, epäluuloisia kaikkea kohtaan, jotta voisitte luottaa vain hänen lu-

---

9 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 19: AAS 101 (2009), 655.

pauksiinsa ja alistua hänen suunnitelmiinsa. Niin toimivat eriväriset ideologiat, jotka tuhoavat (tai dekonstruoivat) kaiken sen, mikä on erilaista, ja tällä tavalla ne voivat hallita ilman vastarintaa. Sitä varten ne tarvitsevat nuoria, jotka halveksivat historiaa, jotka torjuvat sen henkisen ja inhimillisen rikkauden, joka on välitetty kautta sukupolvien, ja unohtavat kaiken heitä edeltäneen.”¹⁰

14. Nuo ovat uusia kulttuurikolonialismin muotoja. Älkäämme unohtako, että ”kansat, jotka vieraantuvat omasta traditiostaan ja jäljittelyinnon, väkivallan, anteeksiantamattoman välinpitämättömyyden tai apatian vuoksi antavat riistää sie-lunsa, menettävät henkisen rakenteensa ohella myös moraalisen kestävyytensä ja lopulta ideologisen, taloudellisen ja poliittisen riippumattomuuden”.¹¹ Tehokas tapa heikentää historian tajua, kriittistä ajattelua sekä pyrkimystä oikeudenmukaisuuteen ja integraatioon on tehdä tyhjäksi tai muuttaa suurten sanojen merkitystä. Mitä merkitsevät nykyään sellaiset sanat kuin demokratia, vapaus, oikeudenmukaisuus, ykseys? Niitä on manipuloitu ja vääristelty, jotta niitä voitaisiin käyttää hallitsemisen välineinä, sisällöttöminä leimoina, jotka kelpaavat minkä tahansa teon oikeuttamiseen.

Ilman yhteistä suunnitelmaa

15. Paras tapa dominoida ja pyrkiä rajattomaan valtaan on toivottomuuden kylväminen ja jatkuvan epäluottamuksen herättäminen, vaikka se naamioituisikin tiettyjen arvojen puolustamiseen. Nykyään monissa maissa käytetään politiikan välineinä liioittelua, kärjistämistä ja polarisoimista. Eri tavoin

---

10 Apostolinen kehotuskirje *Christus vivit* (25. maaliskuuta 2019), 181.

11 Kardinaali Raúl Silva Henríquez SDB, saarna, *Te Deum*, Santiago de Chile (18. syyskuuta 1974).

kielletään toisilta oikeus olla olemassa ja ajatella, ja siksi turvaututaan strategiaan, jossa heitä pilkataan, heitä kohtaan herätetään epäilyksiä, heidät saarretaan. Ei hyväksytä heidän osuuttaan totuudesta, heidän arvoaan, ja tällä tavalla yhteiskunta köyhtyy ja joutuu voimakkaampien ylivallan alaiseksi. Niin politiikka ei enää ole tervettä keskustelua pitkän tähtäimen suunnitelmista kaikkien kehityksen ja yhteisen hyvän edistämiseksi, vaan lyhytikäisiä markkinointikeinoja, joissa tehokkain resurssi on toisten tuhoaminen. Tässä pikkumaisessa huonoon valoon saattamisen pelissä keskustelua manipuloidaan ja se pysyy erimielisyyksien ja vastakkainasettelun tasolla.

16. Kun intressit taistelevat kaikki kaikkia vastaan ja voittamisesta tulee tuhoamisen synonyymi, miten on mahdollista kohtaa katseemme nähdäksemme lähimmäisen tai asettuaksemme matkan varrella kaatuneen rinnalle? Suunnitelma, jossa on suuria päämääriä koko ihmiskunnan kehitykseksi, kuulostaa nykyään hulluudelta. Keskinäiset etäisyytemme kasvavat, ja raskas ja hidas matka kohti yhdistyneempää ja oikeudenmukaisempaa maailmaa kärsii uuden jyrkän takaiskun.

17. Huolenpito meitä ympäröivästä ja ylläpitävästä maailmasta merkitsee huolenpitoa itsestämme. Mutta meidän on ymmärrettävä, että olemme "me yhdessä" ja asumme yhteisessä kodissa. Tuo huolenpito ei kiinnosta talousvaltoja, jotka vaativat nopeita voittoja. Usein ympäristöä puolustavat äänet vaiennetaan tai niitä pilkataan, ja erityisintressit esitetään rationaalisina argumentteina. Tässä tyhjässä, lyhytnäköisessä ja vailla yhteistä näkyä olevassa kulttuurissa, jonka olemme luoneet, "on ennakoitavissa, että tiettyjen resurssien ehtyessä

luodaan otolliset olosuhteet uusille sodille, vaikka ne kätke-
täänkin jaloihin päämääriin”.¹²

Maailmanlaajuinen poisheittäminen

18. Tietyt osat ihmiskunnasta näyttävät olevan uhrattavissa valitun, huolettoman elämän ansaitsevan ihmisryhmän hyväksi. ”Ihmistä ei enää nähdä ensisijaisena arvona, jota on kunnioitettava ja vaalittava, varsinkin jos hän on köyhä tai vammainen, jos ’hänestä ei ole vielä hyötyä’ – kuten synty-
mättömät – tai ’hänestä ei ole enää hyötyä’ – kuten vanhukset. Meistä on tullut välinpitämättömiä kaikenlaista tuhlaamista kohtaan, alkaen elintarvikkeiden tuhlaamisesta, mikä on äärimmäisen valitettavaa.”¹³

19. Syntyvyyden lasku, joka aiheuttaa väestön ikääntymistä, ja vanhusten hylkääminen tuskalliseen yksinäisyyteen vahvistavat epäsuorasti, että kaikki päättyy meihin, että tärkeitä ovat vain meidän yksilölliset intressimme. Siten ”poisheitettäviä eivät ole vain ruoka tai ylimääräiset hyödykkeet, vaan usein ihmiset itse”.¹⁴ Näimme, mitä vanhuksille tapahtui joillakin maailman alueilla koronaviruksen takia. Heidän ei pitänyt kuolla niin. Mutta tosiasiallisesti jotakin samankaltaista oli jo tapahtunut helleaaltojen vuoksi ja muissakin olosuhteissa: vanhukset hylättiin julmasti. Emme huomaa, että vanhusten eristäminen ja hylkääminen toisten huolehdittaviksi, ilman perheen asianmukaista ja rakastavaa huolenpitoa, vahingoittaa ja köyhdyttää perhettä itseään. Lisäksi se riistää nuorilta välttämättömän kontaktin juuriinsa ja viisauteen, jota he yksin eivät voi saavuttaa.

12 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 57: AAS 107 (2015), 869.

13 Puhe diplomaattikunnalle (11. tammikuuta 2016): AAS 108 (2016), 120.

14 Puhe diplomaattikunnalle (13. tammikuuta 2014): AAS 106 (2014), 83-84.

20. Tämä poisheittäminen ilmenee monin tavoin, kuten pakkomielteenä vähentää työn kustannuksia ottamatta huomioon sen aiheuttamia vakavia seurauksia, koska siitä johtuvan työttömyyden suoranaisena seurauksena köyhyys lisääntyy.¹⁵ Lisäksi poisheittäminen saa kauhistuttavia muotoja, joiden uskoimme jo olevan voitettuja, kuten rasismi, joka kätkeytyy ja ilmenee yhä uudestaan. Rasismin ilmeneminen herättää meissä häpeää osoittaessaan, että yhteiskunnan luuloteltu edistys ei olekaan niin todellista eikä kertakaikkisesti taattua.

21. On taloussääntöjä, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi kasvun kannalta, mutta eivät yhtä lailla tehokkaiksi kokonaisvaltaisen inhimillisen kehityksen kannalta.¹⁶ Vauraus on lisääntynyt, mutta ilman tasa-arvoa, ja niin ”syntyy uusia köyhyyden muotoja”.¹⁷ Kun sanotaan, että nykymaailma on vähentänyt köyhyyttä, sitä mitataan muiden aikakausien kriteereillä, jotka eivät ole verrannollisia nykytodellisuuteen. Muina aikakausina esimerkiksi sähkön puuttumista ei pidetty köyhyyden merkinä eikä se ollut suuren ahdingon aihe. Köyhyyttä on analysoitava ja ymmärrettävä aina konkreettisen historian hetken todellisten mahdollisuuksien kontekstissa.

Ihmisoikeudet eivät ole kyllin universaaleja

22. Usein todetaan, että tosiasiaassa ihmisoikeudet eivät ole yhtäläisiä kaikille. Noiden oikeuksien kunnioittaminen ”on kunkin maan yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityk-

---

15 Vrt. puhe Centesimus annus pro Pontifice-säätiölle (25. toukokuuta 2013): *Insegnamenti*, I, 1 (2013), 238.

16 Vrt. pyhä Paavali VI, kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 14: AAS 59 (1967), 264.

17 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 22: AAS 101 (2009), 657.

sen ennakkoedellytys. Kun ihmisen arvokkuutta kunnioitetaan ja hänen oikeutensa tunnustetaan ja taataan, kukoistavat myös luovuus ja yritteliäisyys ja ihmispersoonaa voi kehittää moninaisia aloitteita yhteiseksi hyväksi”.¹⁸ Mutta ”tarkastelun huolellisesti nyky-yhteiskuntiamme kohtaamme lukuisia ristiriitoja, jotka johtavat kysymään, tuleeko kaikkien ihmisten yhtäläinen arvokkuus, joka juhlallisesti julistettiin noin 70 vuotta sitten, tunnustetuksi, kunnioitetuksi, suojelluksi ja edistetyksi kaikissa tilanteissa. Nykymaailmassa on edelleen lukuisia epäoikeudenmukaisuuksia. Niitä ruokkivat reduktiiviset ihmiskäsitykset ja voittoon perustava talousmalli, joka ei epäröi riistää, hylätä ja jopa tappaa ihmisiä. Kun yksi osa ihmiskunnasta elää yltäkylläisyydessä, toinen osa näkee arvokkuutensa kiellettyinä, halveksittuna tai tallattuna ja perustavanlaatuiset oikeutensa unohdettuina tai loukattuina”.¹⁹ Mitä tämä kertoo yhtäläisistä oikeuksista, jotka perustuvat samaan inhimilliseen arvokkuuteen?

23. Samaten olemme yhä kaukana siitä, että yhteiskuntien järjestys koko maailmassa heijastaisi selvästi, että naisilla on täsmälleen sama arvokkuus ja yhtäläiset oikeudet kuin miehilläkin. Sanallisesti kyllä vahvistetaan joitakin asioita, mutta päätökset ja todellisuus kertovat toisenlaista sanomaa. ”Kaksin verroin köyhiä ovat syrjinnästä, kaltoinkohtelusta ja väkivallasta kärsivät naiset, koska usein heillä on vähemmän mahdollisuuksia puolustaa oikeuksiaan.”²⁰

---

18 Puhe viranomaisille, Tirana, Albania (21. syyskuuta 2014): AAS 106 (2014), 773.

19 Puhe kansainväliselle konferenssille ”Ihmisoikeudet nykymaailmassa” (10. joulukuuta 2018): *L'Osservatore Romano* 10.-11. joulukuuta 2018, s. 8.

20 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 212: AAS 105 (2013), 1108.

24. Samoin toteamme, että ”vaikka kansainvälinen yhteisö on omaksunut lukuisia sopimuksia orjuuden lopettamiseksi kaikissa muodoissaan ja alkanut toteuttaa erilaisia strategioita taistellakseen tätä ilmiötä vastaan, nykyäänkin miljoonilta ihmisiltä – kaikenikäisiltä lapsilta, miehiltä ja naisilta – riistetään vapaus ja heidät pakotetaan elämään olosuhteissa, jotka ovat verrattavissa orjuuteen [...] Tänäkin niin kuin eilenkin orjuuden juurena on sellainen käsitys ihmispersonasta, joka pitää mahdollisena kohdella häntä objektina [...] Ihmispersonalta, joka on luotu Jumalan kuvaksi ja kaltaisuuteen, riistetään vapaus voimankäytöllä, huijaamalla tai fyysisesti tai psyykkisesti pakottamalla; hänet tehdään kauppatavaraksi, jonkun omaisuudeksi; häntä kohdellaan välineenä eikä päämääränä”. Rikollisverkostot ”käyttävät taitavasti modernia informaatioteknologiaa houkutelakseen nuoria kaikkialla maailmassa”.²¹ Hirvittävyydellä ei ole rajoja, kun naisia alistetaan ja pakotetaan abortteihin. Järkyttävää on, että ihmisiä jopa siepataan heidän elintensä myymiseksi. Ihmiskauppa ja muut orjuuden muodot ovat maailmanlaajuinen ongelma, joka koko ihmiskunnan on otettava vakavasti, sillä ”niin kuin rikollisjärjestöt käyttävät globaaleja verkostoja saavuttaakseen päämääränsä, niin myös toiminta tuon ilmiön voittamiseksi vaatii yhteistä ja globaalia ponnistusta yhteiskunnan eri tekijöiden taholta”.²²

Konflikti ja pelko

25. Sotia, terrori-iskuja, rotuun tai uskontoon perustuvia vainoja ja monia muita loukkauksia ihmisen arvokkuutta vas-

---

21 Viesti 48. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2015 (8. joulukuuta 2014), 3-4: AAS 107 (2015), 69-71.

22 Ibid., 5: AAS (107 (2015), 72.

taan arvioidaan eri tavoin sen mukaan, vastaavatko ne tiettyjä pääasiassa taloudellisia intressejä. Se, mikä on totta niin kauan kuin se sopii vallanpitäjälle, lakkaa olemasta totta, kun ei enää sovi hänen intresseihinsä. Nuo väkivaltilanteet ”murheellista kyllä lisääntyvät monilla alueilla maailmassa ja saavat piirteitä siitä, mitä voisi kutsua ’vähittäiseksi kolmanneksi maailmansodaksi’”.²³

26. Tämä ei hämmästytä, jos huomaamme, että meitä yhdistävää näköpiiriä ei enää ole, koska jokaisessa sodassa tuhotaan ”ihmisperheen kutsumukseen kuuluva veljeyden suunnitelma”. Siksi ”jokainen uhkatilanne ruokkii epäluottamusta ja puolustusasemiin vetäytymistä”.²⁴ Näin maailmassamme on järjetön kahtiajako; luulemme voivamme ”taata vakauden ja rauhan väärän turvallisuuden perusteella, pelkoon ja epäluottamukseen perustuvan ajattelutavan tukemana”.²⁵

27. Paradoksaalista kyllä, on ikiaikaisia pelkoja, joita teknologinen edistys ei ole voittanut; pikemminkin ne ovat kätkeytyneet ja levinneet uuden teknologian suojissa. Nykyäänkin vanhojen kaupunginmuurien takana on kuilu, tuntematon alue, erämaa. Sieltä tuleva ei ole luotettava, koska hän ei ole tunnettu eikä tuttu, kylään kuuluva. Se on ”barbaarista” aluetta, jolta on puolustauduttava mihin hintaan tahansa. Siksi luodaan uusia itsepuolustusmuureja. Niin ei ole enää maailmaa, vaan on olemassa yksinomaan ”minun” maailmani, aina siihen saakka, että toisia ei enää pidetä ihmisinä, joilla

---

23 Viesti 49. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2016 (8. joulukuuta 2015), 2: AAS 108 (2016), 49.

24 Viesti 53. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2020 (8. joulukuuta 2019), 1: L'Osservatore Romano 13. joulukuuta 2019, s. 8.

25 Puhe ydinaseista, Nagasaki, Japani (24. marraskuuta 2019): L'Osservatore Romano 25.-26. marraskuuta 2019, s. 6.

on loukkaamaton arvokkuus, ja heistä tulee vain "nuo". Ilmenee jälleen "kiusaus luoda muurien kulttuuri, pystyttää muureja sydämiin ja muureja maahan estääksemme tätä kohtaamista toisten kulttuurien, toisten ihmisten kanssa. Ja se, joka pystyttää muurin, rakentaa muurin, päättyy orjaksi rakentamiensa muurien sisälle. Hän jää näköalattomaksi, koska häneltä puuttuu vuorovaikutus toisten kanssa".²⁶

28. Yksinäisyys, pelko ja turvattomuus, jota monet järjestelmän hylkäämiksi itsensä tuntevat ihmiset kokevat, luovat hedelmällistä maaperää mafioille. Ne menestyvät esiintyen unohdettujen "suojelijoina" ja usein tarjoten monenlaista apua, mutta tavoittelevat rikollisia intressejään. On mafialle tyypillistä pedagogiikkaa, joka väärrään yhteisöhenkeen vedoten luo riippuvuus- ja alistussuhteita, joista on hyvin vaikea vapautua.

Globalisaatio ja edistys ilman yhteistä suuntaa

29. Suurimaami Ahmed Al-Tayebin kanssa emme unohda myönteistä kehitystä tieteen, teknologian, lääketieteen, teollisuuden ja hyvinvoinnin osalta, etenkin kehittyneissä maissa. Siitä huolimatta "haluamme korostaa, että noihin historiallisiin saavutuksiin, niin suuria ja arvokkaita kuin ne ovatkin, liittyy sekä moraalista rappiota, joka vaikuttaa kansainväliseen toimintaan, että hengellisten arvojen ja vastuun heikkenemistä. Kaikki tämä vaikuttaa yleiseen turhautumisen, eristäytymisen ja epätoivon tunteeseen [...]. On tulossa uusien konfliktien näyttämöitä, jännitteitä puhkeaa ja ase- ja ammusvarastoja kerrytetään, ja tämä kaikki globaalissa kontekstissa,

---

26 Puhe Milanon San Carlo-kollegion professoreille ja opiskelijoille (6. huhtikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 8.-9. huhtikuuta 2019, s. 6.

jota varjostavat epävarmuus, pettymys ja pelko tulevaisuudesta ja jota lyhytnäköiset talousintressit hallitsevat”. Muistaakamme myös ”suuret poliittiset kriisit, epäoikeudenmukaiset tilanteet ja luonnonvarojen epäoikeudenmukainen jako. [...] Tällaisten kriisien edessä, jotka johtavat miljoonien lasten kuolemaan – köyhyden ja nälän riuduttamina – kansainvälisellä tasolla vallitsee hiljaisuus, jota on mahdoton hyväksyä”.²⁷ Tällainen näkymä edessämme emme huomaa todella inhimillistä suuntaa, vaikka monien alojen edistys meitä kiehtoisiko.

30. Nykymaailmassa tunne kuulumisesta samaan ihmiskuntaan heikkenee, ja unelma yhteisestä oikeudenmukaisuuden ja rauhan rakentamisesta näyttää muiden aikojen utopialta. Näemme, että vallitsee mukavuudenhaluinen, kylmä, globalisoitunut välinpitämättömyys. Se syntyy syvästä pettymyksestä, joka kätkeytyy pettävän illuusion taakse: uskomme, että voimme olla kaikkivaltiaita ja unohtamme, että olemme kaikki samassa veneessä. Tämä pettymys, joka jättää taakseen suuret veljelliset arvot, johtaa ”tietynlaiseen kyynisyyteen. Sillä se kiusaus on edessämme, jos kuljemme tätä harhakuvitelmien pettämisen ja pettymyksen tietä. [...] Eristäytymisen ja itseensä tai intresseihinsä sulkeutuminen eivät koskaan ole tie toivon palauttamiseksi ja uudistuksen aikaansaamiseksi, vaan sitä ovat läheisyys ja kohtaamisen kulttuuri. Ei eristäytymiselle, kyllä läheisyydelle. Ei törmäyskulttuurille, kyllä kohtaamisen kulttuurille”.²⁸

---

27 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L’Osservatore Romano* 4.-5. helmikuuta 2019, s. 6.

28 Puhe kulttuurimaailmalle, Cagliari, Italia (22. syyskuuta 2013): *L’Osservatore Romano* 23.-24. syyskuuta 2013, s. 7.

31. Tässä maailmassa, joka kiiruhtaa eteenpäin vailla yhteistä suuntaa, tunnemme ilmapiirin, jossa ”pakkomielle omasta hyvinvoinnista ja koko yhteisen ihmiskunnan menestystä edäntyvät toisistaan yhä enemmän, kunnes yksilön ja ihmis-yhteisön välille näyttää syntyvän todellinen skisma. [...] Sil- lä yksi asia on tuntea, että on pakko elää yhdessä, toinen asia on pitää arvossa rikkaita ja kauniita yhteiselämän siemeniä, joita on etsittävä ja vaalittava yhdessä”.²⁹ Teknologia edistyy jatkuvasti, mutta ”kuinka hienoa olisikaan, jos tieteellisten ja teknologisten innovaatioiden kasvua vastaisi myös yhä suu- rempi tasa-arvo ja kaikkien mukaan ottaminen yhteiskunnas- sa! Kuinka hienoa olisikaan, jos löytäessämme uusia kaukai- sia planeettoja huomaisimme myös ympärillämme kiertävien veljien ja sisarten tarpeet!”³⁰

Pandemiat ja muut historian vitsaukset

32. Covid-19-pandemian kaltainen globaali tragedia on herät- tänyt joksikin aikaa tietoisuuden siitä, että olemme maailman- laajuinen yhteisö, joka purjehtii samassa veneessä ja jossa yh- den kärsimä paha koituu kaikkien vahingoksi. Muistimme, että kukaan ei pelastu yksin, että voimme pelastua vain yh- dessä. Siksi sanoin, että ”myrsky paljastaa heikkoutemme ja tuo näkyviin väärän ja pinnallisen turvallisuuden, jolle olem- me rakentaneet ohjelmamme, suunnitelmamme, tottumuk- semme ja prioriteettimme [...] Myrskyn myötä on romahtanut se stereotyyppien julkisivu, jolla naamioimme aina omasta kuvastaan huolta kantavan ’egomme’. On tullut jälleen esiin

---

29 Humana communitas. Kirje Paavillisen elämän akatemian puheenjohtajal- le sen perustamisen XXV vuosipäivän johdosta (6. tammikuuta 2019), 2.6: L’Osservatore Romano 16. tammikuuta 2019, s. 6-7.

30 Videoviesti, TED2017, Vancouver (26. huhtikuuta 2017): L’Osservatore Romano 27. huhtikuuta 2017, s. 7.

väistämätön, siunattu yhteenkuuluvuutemme: se, että olemme toistemme veljiä ja sisaria”.³¹

33. Maailma eteni herkeämättä kohti taloutta, joka teknologisten edistysaskelten avulla pyrki vähentämään ”inhimillisiä kustannuksia”. Monet yrittivät saada meidät uskomaan, että markkinoiden vapaus riitti pitämään kaiken turvassa. Mutta tämän hallitsemattoman pandemian raskas ja odottamaton isku on pakottanut ajattelemaan toisia ihmisiä, kaikkia, enemmän kuin muutamien etua. Nykyään voimme tunnistaa, että ”olemme ruokkineet unelmia loistosta ja suuruudesta, mutta päätyneet maistamaan hajaannusta, sulkeutuneisuutta ja yksinäisyyttä; olemme ahmineet verkostoitumista, mutta kadottaneet veljeyden maun. Olemme etsineet nopeita tuloksia, mutta päätyneet kärsimättömyyden ja ahdistuksen rasittamiksi. Virtuaalisuuden vankeina olemme kadottaneet todellisuuden maun”.³² Pandemian herättämä tuska, epävarmuus, pelko ja tietoisuus rajallisuudesta on meille voimakas kehoitus miettiä uudelleen elämäntyylejämme, suhteitamme, yhteiskuntajärjestystämme ja ennen kaikkea olemassaolomme merkitystä.

34. Jos kaikki asiat liittyvät toisiinsa, on vaikea ajatella, että tämä maailmanlaajuinen katastrofi ei liittyisi siihen, miten suhtaudumme todellisuuteen, teeskennellen olevamme oman elämämme ja kaiken olemassa olevan absoluuttisia herroja. En halua sanoa, että kyseessä olisi jonkinlainen jumalallinen rangaistus, eikä myöskään riitä sanoa, että luonnolle aiheutet-

---

31 Rukoushetki epidemian aikana (27. maaliskuuta 2020): *L'Osservatore Romano* 29. maaliskuuta 2020, s. 10.

32 Saarna messussa, Skopje, Pohjois-Makedonia (7. toukokuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 8. toukokuuta 2019, s. 12.

tu vahinko lopulta vaatii maksua väärinkäytöksistämme. Itse todellisuus huokaa ja kapinoi. Mieleen tulee runoilija Vergiliuksen kuuluisa säe, joka viittaa asioiden ja historian kyyneliin.³³

35. Nopeasti kuitenkin unohtamme historian, ”elämän opettajan”³⁴, opetukset. Tämän terveyskriisin mentyä ohi pahin mahdollinen reaktio olisi vajota yhä syvemmälle kuumeiseen kuluttamiseen ja uudenlaiseen itsekkääseen itsesuojeluun. Suokoon Jumala, että lopulta ei enää olisi ”muita”, vaan vain ”me” yhdessä. Älköön tämä jääkö jälleen yhdeksi vakavaksi historian tapahtumaksi, josta emme opi mitään. Älkäämme unohtako vanhuksia, jotka kuolevat hengityskoneiden puuttuessa, osin johtuen terveydenhuoltojärjestelmien purkamisesta vuosien ajan. Älköön niin suuri kärsimys jääkö hyödyttömäksi. Ottakaamme askel kohti uutta elämäntapaa. Ymmärtäkäämme kertakaikkisesti, että tarvitsemme toisiamme ja olemme velkaa toisillemme, jotta ihmiskunta syntyisi uudelleen kaikkine kasvoineen, kaikkine käsineen ja kaikkine äänineen, luomistamme rajoista huolimatta.

36. Jos emme onnistu löytämään uudelleen yhteistä intohimoa yhteenkuuluvan ja solidaarisen yhteisön luomiseen, antaen sille aikamme, sitoumuksemme ja resurssimme, meitä harhaan johtanut globaali illuusio romahtaa ja jättää monet alttiiksi pahoinvoinnille ja tyhjyydelle. Ei pitäisi naiivisti unohtaa, että ”kulutuskeskeisen elämäntyylin pakkomielle, varsinkin kun vain harvat voivat sellaista ylläpitää, voi johdattaa vain väkivaltaan ja keskinäiseen tuhoon”.³⁵ ”Pelastautu-

33 Vrt. *Aeneis*, I, 462: ”Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt.”

34 ”Historia [...] magistra vitae” (Cicero, *De Oratore*, II, 36).

35 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 204: AAS 107 (2015), 928.

koon ken voi” muuttuu nopeasti muotoon ”kaikki kaikkia vastaan”, ja se on pahempaa kuin pandemia.

Vailla ihmisarvoa rajoilla

37. Niin joidenkin populististen poliittisten hallintojen kuin liberaalien talousnäkemystenkin edustajat väittävät, että siirtolaisten tuloa on vältettävä mihin hintaan tahansa. Samanaikaisesti perustellaan, että on rajoitettava köyhien maiden auttamista, jotta ne pohjaan saakka vajottuaan päättäisivät omaksua ankaran talouskurin. Ei huomata, että näiden abstraktien, vaikeasti tuettavien toteamusten takana on monta haavoitettua elämää. Monet pakenevat sotaa, vainoa, luonnonkatastrofeja. Toiset täysin oikeutetusti ”etsivät mahdollisuuksia itselleen ja perheelleen. He unelmoivat paremmasta tulevaisuudesta ja haluavat luoda edellytyksiä sen toteutumiseksi”.³⁶

38. Valitettavasti toisia ”kiehtoo länsimainen kulttuuri, ruokien joskus epärealistisia odotuksia, jotka altistavat heidät raskaille pettymyksille. Häikäilemättömät salakuljettajat, joilla usein on yhteyksiä huume- ja asekartelleihin, käytävät hyväksi siirtolaisten heikkoutta. Matkallaan nämä liian usein kohtaavat väkivaltaa, ihmiskauppaa, psyykkistä ja ruumiillistakin hyväksikäyttöä ja sanoinkuvaamatonta kärsimystä”.³⁷ Maastaan lähtevät ”kokevat joutumisen eroon alkuperäisestä kontekstistaan ja usein myös kulttuurista ja uskonnollista juurettomuutta. Hajoaminen koskettaa myös heidän alkuperäisiä yhteisöjään, jotka menettävät voimakkaimmat ja yritteliäimmät jäsenensä, ja perheitä, erityisesti kun toinen vanhemmis-

---

36 Apostolinen kehotuskirje *Christus vivit* (25. maaliskuuta 2019), 91.

37 Ibid., 92.

ta tai molemmat vanhemmat muuttavat jättäen lapset alkupe-
rämaahan”.³⁸ Siksi ”on vahvistettava oikeus olla muuttamatta
maastaan, eli oikeus kyetä pysymään omassa maassaan”.³⁹

39. Lisäksi ”joissakin tulomaissa siirtolaisuusilmiöt herättävät
levottomuutta ja pelkoa, jota usein ruokitaan ja käytetään hy-
väksi poliittisiin päämääriin. Niin leviää muukalaispelkoinen,
itseensä sulkeutuva ajattelutapa”.⁴⁰ Siirtolaisia ei pidetä riittä-
vän arvokkaina osallistumaan yhteiskunnan elämään kenen
tahansa muun lailla, ja unohdetaan, että heillä on sama luon-
tainen arvokkuus kuin kenellä tahansa ihmisellä. Siksi heidän
on oltava ”oman lunastuksensa edistäjiä”.⁴¹ Koskaan ei sanota
ääneen, että he eivät ole ihmisiä, mutta käytännössä, päätök-
sissä ja tavassa kohdella heitä, näkyy, että heitä pidetään vä-
härvoisempina, vähemmän tärkeinä, vähemmän ihmisinä.
On mahdotonta hyväksyä, että kristityt jakaisivat tuollaisen
ajattelutavan ja asenteet, pitäen tiettyjä poliittisia mieltymyk-
siä tärkeämpinä kuin syviä uskonvakaumuksiamme: jokaisel-
la ihmispersoonalla on loukkaamaton arvokkuus alkuperäs-
tä, ihonväristä tai uskonnosta riippumatta, ja korkein laki on
veljellinen rakkaus.

40. ”Siirtolaisuus määrittää ratkaisevasti maailman tulevai-
suutta.”⁴² Mutta nykyään siirtolaisuuteen vaikuttaa se, että
”on menetetty se veljellinen vastuuntunto, johon jokainen si-
vistynyt yhteiskunta perustuu”.⁴³ Esimerkiksi Eurooppa on

38 Ibid., 93.

39 Benedictus XVI, viesti 99. Maailman siirtolaisten ja pakolaisten päivää var-
ten (12. lokakuuta 2012): AAS 104 (2012), 908.

40 Apostolinen kehotuskirje *Christus vivit* (25. maaliskuuta 2019), 92.

41 Vrt. viesti 106. Maailman siirtolaisten ja pakolaisten päivää varten 2020 (13.
toukokuuta 2020): *L'Osservatore Romano* 16. toukokuuta 2020, s. 8.

42 Puhe diplomaattikunnalle (11. tammikuuta 2016): AAS 108 (2016), 124.

43 Puhe diplomaattikunnalle (13. tammikuuta 2014): AAS 106 (2014), 84.

vakavassa vaarassa kulkea tätä tietä. Kuitenkin ”suuren kulttuuri- ja uskonnollisen perintönsä avulla sillä on välineet puolustaa ihmispersoonan keskeisyyttä ja löytää oikea tasapaino kahden moraalisen velvoitteen välillä: suojella omien kansalaistensa oikeuksia ja taata siirtolaisille apu ja vastaanotto”.⁴⁴

41. Ymmärrän, että joillakin on epäilyksiä tai pelkoa siirtolaisia kohtaan. Pidän sitä osana luonnollista itsesuojeluvaistoa. Mutta on myös totta, että ihminen ja kansa ovat hedelmällisiä vain kyetessään luovaan avoimuuteen toisia kohtaan. Kehotan siirtymään eteenpäin noista alkukantaisista reaktioista, koska ”ongelma on, että ne vaikuttavat tapaamme ajatella ja toimia aina siihen saakka, että meistä tulee suvaitsemattomia, sulkeutuneita, ehkä myös – huomaamattamme – rasisteja. Ja niin pelko vie meiltä halun ja kyvyn toisten kohtaamiseen”.⁴⁵

Kommunikaation illuusio

42. Siinä missä lisääntyvät sulkeutuneet ja suvaitsemattomat asenteet, jotka eristävät meitä toisista, etäisyydet toisaalta vähenevät tai katoavat, kunnes oikeus yksityisyyteen häviää. Kaikesta tulee jonkinlaista speaktaakkelia, jota voidaan tutkia ja seurata, ja elämä on jatkuvan valvonnan alaisena. Digiviestinnässä halutaan näyttää kaikki, ja jokaisesta tulee tunkeilevan, paljastavan ja juoruavan kiinnostuksen kohde, usein nimettömästi. Kunnioitus toista kohtaan romahtaa; samaan aikaan kuin sivuutan hänet, jätän hänet huomiotta ja pidän hänet etäällä, voin häpeämättä tunkeutua hänen elämäänsä äärimmäisen yksityiskohtaisesti.

---

44 Puhe diplomaattikunnalle (11. tammikuuta 2016): AAS 108 (2016), 123.

45 Viesti 105. Maailman siirtolaisten ja pakolaisten päivää varten (27. toukokuuta 2019): L'Osservatore Romano 27.-28. toukokuuta 2019, s. 8.

43. Toisaalta digitaaliset viha- ja tuholiikkeet eivät ole – kuten jotkut haluavat uskotella – erinomainen vertaistukimuoto, vaan pelkkiä liittoutumisia yhteistä vihollista vastaan. Pikemminkin ”digitaaliset mediat voivat altistaa riippuvuusriskille, eristäytymään ja menettämään vähitellen kontaktin konkreettiseen todellisuuteen estäen aitojen ihmissuhteiden kehitystä”.⁴⁶ Tarvitaan fyysisiä eleitä, kasvonilmeitä, hiljaisuutta, ruumiinkieltä ja jopa tuoksua, käsien vapinaa, punastumista, hikoilua, koska kaikki tämä puhuu ja on osa ihmisen kommunikaatiota. Digitaaliset suhteet eivät vaadi ystävyysvaalimisen vaivaa, jatkuvaa vastavuoroisuutta ja ajanmittaan kypsyvää yhteisymmärrystä; ne ovat vain näennäisesti seurallisia. Ne eivät todella rakenna ”meitä”, vaan tavallisesti naamioivat ja levittävät samaa individualismia, joka ilmenee muukalaisvihassa ja heikkojen halveksimisessa. Digitaalinen yhteys ei riitä siltojen rakentamiseksi, se ei pysty yhdistämään ihmiskuntaa.

Häpeämätön aggressio

44. Puolustaessaan omaa kulutuskeskeistä ja mukavuudenhaluista eristäytymistään ihmiset saattavat pyrkiä jatkuvasti ja pakkomieltisesti verkostoitumaan. Se rohkaisee epätavalliseen aggressiivisuuteen, loukkauksiin, kaltoinkohteluun, herjauksiin ja sanalliseen väkivaltaan – aina siihen saakka, että tuhotaan kuva toisesta niin hillittömästi, että se ei olisi mahdollista kontaktissa kasvoista kasvoihin, koska päätyisimme tuhoamaan toinen toisemme. Sosiaalinen aggressio leviää mobiililaitteissa ja tietokoneilla ennenkuulumattomalla tavalla.

45. Sen vuoksi ideologiat ovat unohtaneet häveliäisyyden. Sellaista, mitä vielä muutama vuosi sitten kukaan ei voinut

sanoa menettämättä koko maailman kunnioitusta, voivat nykyään ilmaista jopa jotkut poliittiset auktoriteetit julmasti ja seuraamuksitta. Ei pidä unohtaa, että ”digimaailmassa toimivat valtaiset talousintressit, jotka voivat harjoittaa hienovaraisia mutta invasiivisia kontrollimuotoja ja luoda mekanismeja omantunnon ja demokraattisen prosessin manipuloimiseksi. Monien alustojen toiminta usein edistää samalla tavalla ajattelevien ihmisten kohtaamista, estäen keskustelun eri kantojen välillä. Nuo suljetut piirit helpottavat väriin tietojen ja uutisten leviämistä ruokkien ennakkoluuloja ja vihaa”.⁴⁷

46. On huomattava, että fanaattisuutta, joka johtaa tuhoamaan toisia, edistävät myös uskonnolliset ihmiset, mukaan lukien kristityt, jotka ”voivat osallistua sanallisen väkivallan verkostoihin internetin ja erilaisten digitaalisten vuorovaikutusympäristöjen kautta. Jopa katolisissa medioissa saatetaan ylittää rajat, siedetään mustamaalausta ja herjaamista, ja kaikki etiikka ja kaikki toisten hyvän nimen kunnioittaminen näyttää poissuljetulta”.⁴⁸ Miten tämä edistää veljeyttä, johon yhteinen Isä meitä kutsuu?

Informaatio ilman viisautta

47. Todellinen viisaus edellyttää todellisuuden kohtaamista. Mutta nykyään kaikkea voi tuottaa, vääristellä ja muuttaa. Siksi todellisuuden rajojen suorasta kohtaamisesta tulee sietämätöntä. Siksi toteutuu valintamekanismi, tapa erottaa välittömästi se, mistä pidän ja se, mistä en pidä, puoleensavetävät ja epämieluiset asiat. Samalla logiikalla valitsemme ihmiset, joiden kanssa haluamme jakaa maailman. Nykyään ihmiset

---

47 Ibid., 89.

48 Apostolinen kehoituskirje *Gaudete et exsultate* (19. maaliskuuta 2018), 115.

tai tilanteet, jotka ovat loukanneet tunteitamme tai ovat epämieluisia, yksinkertaisesti eliminoidaan virtuaalisissa verkostoissa. Niin rakennetaan virtuaalinen kehä, joka eristää meidät maailmasta, jossa elämme.

48. Ihmisten kohtaamiselle tyypillistä on istuminen kuuntelemaan toista; se on vastaanottavan asenteen malli, jossa unohdetaan narsismi ja hyväksytään toinen, kiinnitetään häneen huomiota, tehdään hänelle tilaa omassa piirissä. Kuitenkin ”nykymaailma on enimmäkseen kuuro maailma [...]. Joskus nykymaailman vauhti ja kiihko estää meitä kuuntelemasta hyvin sitä, mitä toinen ihminen sanoo. Keskeytämme hänet jo puolivälissä ja haluamme vastata, vaikka hän ei ole vielä lopettanut puhumista. Emme saa menettää kykyä kuunnella”. Pyhä Franciscus Assisilainen ”kuunteli Jumalan ääntä, kuunteli köyhien ääntä, kuunteli sairaiden ääntä, kuunteli luonnon ääntä. Kaiken sen hän muutti elämäntyyliseksi. Toivon, että pyhän Franciscuksen kylvämä siemen kasvaisi monien sydämissä”.⁴⁹

49. Kun hiljaisuus ja kuunteleminen vähenevät ja kaikki muutetaan nopeaksi ja kärsimättömäksi viestittelyksi, vaarannetaan viisaan inhimillisen kommunikaation perusrakenne. Syntyy uusi elämäntyyl, jossa rakennamme vain sitä, mitä haluamme edessämme olevan, ja suljemme pois kaiken sen, mitä emme voi kontrolloida tai tuntea pinnallisesti ja välittömästi. Tuon prosessin sisäinen logiikka estää tyynen mietiskelyn, joka voisi johdattaa meidät yhteiseen viisauteen.

---

49 Dokumenttielokuvasta *Papa Francesco – Un uomo di parola. La speranza è un messaggio universale*, Wim Wenders (2018).

50. Yhdessä voimme etsiä totuutta vuoropuhelussa, rauhallisesti keskustellen tai kiihkeästi väitellen. Tämä tie vaatii sitkeyttä, se sisältää myös hiljaisuutta ja kärsimystä ja pystyy kärsivällisesti kokoamaan ihmisten ja kansojen laajan kokemuksen. Meidät hukuttava informaatiotulva ei tarkoita suurempaa viisautta. Viisautta ei tuoteta kärsimättömillä internethauilla eikä se ole kasa tietoja, joiden todenmukaisuutta ei ole varmistettu. Tällä tavalla ei tapahdu kypsymistä kohtaamisessa totuuden kanssa. Keskustelu lopulta pyörii viimeisimpien tietojen ympärillä, se on pelkästään horisontaalista ja kumulatiivista. Mutta ei kiinnitetä tarkkaavaista ja perinpohjaista huomiota siihen, mikä elämässä on tärkeintä, ei tunnusteta sitä, mikä on olennaista, jotta elämällä olisi merkitys. Näin vapaudesta tulee illuusio, jota meille kaupataan ja joka sekoitetaan vapautteen navigoida näyttöruudun edessä. Ongelma on, että paikallisen ja yleismaailmallisen veljeyden tietä voivat kulkea vain vapaat, todelliseen kohtaamiseen valmiit sielut.

Alistuminen ja itsensä halveksiminen

51. Jotkut talouden kannalta vahvat maat esitetään kulttuurimalleina vähemmän kehittyneille maille, sen sijaan, että jokainen kasvaisi ominaisella tyylillään, kehittäen innovaatiokykyjään oman kulttuurinsa arvoista lähtien. Tämä pinnallinen ja raukkamainen ajattelutapa johtaa kopioimaan ja ostamaan luomisen sijasta ja aiheuttaa alhaista kansallista itsearvostusta. Monien köyhien maiden hyvinvoivissa sektoreissa, ja joskus niissä, jotka ovat onnistuneet pääsemään köyhyydestä, havaitaan kyvyttömyyttä hyväksyä itselle ominaisia ajattelu- ja toimintatapoja ja taipumusta halveksia omaa kulttuuri-identiteettiä, ikään kuin se olisi kaiken pahan alku.

52. Jonkun itsearvostuksen tuhoaminen on helppo tapa hallita häntä. Maa-ilmaa yhdenmukaistamaan pyrkivien tendenssien takana kukoistavat valtaintressit, jotka hyötyvät alhaisesta itsearvostuksesta, samalla kun medioiden ja verkostojen kautta pyritään luomaan uusi kulttuuri, joka palvelee voimakkaimpia. Siitä hyötyy opportunistinen finanssispekulaatio ja riisto, jossa köyhät ovat aina niitä, jotka häviävät. Toisaalta kansan kulttuurin huomiotta jättäminen saa aikaan sen, että monet poliittiset johtajat ovat kyvyttömiä edistämään tehokasta projektia, jota voitaisiin vapaasti omaksua ja tukea ajan mittaan.

53. Unohdetaan, että "ei ole pahempaa vieraantumista kuin kokemus juurettomuudesta, siitä, että ei kuulu kenellekään. Maa on hedelmällinen, kansa kantaa hedelmää ja pystyy luomaan tulevaisuutta vain siinä määrin kuin se synnyttää kuuluvuussuhteita jäsentensä kesken, siinä määrin kuin se luo integraatiositeitä sukupolvien ja eri yhteisöjen kesken, siinä määrin kuin se murtaa kierteet, jotka hämärtävät tajumme ja etäännyttävät meitä toisistamme".⁵⁰

Toivo

54. Huolimatta näistä synkistä varjoista, joita ei pidä unohtaa, seuraavilla sivuilla haluan nostaa esiin monia toivon polkuja. Jumala kylvää jatkuvasti ihmiskuntaan hyvän siemeniä. Viimeaikainen pandemia on saanut meidät jälleen arvostamaan lukemattomia matkakumppaneitamme, jotka pelon hetkelä ovat reagoineet antaen elämänsä. Olemme huomanneet, että elämäämme liittyvät ja sitä tukevat tavalliset ihmiset, jot-

---

50 Puhe viranomaisille, kansalaisyhteiskunnalle ja diplomaattikunnalle, Tallinna, Viro (25. syyskuuta 2018): *L'Osservatore Romano* 27. syyskuuta 2018, s. 7.

ka epäilemättä ovat kirjoittaneet jaetun historiamme ratkaisevia tapahtumia: lääkärit, sairaanhoitajat, farmaseutit, kaupan myyjät, siivoojat, huoltajat, kuljettajat, olennaisista palveluista ja turvallisuudesta vastaavat, vapaaehtoiset, papit, sääntökuntalaiset... He ovat ymmärtäneet, että kukaan ei pelastu yksin.⁵¹

55. Kutsun kaikkia toivoon. Se ”puhuu meille todellisuudesta, joka on juurtunut syvälle ihmiseen, riippumatta konkreettisista historiallisista olosuhteista, joissa hän elää. Se puhuu meille janosta, kaipauksesta, täyttymyksen ja elämässä menestymisen kaipaamisesta, suurten asioiden tavoittelemisesta, sen tavoittelemisesta, mikä täyttää sydämen ja kohottaa hengen kohti suuria todellisuuksia: totuutta, hyvyyttä ja kauneutta, oikeudenmukaisuutta ja rakkautta [...] Toivo on uskalias, se pystyy katsomaan kauemmas kuin omaan mukavuuteen, pieniin varmuuksiin ja kompensatioihin, jotka rajoittavat näköpiiriämme. Se voi tehdä meidät avoimiksi suurille ihanteille, jotka tekevät elämästä kauniimpaa ja arvokkaampaa”.⁵² Vaeltaakamme toivossa.

---

51 Vrt. rukoushetki epidemian aikana (27. maaliskuuta 2020): *L'Osservatore Romano* 29. maaliskuuta, s. 10; viesti 4. maailman köyhien päivää varten (13. kesäkuuta 2020), 6: *L'Osservatore Romano* 14. kesäkuuta 2020, s. 8.

52 Tervehdys nuorille, Centro Félix Varela, Havanna, Kuuba (20. syyskuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 21.-22. syyskuuta 2015, s. 6.

Toinen luku

MUUKALAINEN TIELLÄ

56. Edellinen luku ei ole kylmän ulkopuolinen kuvaus todellisuudesta, sillä ”se ilo ja toivo samoin kuin se suru ja tuska, jota nykyajan ihmiset, varsinkin köyhät ja jollakin tavoin ahdistetut tuntevat, on samalla Kristuksen opetuslasten iloa ja toivoa, surua ja ahdistusta. Ei näet ole olemassa mitään todella inhimillistä, mikä ei saisi vastakaikua heidän sydämesään”.⁵³ Pyrkien etsimään valoa sen todellisuuden keskellä, jota elämme, ja ennen kuin ehdotan joitakin toimintalinjoja, haluan omistaa tämän luvun vertaukselle, jonka Jeesus kertoi 2000 vuotta sitten. Vaikka tämä kirje on suunnattu kaikille hyvän tahdon ihmisille heidän uskonnollisesta vakaumuksestaan riippumatta, vertaus puhuu niin, että kuka tahansa meistä voi kokea sen haastavan itseään.

”Muuan lainopettaja halusi panna Jeesuksen koetukselle. Hän kysyi: ”Opettaja, mitä minun pitää tehdä, jotta saisin omakseni iankaikkisen elämän?” Jeesus sanoi hänelle: ”Mitä laissa sanotaan?”

---

53 Vatikaanin II kirkolliskokous, pastoraalikongregatio *Gaudium et spes*, 1.

Mitä sinä itse sieltä luet?” Mies vastasi: ”Rakasta Herraa, Jumalaa-si, koko sydäimestäsi ja koko sielustasi, koko voimallasi ja koko ymmärrykselläsi, ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Jeesus sanoi: ”Oikein vastasit. Tee näin, niin saat elää.” Mies tahtoi osoittaa, että hän noudatti lakia, ja jatkoi: ”Kuka sitten on minun lähimmäiseni?” Jeesus vastasi hänelle näin: ”Eräs mies oli matkalla Jerusalemissa Jerusalemiin, kun rosvojoukko yllätti hänet. Rosvot veivät häneltä vaatteetkin päältä ja pieksivät hänet verille. Sitten he lähtivät tiehensä ja jättivät hänet henkivieveriin. Samaa tietä sattui tulemaan pappi, mutta miehen nähdessään hän väisti ja meni ohi. Samoin teki paikalle osunut leeviläinen: kun hän näki miehen, hänkin väisti ja meni ohi. Mutta sitten tuli samaa tietä muuan samarialainen. Kun hän saapui paikalle ja näki miehen, hänen tuli tätä sääli. Hän meni miehen luo, valeli tämän haavoihin öljyä ja viiniä ja sitoi ne. Sitten hän nosti miehen juhtansa selkään, vei hänet majataloon ja piti hänseltä huolta. Seuraavana aamuna hän otti kukkarostaan kaksi denaaria, antoi ne majatalon isännälle ja sanoi: ’Hoida häntä. Jos sinulle koituu enemmän kuluja, minä korvaan ne, kun tulen takaisin.’ Kuka näistä kolmesta sinun mielestäsi oli ryöstetyn miehen lähimmäinen?” Lainopettaja vastasi: ”Se, joka osoitti hänelle laupeutta.” Jeesus sanoi: ”Mene ja tee sinä samoin””(Luuk. 10:25-37).

Tausta

57. Tässä vertauksessa tiivistyy vuosisatojen tausta. Heti kerrottuaan maailman ja ihmisen luomisesta Raamattu tuo esiin keskinäisten suhteidemme haasteen. Kain tappaa veljensä Abelin, ja kaikuu Jumalan kysymys: ”Missä on veljesi Abel?” (1. Moos. 4:9). Vastaus on sama, jonka mekin usein annamme: ”Olenko minä veljeni vartija?” (ibid.). Kysymyksellään Jumala kyseenalaistaa kaiken determinismin tai fatalismin, jolla yritämme oikeuttaa välinpitämättömyyttämme. Sen si-

jaan hän rohkaisee meitä luomaan toisenlaista kulttuuria, jossa pyrimme voittamaan vihollisuudet ja pitämään huolta toisistamme.

58. Jobin kirja vetoaa siihen, että meillä on sama Luoja, tiettyjen yhteisten oikeuksien perustana: "Luoja, joka äitini kohdussa antoi minulle muodon, muovasi myös minun palvelijani. Me olemme saman käden tekoa" (31:15). Vuosisatoja myöhemmin pyhä Ireneus ilmaisi saman asian käyttämällä vertauskuvana melodiaa: "Sen, joka rakastaa totuutta, ei pidä keskittyä kunkin äänen erilaisuuteen eikä kuvitella, että yhdellä äänellä on yksi luoja, toisella toinen, vaan ajatella, että melodian tekijä on yksi ainoa."⁵⁴

59. Juutalaisessa traditiossa käsky rakastaa toista ja pitää hänestä huolta näytti rajoittuvan saman kansakunnan jäsenten välisiin suhteisiin. Vanhan käskyn "rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi" (3. Moos. 19:18) ymmärrettiin tavallisesti viittaavan omiin kansalaisiin. Kuitenkin erityisesti Israelin maan ulkopuolella kehittyneessä juutalaisuudessa rajat olivat avartumassa. Ilmeni kehoitus olla tekemättä toisille sitä, mitä et tahdo itsellesi tehtävän (vrt. Tob. 4:15). Viisas Hillel (1. vuosisadalla e.Kr.) sanoi: "Tämä on laki ja profeetat. Kaikki muu on selitystä."⁵⁵ Halu jäljitellä jumalallisia asenteita johti voittamaan taipumuksen rajoittua vain lähimpänä oleviin: "Ihmisen myötätunto ulottuu lähimmäiseen mutta Herran laupeus kaikkeen mikä elää" (Sir. 18:13).

60. Uudessa testamentissa Hillelin käsky ilmaistaan myönteisessä muodossa: "Kaikki, minkä tahdotte ihmisten teke-

54 Pyhä Ireneus, *Adversus haereses*, II, 25, 2: PG 7/1, 798-s.

55 *Talmud Bavli* (Babylonialainen talmud), Shabbat, 31 a.

vän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat” (Matt. 7:12). Tämä käsky on yleismaailmallinen, se pyrkii käsittämään kaikki ihmiset, sillä Korkein, taivaallinen Isä, ”antaa aurinkonsa nousta niin hyvälle kuin pahoille” (Matt. 5:45). Ja siksi vaaditaan: ”Olkaa valmiit armahtamaan, niin kuin teidän Isännekin armahtaa” (Luuk. 6:36).

61. Jo Raamatun vanhimmista teksteistä löytyy peruste sille, miksi sydän on avattava niin että muukalastaakaan ei poissuljeta. Se johtuu siitä, että juutalainen kansa jatkuvasti muisti eläneensä muukalaisina Egyptissä:

”Älä tee muukalaiselle vääryyttä äläkä riistä häntä, sillä olet itsekin ollut muukalaisena Egyptissä” (2. Moos. 22:20).

”Älä sorra muukalaista; olettehan itsekin olleet muukalaisina Egyptissä ja tiedätte, mitä on elää vieraassa maassa muukalaisena” (2. Moos. 23:9).

”Kun maahanne tulee muukalaisia asumaan keskuudessanne, älkää sortako heitä. Kohdelkaa joukossanne asuvia siirtolaisia ikään kuin he olisivat heimolaisianne ja rakastakaa heitä kuin itseänne, sillä te olette itsekin olleet muukalaisina Egyptissä” (3. Moos. 19:33-34).

”Kun olette korjanneet viinitarhanne sadon, älkää suorittako jälki-korjuuta, vaan antakaa muukalaisen, orvon ja lesken korjata loput. Muistakaa, että itse olitte orjina Egyptissä” (5. Moos. 24:21-22).

Uudessa testamentissa kutsu veljelliseen rakkauteen kaikuu voimakkaana:

"Lain kaikki käskyt on pidetty, kun tätä yhtä noudatetaan: 'Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi'" (Gal. 5:14).

"Joka rakastaa veljeään, pysyy valossa, eikä hänessä ole mitään, mikä veisi lankeemukseen. Mutta se, joka vihaa veljeään, on pimeydessä" (1. Joh. 2:10-11).

"Me rakastamme veljiämme, ja siitä me tiedämme siirtyneemme kuolemasta elämään. Joka ei rakasta, pysyy kuoleman vallassa" (1. Joh. 3:14).

"Se, joka ei rakasta veljeään, jonka on nähnyt, ei voi rakastaa Jumalaa, jota ei ole nähnyt" (1. Joh. 4:20).

62. Tämänkin rakkauden kehotus voitiin ymmärtää väärin. Kohdatessaan ensimmäisten kristillisten yhteisöjen kiusauksen muodostaa suljettuja, eristäytyviä ryhmiä, pyhä Paavali syystäkin kehotti oppilaitaan rakastamaan toisiaan "ja kaikkia ihmisiä" (1. Tess. 3:12). Johanneksen yhteisössä pyydettiin ottamaan hyvin vastaan "veljet, muualta tulevatkin" (3. Joh. 5). Tuo konteksti auttaa ymmärtämään laupiaan samarialaisen vertauksen arvon: rakkaudelle ei ole väliä sillä, mistä haavoittunut veli tulee. "Rakkaus murtaa meitä eristävät ja erottavat kahleet ja rakentaa siltoja; rakkaus auttaa meitä rakentamaan suuren perheen, jossa kaikki voimme tuntea olevamme kotona [...]. Rakkaus tuntee myötätunnon ja arvokkuuden."⁵⁶

---

56 Puhe kirkon laupeudentyön auttamille, Tallinna, Viro (25. syyskuuta 2018): L'Osservatore Romano 27. syyskuuta 2018, s. 8.

Hylätty

63. Jeesus kertoo, että tien varrella maassa oli loukkaantunut, pahoinpitelyn uhriksi joutunut mies. Monet ihmisen kulkivat hänen ohitseensa, mutta jatkoivat matkaansa pysähtymättä. He olivat ihmisiä, joilla oli tärkeitä tehtäviä yhteiskunnassa ja joiden sydämessä ei ollut rakkautta yhteistä hyvää kohtaan. He eivät pystyneet kuluttamaan pariakaan minuuttia auttaakseen loukkaantunutta tai edes etsiäkseen apua. Yksi pysähtyi, antoi hänelle läheisyytensä, hoiti häntä omin käsin, maksoi omasta pussistaan ja huolehti hänestä. Ennen kaikkea hän antoi hänelle jotakin, johon tässä kiivastahtisessa maailmassa tarraudumme: hän antoi aikaansa. Varmasti hänellä oli omat ohjelmansa, hän aikoi käyttää tuon päivän tarpeidensa, velvollisuuksiensa tai toiveidensa mukaan. Mutta hän pystyi panemaan kaiken sivuun tuon loukkaantuneen edessä ja piti häntä aikansa antamisen arvoisena, vaikka ei tuntenut häntä.

64. Keneen heistä samaistut? Tämä kysymys on ankara, suora ja ratkaiseva. Ketä heistä muistutat? Meidän on tunnistettava, että meillä on jatkuvasti kiusaus olla kiinnostumatta toisista, erityisesti heikoimmista. Sanokaamme se suoraan: olemme kasvaneet monessa suhteessa, mutta olemme lukutaidottomia, kun pitäisi auttaa, hoitaa ja tukea kehittyneiden yhteiskuntiemme hauraimpia ja heikoimpia ihmisiä. Olemme tottuneet katsomaan toisaalle, kulkemaan ohi, jättämään tilanteet huomiotta niin kauan kuin ne eivät suoranaisesti kosketa meitä.

65. Jonkun kimppuun hyökätään kaduillamme, ja monet pakenevat paikalta ikään kuin eivät olisi nähneet mitään. Usein ihmiset törmäävät johonkuhun autolla ja pakenevat paikall-

ta. He ajattelevat vain ongelmien välttämistä, ei ole väliä sillä, jos ihminen kuolee heidän takiaan. Ne ovat merkkejä laajalle levinneestä elämäntyylistä, joka ilmenee monin, hienovaraistakin tavoin. Lisäksi me kaikki keskitymme paljolti omiin tarpeisiimme, jolloin jonkun kärsivän näkeminen on vastenmielistä ja häiritsee meitä, koska emme halua hukata aikaa toisten ongelmien takia. Nämä ovat sairaan yhteiskunnan oireita, koska siinä pyritään elämään kääntäen kärsimykselle selkäänsä.

66. Älkäämme vajotko tähän kurjuuteen. Katsokaamme laupiaan samarialaisen esimerkkiä. Tuo teksti kutsuu meitä löytämään uudelleen kutsumuksemme maamme ja koko maailman kansalaisina, uuden sosiaalisen siteen rakentajina. Se on aina uusi kehotus, vaikka se onkin olemukseemme kirjoitettu peruslaki. Se kehottaa yhteiskuntaa tavoittelemaan yhteistä hyvää ja tuota päämäärää ajatellen rakentamaan yhä uudelleen poliittisen ja sosiaalisen järjestyksensä, suhdeverkostonsa, inhimilliset suunnitelmansa. Laupias samarialainen osoitti teoillaan, että ”jokaisen elämä on sidoksissa toisten elämään: elämä ei ole ohikuluva aikaa, vaan kohtaamisen aikaa”.⁵⁷

67. Tämä vertaus on valaiseva kuva; se osoittaa perusratkaisun, joka meidän on tehtävä rakentaaksemme uudelleen tämän haavoittuneen maailmamme. Niin paljon kärsimyksen, niin monien haavojen edessä ainoa ulospääsytie on olla kuten laupias samarialainen. Kaikki muut valinnat johtavat joko rosvojen osaan tai niiden osaan, jotka kulkevat ohi vailalla myötätuntoa tien varrella makaavan loukkaantuneen kär-

---

57 Videoviesti, TED2017, Vancouver (26. huhtikuuta 2017): L'Osservatore Romano 27. huhtikuuta 2017, s. 7.

simystä kohtaan. Vertaus näyttää meille, kuinka yhteisöä voi rakentaa uudestaan lähtien miehistä ja naisista, jotka ottavat omakseen toisten heikkouden, jotka eivät anna rakentaa pois-sulkevaa yhteiskuntaa, vaan ovat lähimmäisiä ja nostavat ja kuntouttavat langenneen, jotta hyvä olisi yhteistä kaikille. Samalla vertaus varoittaa meitä tietyistä ihmisten asenteista, jotka katsovat vain itseään eivätkä ota kantaakseen ihmiselämän todellisuuden välttämättömiä vastuita.

68. Sanokaamme selvästi, että tuo kertomus ei opeta abstrakteja ihanteita eikä tyydy kuvaamaan sosiaalieettistä moraaliopetusta. Se paljastaa olennaisen, usein unohdetun piirteen ihmisestä: meidät on luotu täyteyttä varten, joka saavutetaan vain rakkaudessa. Välinpitämättömyys kärsimyksen edessä ei ole mahdollinen valinta; emme voi sallia jonkun jäävän ”elämästä syrjään”. Sen on järkyttävä meitä niin, että nousemme ylös omasta mukavasta rauhastamme ja ihmisen kärsimyksen kokeminen muuttaa meidät. Sitä on arvokkuus.

Jatkuvasti toistuva kertomus

69. Kertomus on yksinkertainen ja johdonmukainen, mutta sisältää koko sisäisen taistelun, joka tapahtuu identiteettimme kehittyessä, jokaisen elämässä, kun pyrimme toteuttamaan ihmisten veljeyttä. Kun lähdemme liikkeelle, kohtaamme väis-tämättä haavoittuneen ihmisen. Nykyään, ja yhä enemmän, on loukkaantuneita ihmisiä. Se, otammeko mukaan vai sul-jemmeko pois tien varrella kärsivät ihmiset, määrittää kaik-kia taloudellisia, poliittisia, yhteiskunnallisia ja uskonnolli-sia projekteja. Joka päivä edessämme on valinta: olemmeko laupiaita samarialaisia vai välinpitämättömiä matkalaisia, jot-ka kulkevat etäältä. Ja jos ulotamme katseemme koko histo-

riaamme ja maailmaan kokonaisuudessaan, me kaikki olemme tai olemme olleet kuten nämä henkilöt: meissä kaikissa on jotakin loukkaantuneesta, jotakin rosvoista, jotakin ohi kulkevista ja jotakin laupiaasta samarialaisesta.

70. On mielenkiintoista, kuinka kertomuksen henkilöiden väliset erot muuttuvat täysin heidän nähdessään kärsivän, maassa nöyryytettynä makaavan miehen. Ei ole enää eroa Juudean asukkaan ja Samarian asukkaan välillä, ei papin ja kauppiamiehen välillä. On yksinkertaisesti kahdenlaisia ihmisiä: niitä, jotka ottavat vastuulleen kärsivän auttamisen ja niitä, jotka kulkevat ohi; niitä, jotka kumartuvat maassa makaavan puoleen ja niitä, jotka kääntävät katseensa muualle ja kiirehtivät askeleitaan. Monenlaiset naamiomme, leimamme ja valepukumme putoavat pois: on totuuden hetki. Kumarrummeko koskettamaan ja hoitamaan toisten haavoja? Kumarrummeko auttaaksemme ja kantaaksemme toisiamme? Tämä on ajan-kohtainen haaste, jonka kohtaamista emme saa pelätä. Kriisi-hetkinä päätöksellä on kiire: voisimme sanoa, että noina hetkinä jokainen, joka ei ole rosvo eikä ohikulkija, on joko itse loukkaantunut tai kantaa loukkaantunutta harteillaan.

71. Laupiaan samarialaisen tarina toistuu. Käy yhä selvemmin ilmi, että yhteiskunnallinen ja poliittinen toimimattomuus tekee monista paikoista maailmassa autioituneita katuja, kun maan sisäiset ja kansainväliset kiistat ja mahdollisuuksien ryövääminen jättävät monia syrjäytyneitä tienvarteen. Vertauksessaan Jeesus ei esitä vaihtoehtoisia teitä, hän ei esimerkiksi kysy, miten olisi käynyt tuolle vakavasti loukkaantuneelle miehelle tai hänen auttajalleen, jos viha tai kostonjano olisi saanut sijaa heidän sydämissään. Hän luottaa ihmishengen parempaan puoleen. Vertauksellaan hän rohkaisee pysy-

mään rakkaudessa, palauttamaan kärsivälle arvokkuuden ja rakentamaan yhteiskuntaa, joka on tuon nimen arvoinen.

Henkilöt

72. Vertaus alkaa rosvojoukosta. Jeesus aloittaa kertomuksen siitä, että hyökkäys on jo tapahtunut. Hän ei jätä meitä valittelemaan tapahtunutta, hän ei suuntaa katsettamme rosvoihin. Me tunnemme heidät. Olemme nähneet, kuinka laiminlyönnin ja väkivallan synkkä varjo leviää maailmassa pikkumaisten valtaintressien, ahneuden ja ristiriitojen takia. Voimme kysyä: jätämmekö loukkaantuneen ihmisen maahan juostaksemme itse pakoon väkivaltaa tai saadaksemme rosvoit kiinni? Tuleeko tuosta haavoittuneesta miehestä veruke sovittamattomille erimielisyyksillemme, julmalle välinpitämättömyydelle tai sisäisille kiistoillemme?

73. Seuraavaksi vertaus suuntaa katseemme niihin, jotka kulkevat ohi etäältä. Tämä vaarallinen välinpitämättömyys, kulkeminen ohi pysähtymättä – viattomasti tai ei, halveksien tai epähuomiossa – tekee papista ja leeviläisestä murheellisen heijastuksen siitä, kuinka kaukana todellisuudesta olemme. On monia toisiaan täydentäviä tapoja kulkea ohi. Yksi niistä on kääntyminen sisäänpäin, se, että ei ole kiinnostunut toisista, välinpitämättömyys. Toinen tapa on se, että katsotaan pelkästään muualle, kuten joissakin maissa tai joissakin niiden sektoreissa: köyhiä ja heidän kulttuuriaan halveksitaan ja katsotaan muualle, ikään kuin jokin ulkomailta tuotu kehitysohjelma voisi ottaa heidän paikkansa. Niin jotkut perustelevat välinpitämättömyyttään: köyhiä, jotka avunpyynnöillään saattaisivat koskettaa heidän sydäntään, ei heille yksinkertai-

sesti ole olemassa. Köyhät ovat heidän näköpiirinsä ulkopuolella.

74. Niissä, jotka kulkevat ohi etäältä, on piirre, jota emme voi jättää huomiotta. He olivat uskonnollisia ihmisiä, vieläpä Jumalan palvelukseen omistautuneita: pappi ja leeviläinen. Tämä on erityisen huomionarvoista: se osoittaa, että Jumalaan uskomisen ja hänen palvomisensa ei vielä takaa, että eläisimme niin kuin on Jumalalle mieleen. Uskova ihminen saattaa olla olematta uskollinen kaikelle sille, mitä usko itse vaatii, ja silti ajatella olevansa lähellä Jumalaa ja toisia parempi. On kuitenkin tapoja elää todeksi uskoa niin, että avaamme sydämemme veljille ja sisarille, ja se on tae aidosta avoimuudesta Jumalaa kohtaan. Pyhä Johannes Khrysostomos ilmaisi hyvin selvästi tämän haasteen kristityille: "Haluatteko todella kunnioittaa Kristuksen ruumista? Älkää halveksiko sitä sen ollessa alaston. Älkää kunnioittako sitä kirkossa silkki-vaattein, jos jättätte sen ulkona kärsimään vilusta ja alastomuudesta."⁵⁸ Paradoksi on, että toisinaan ne, jotka sanovat etteivät usko, voivat elää todeksi Jumalan tahdon paremmin kuin uskovat.

75. "Maantierosvojen" salaisia liittolaisia ovat tavallisesti ne, jotka "kulkevat ohi katsoen toisaalle". Sulkeutuu piiri niiden välillä, jotka käyttävät ja huijaavat yhteiskuntaa ryövätäkseen siltä ja niiden välillä, jotka ajattelevat olevansa puolueettomia kriitikkoja, mutta samalla elävät tuosta järjestelmästä ja sen resursseista. On surullisen tekopyhää, kun rikosten jääminen rankaisematta, instituutioiden käyttö oman tai yrityksen edun saamiseksi ja muut pahuudet, joita emme onnistu juurimaan pois, liittyvät jatkuvaan kaiken kritisoimiseen, jatkuvaan epäilysten kylvämiseen levittäen epäluottamusta ja

---

58 *Homiliae in Mattheum*, 50, 3-4: PG 58, 508.

hämmennystä. ”Kaikki menee huonosti”-huijausta vastaavat ”kukaan ei voi korjata asioita”, ”mitä minä sille voin?”. Tämä ruokkii pettymystä ja toivottomuutta eikä rohkaise solidaarisuuden ja anteliaisuuden henkeä. Kansan lannistaminen on täydellisen noidankehän sulkeutumista: näin toimii kätkeytyksen todellisten intressien näkymätön diktatuuri, joka hallitsee sekä resursseja että mielipiteenmuodostusta ja ajattelua.

76. Katsokaamme lopuksi loukkaantunutta miestä. Joskus tunnemme olevamme niin kuin hän, vakavasti loukkaantuneita ja tienvarrella maassa. Tunnemme myös, että voimattomat ja puutteellisesti varustetut instituutiomme ovat hyllänneet meidät tai ne palvelevat vain muutamien intressejä, ulkona tai sisällä. ”Globalisoituneessa yhteiskunnassa harjoitetaan jatkuvasti eleganttia tapaa katsoa toisaalle: poliittisen korrektiuden tai muoti-ideologian varjolla kärsiviä katsotaan koskettamatta heitä, tapahtumat näytetään suorana televisiossa, heistä puhutaan näennäisen suvaitsevaisesti ja kiertoilmauksia käyttäen.”⁵⁹

Uusi alku

77. Joka päivä meille tarjoutuu uusi mahdollisuus, uusi vaihe. Meidän ei pidä odottaa kaikkea niiltä, jotka hallitsevat meitä, se olisi lapsellista. Meillä on tilaa yhteisvastuulle, uusien prosessien ja muutosten luomiselle ja synnyttämiselle. Meidän on aktiivisesti jälleenrakennettava ja tuettava haavoittuneita yhteiskuntia. Nykyään meillä on suuri mahdollisuus ilmaista veljeyttä, olla laupiaita samarialaisia, jotka ottavat kantaakseen lankeamisten tuskan eivätkä ruoki vihaa ja kaunaa. Ku-

---

59 Viesti kansanliikkeiden tapaamisen yhteydessä, Modesto, Yhdysvallat (10. helmikuuta 2017): AAS 109 (2017), 291.

ten vertauksen matkalainen, meidän on pyyteettömästi ja yksinkertaisesti haluttava olla kansa, olla kestäviä ja uupumattomia pyrkimyksessä ottaa mukaan, integroida ja nostaa maasta langenneet. Usein tosin annamme periksi ja olemme pakotettuja noudattamaan väkivaltaisten ja kunnianhimoisten, epäluottamusta ja valheita levittävien ajattelutapaa. Toiset saattavat ajatella politiikkaa tai taloutta valtapeliensä näytämönä. Vaalikaamme sitä, mikä on hyvää, ja asettukaamme hyvän palvelukseen.

78. On mahdollista aloittaa alhaalta ja tapaus tapaukselta, taistella sen puolesta, mikä on hyvin konkreettista ja paikallista, ja edetä aina maamme ja maailman kaukaisimpaan kolkkaan asti, osoittaen samaa huolenpitoa, jolla Samarian matkalainen hoiti loukkaantuneen miehen jokaisen haavan. Etsikäämme toisia ja ottakaamme todellisuus kantaaksemme pelkäämättä kärsimystä tai riittämättömyyttä, koska sieltä löydämme kaike- sen hyvän, jonka Jumala on kylvänyt ihmisen sydämeen. Valtavilta näyttävät vaikeudet ovat mahdollisuus kasvuun, eivät veruke masentua ja lamaantua, mikä johtaa luovuttamiseen. Mutta älkäämme tehkö sitä yksin, yksilöinä. Samarialainen etsi majatalonpitäjän, joka pystyi pitämään huolta loukkaantuneesta miehestä. Samoin meitäkin kutsutaan tulemaan yhteen ja kohtaamaan toisemme ”meinä”, perheenä, joka on vahvempi kuin pienten yksittäisten ihmisten summa. Muista- kaamme, että ”kokonaisuus on osaa enemmän, ja myös enemmän kuin osien yhteenlaskettu summa”.⁶⁰ Luopukaamme pik- kumaisesta, kaunaisesta ja hyödyttömästä puolueellisuudesta ja loputtomista vastakkainasetteluista. Lakatkaamme kätke-

---

60 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 235: AAS 105 (2013), 1115.

mästä menetyksemme tuskaa ja ottakaamme kantaaksemme rikoksemme, laiskuutemme ja valheemme. Hyvitys ja sovinto saa meidät nousemaan ylös ja unohtamaan pelon itseämme ja muita kohtaan.

79. Samarialainen jatkoi matkaansa odottamatta tunnustusta tai kiitosta. Antaumus palvella tuotti suurta tyydytystä hänen elämässään ja hänen Jumalansa edessä, ja siksi siitä tuli velvollisuus. Meillä kaikilla on vastuu loukkaantuneesta, kansasta ja kaikista maailman kansoista. Pitäkäämme huolta jokaisesta haavoittuvasta miehestä, naisesta, lapsesta ja vanhuksesta tuolla solidaarisella ja huomaavaisella asenteella, laupiaan samarialaisen asenteella.

Lähimmäinen ilman rajoja

80. Jeesus kertoo tämän vertauksen vastatakseen kysymykseen: kuka on minun lähimmäiseni? Jeesuksen ajan yhteiskunnassa sana ”lähimmäinen” tarkoitti tavallisesti lähimpänä olevaa. Ajateltiin, että apu piti suunnata ennen kaikkea omaan ryhmään, omaan rotuun kuuluville. Joillekin tuon ajan juutalaisille samarialainen oli halveksittava, epäpuhdas, ja siksi hän ei kuulunut naapureihin, joille piti antaa apua. Juutalainen Jeesus tuhoaa täysin tämän ajattelutavan: hän ei kutsu meitä kysymään, ketkä ovat naapureitamme, vaan olemaan itse naapureita, lähimmäisiä.

81. Meitä pyydetään olemaan läsnä apua tarvitsevalle ihmiselle, katsomatta, kuuluuko hän omaan ryhmään. Tässä tapauksessa samarialainen ryhtyi loukkaantuneen juutalaisen lähimmäiseksi. Ollakseen lähellä ja läsnä hän ylitti kaikki

kulttuuriset ja historialliset esteet. Jeesus päättää vertauksen vaatimukseen: "Mene ja tee sinä samoin" (Luuk. 10:37). Se tarkoittaa, että hän haastaa meitä panemaan syrjään erot ja karsimykseen edessä olemaan kenen tahansa lähimmäisiä. En siis sano enää, että minulla on "lähimmäisiä", joita on autettava, vaan tunnen olevani kutsuttu tulemaan lähimmäiseksi toisille.

82. Ongelma on, että Jeesus nimenomaan korostaa, että loukkaantunut mies oli juutalainen – Juudean asukas – kun taas auttamaan pysähtynyt oli samarialainen – Samarian asukas. Tämä yksityiskohta on hyvin tärkeä valaistessaan rakkautta, joka on avoin kaikille. Samarialaiset asuivat alueella, jossa harjoitettiin pakanallisia riittejä, ja juutalaisille se teki heistä epäpuhtaita, inhottavia, vaarallisia. Vanha juutalainen teksti, joka viittaa vihattaviin kansakuntiin, mainitsee Samarian, joka "ei edes ole oikea kansa" (Sir. 50:25), ja "typerysten joukon, joka majailee Sikemissä" (vrt. 26).

83. Tämä selittää, miksi samarialaisnainen, jolta Jeesus pyysi juotavaa, vastasi: "Sinähän olet juutalainen, kuinka sinä pyydät juotavaa samarialaiselta naiselta?" (Joh. 4:9). Kun jotkut etsivät syytöksiä Jeesuksen saattamiseksi huonoon vailoon, pahin loukkaus, jonka he keksivät, oli se, että hänessä oli "paha henki" ja hän oli "samarialainen" (Joh. 8:48). Siksi tämä laupias kohtaaminen samarialaisen ja juutalaisen välillä on voimakas provokaatio, eikä se jätä sijaa ideologiselle manipuloinnille. Se kehottaa laajentamaan piiriämme. Se antaa kyylllemme rakastaa yleismaailmallisen ulottuvuuden, niin että se voittaa kaikki ennakkoluulot, kaikki historialliset tai kulttuuriset esteet ja kaikki pikkumaiset intressit.

Muukalaisen vetoomus

84. Lopuksi muistutan, että toisessa evankeliumin kohdassa Jeesus sanoo: ”Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne” (Matt. 25:35). Jeesus saattoi sanoa nämä sanat, koska hänellä oli avoin sydän, joka otti omakseen toisten kärsimykset. Pyhä Paavali kehotti: ”Iloitkaa iloitsevien kanssa, itkekää itkevien kanssa” (Room. 12:15). Kun sydämessämme omaksumme tuon asenteen, pystymme samaistumaan toiseen riippumatta siitä, missä hän on syntynyt tai mistä hän tulee. Osallisina tuosta dynamiikasta koemme lopulta, että toiset ovat ”omaa lihaamme” (vrt. Jes. 58:7).

85. Kristityille Jeesuksen sanoilla on toinenkin, transsendenttinen ulottuvuus. Ne merkitsevät Kristuksen itsensä tunnistamista jokaisessa hylätyssä tai torjutussa veljessä (vrt. Matt. 25:40, 45). Uskolla on sanomatonta voimaa innoittaa meitä kunnioittamaan toisia, sillä uskovina voimme tunnistaa, että Jumala rakastaa jokaista ihmistä äärettömällä rakkaudella ja että ”siten hän antaa ihmiselle äärettömän arvokkuuden”.⁶¹ Uskomme myös, että Kristus vuodatti verensä kaikkien ja jokaisen puolesta, eikä kukaan ole hänen universaalin rakkautensa ulkopuolella. Ja jos menemme lopulliselle lähteelle, joka on Kolmiyhteisen Jumalan sisin elämä, kohtaamme kolmen jumalallisen persoonan yhteyden, joka on kaiken yhteiselämän alkuperä ja täydellinen esikuva. Teologia rikastuu jatkuvasti pohtiessaan tätä suurta totuutta.

86. Toisinaan minua vaivaa kysymys, miksi kaikesta tuosta huolimatta kesti niin kauan ennen kuin kirkko selvin sa-

---

61 Pyhä Johannes Paavali II, viesti vammaisille. Angelus, Osnabrück, Saksa (16. marraskuuta 1980): *L'Osservatore Romano* 19. marraskuuta 1980, liite, s. XIII.

noin tuomitsi orjuuden ja erilaiset väkivallan muodot. Nykyään, spiritualiteetin ja teologian kehityksen myötä, meillä ei ole verukkeita. Silti on yhä niitä, joiden mielestä heidän uskonsa rohkaisee tai ainakin antaa luvan kannattaa kaikenlaisia sulkeutunutta ja väkivaltaista nationalismia, muukalaisvihamielisiä asenteita, halveksuntaa ja jopa väärinkäytöksiä niitä kohtaan, jotka ovat erilaisia. Uskon, ja sen innoittaman humanismin, on säilytettävä kriittinen taju näiden tendenssien edessä ja autettava reagoimaan nopeasti, kun niitä alkaa nousta esiin. Siksi on tärkeää, että katekeesissa ja julistuksessa suoranaisesti ja selvästi puhutaan elämän sosiaalisesta merkityksestä, spiritualiteetin veljellisestä ulottuvuudesta, vakauksestamme, että jokainen ihminen on loukkaamattoman arvokas, ja siitä, miksi on rakastettava kaikkia ihmisiä ja hyväksyttävä heidät.

Kolmas luku

AVOIMEN MAAILMAN AJATTELEMINEN JA SYNNYTTÄMINEN

87. Ihminen on tehty niin, että hän voi kehittyä, toteuttaa itseään ja saavuttaa täyttymyksensä vain "vilpittömässä oman itsensä antamisessa".⁶² Eikä hän myöskään voi täysin tuntea totuutta itsestään muuten kuin kohtaamisessa toisten kanssa: "Kommunikoin itseni kanssa siinä määrin kuin kommunikoin toisen kanssa."⁶³ Siksi kukaan ei voi kokea sitä, kuinka arvokas elämä on, ilman konkreettisia ihmisiä, joita rakastaa. Siinä on aidon ihmiselämän salaisuus, sillä "elämää on siellä, missä on side, yhteys, veljeys; elämä on kuolemaa voimakkaampi, kun se rakentuu todellisille suhteille ja uskollisuuden siteille. Elämää ei ole siellä, missä joku pyrkii kuulumaan vain itselleen ja elämään saarekkeena: noissa asenteissa hallitsee kuolema".⁶⁴

---

62 Vatikaanin II kirkolliskokous, pastoraalikonstituutio *Gaudium et spes*, 24.

63 Gabriel Marcel, *Du refus à l'invocation*, ed. NRE, Paris 1940, 50.

64 Angelus (10. marraskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 11.-12. marraskuuta 2019, s. 8.

Itsemme ylittäminen

88. Jokaisen sydämessä rakkaus luo siteitä ja avartaa elämää, kun se saa ihmisen lähtemään itsestään kohti toista.⁶⁵ Meidät on tehty rakkautta varten, ja jokaisessa meistä on ”jonkinlainen ’ekstaasin’ laki: lähteä ulos itsestään löytääkseen toisissa täydemmän olemassaolon”.⁶⁶ Siksi ”ihmisen joka tapauksessa on kerran päätettävä loikata ulos itsestään”.⁶⁷

89. Toisaalta en voi kutistaa elämäni suhteeseen pienryhmän tai edes perheeni kanssa, sillä on mahdotonta ymmärtää itseäni ilman laajempaa suhdeverkostoa: ei vain nykyisiä suhteita vaan myös minua edeltäneitä ja elämäni kulkua muovanneita suhteita. Suhteessani ihmiseen, jota arvostan, on otettava huomioon, että tuo ihminen ei elä vain ollakseen suhteessa minuun, enkä minä elä vain ollakseni suhteessa häneen. Terve ja aito suhde tekee meidät avoimiksi toisia kohtaan, ja he auttavat meitä kasvamaan ja rikastuttavat meitä. Nykyään jaloim sosiaalinen tajumme helposti katoaa itsekeskeisissä keskusteluissa, jotka näennäisesti vaikuttavat syvällisiltä suhteilta. Aito rakkaus, joka auttaa meitä kasvamaan, ja jaloimmat ystävyysmuodot asuvat sydämissä, jotka antavat toisten täydentää itseään. Parisuhde tai ystävyysuhde suuntautuu avaamaan sydämen ympärillä olevia kohtaan, se tekee meidät kykeneviksi lähtemään ulos itsestämme ja hyväksymään kaikki. Suljetut ryhmät ja itsერიittoiset pariskunnat, jotka ovat

---

65 Vrt. pyhä Tuomas Akvinolainen, *Scriptum super libros Sententiarum*, III, Dist. 27, q. 1, a. 1, ad 4: "Dicitur amor extasim facere, et fervere, quia quod fervet extra se bullit, et exhalat".

66 Karol Wojtyła, *Amore e responsabilità*, Marietti, Casale Monferrato 1983, 90.

67 Karl Rahner SJ, *Kleines Kirchenjahr. Ein Gang durch den Festkreis*, Herder, Freiburg 1981, 30.

”me” koko maailmaa vastaan, useimmiten ilmentävät itsekkyyttä ja pelkkää itsesuojelua.

90. Ei ole sattumaa, että monet pienet väestöryhmät autio-
maaseuduilla ovat auliisti ottaneet vastaan pyhiinvaeltajia
ja antaneet näin esimerkin vieraanvaraisuuden pyhästä vel-
voitteesta. Niin tekivät myös keskiajan luostariyhteisöt, kuten
näemme pyhän Benedictuksen säännöstä. Vaikka se saattoi
häiritä luostarien järjestystä ja hiljaisuutta, Benedictus vaati,
että köyhistä ja pyhiinvaeltajista ”huolehditaan vastaanotet-
taessa hyvin innokkaasti”.⁶⁸ Vieraanvaraisuus on konkreetti-
nen tapa ottaa vastaan haaste ja lahja: ihmisten kohtaaminen
oman ryhmän ulkopuolella. Nuo vieraanvaraiset ihmiset tun-
nistivat, että kaikkiin heidän vaalimiinsa arvoihin välttämättä
liittyi kyky ylittää itsensä ja avautua toisille.

Rakkauden ainutlaatuinen arvo

91. Ihmiset voivat kehittää joitakin asenteita, jotka näyttäy-
tyvät moraaliarvoina: urhoollisuus, kohtuullisuus, työteliäi-
syys ja muut hyveet. Mutta jotta moraalisiin hyveisiin liitty-
vät teot suuntautuvat oikein, on otettava huomioon myös se,
missä määrin ne toteuttavat avoimuutta toisia kohtaan ja yh-
teyttä heidän kanssaan. Sen mahdollistaa rakkaus, jonka Ju-
mala vuodattaa. Muuten meillä on ehkä vain näennäisiä hy-
veitä, jotka eivät pysty rakentamaan yhteiselämää. Siksi pyhä
Tuomas Akvinolainen – lainaten pyhää Augustinusta – sanoi,
että kitsaan ihmisen kohtuullisuus ei ole hyveellistä.⁶⁹ Pyhä

68 Pyhän Benedictuksen sääntö 53, 15: ”Pauperum et peregrinorum maxime susceptioni cura sollicite exhibeatur”.

69 Vrt. *Summa Theologiae* II-II, q. 23, art. 7; pyhä Augustinus, *Contra Julianum*, 4, 18: PL 44, 748: ”Kitsaat pidättyvät mielihyvästä joko ahneesti kasvattaakseen voittoa tai peläten sen vähenemistä.”

Bonaventura taas selitti, että muut hyveet ilman rakkautta eivät tiukassa merkityksessä täytä käskyjä ”niin kuin Jumala ne tarkoittaa”.⁷⁰

92. Ihmiselämän hengellisen mitan määrittää rakkaus, joka viime kädessä on ”mittapuu ihmiselämän arvon tai arvottomuuden lopullista ratkaisua tehtäessä”.⁷¹ On kuitenkin uskovia, jotka ajattelevat, että heidän suuruutensa koostuu oman ideologian pakottamisesta toisille tai väkivaltaisesta totuuden puolustamisesta tai suurista voimannäytöistä. Meidän kaikkien uskovien on tunnistettava tämä: ensi sijalla on rakkaus, rakkautta ei koskaan saa vaarantaa, suurin vaara on, että ei rakasta (vrt. 1. Kor. 13:1-13).

93. Pyhä Tuomas Akvinolainen pyrki kuvaamaan, mistä koostuu kokemus rakkaudesta, jonka Jumala tekee mahdolliseksi armollaan. Hän selitti sen liikkeeksi, joka kiinnittää huomion toiseen ”katsoen häntä yhtenä itsensä kanssa”.⁷² Kiintymys toista kohtaan johtaa pyyteettömästi etsimään hänen paras-taan. Kaikki tämä lähtee kunnioituksesta, arvostuksesta, joka lopulta on sanan ”rakkaus” (lat. *caritas*) taustalla: rakastettu on minulle kallisarvoinen (lat. *carus*), eli pidän häntä suuri-arvoisena.⁷³ Ja ”rakkaudesta, jonka vuoksi joku on jollekulle mieleen, johtuu se, mitä hänelle pyyteettömästi annetaan”.⁷⁴

---

70 ”Secundum acceptionem divinam” (*Commentaria in III librum Sententiarum Petri Lombardi*, Dist. 27, a. 1, q. 1, concl. 4).

71 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 15: AAS 98 (2006), 230.

72 *Summa Theologiae* II-II, q. 27, art. 2, resp.

73 Vrt. *ibid.* I-II, q. 26, a. 3, resp.

74 *Ibid.*, q. 110, a. 1, resp.

94. Rakkaus on siis enemmän kuin sarja hyväntahtoisia tekoja. Teot johtuvat yhteydestä, joka suuntautuu yhä enemmän toista kohti pitäen häntä arvokkaana, arvollisena, mieluisena ja kauniina riippumatta fyysisestä tai moraalisesta vaikutelmasta. Toisen rakastaminen sellaisena kuin hän on innoittaa meitä etsimään sitä, mikä on parasta hänen elämälleen. Vain vaalien tätä tapaa olla suhteessa toisiimme teemme mahdolliseksi sosiaalisen, ketään poissulkemattoman ystävyuden ja kaikille avoimen veljeyden.

Jatkuvasti avartuva rakkaus

95. Rakkaus saa meidät pyrkimään kohti yleismaailmallista yhteyttä. Kukaan ei kypsy eikä saavuta täyttymystään eristäytymällä. Rakkaus luonnostaan vaatii jatkuvaa avautumista, yhä suurempaa kykyä toisten vastaanottamiseen, päättämättömyyttä seikkailua, joka tuo kaikki periferiat yhteen kohti täyttä keskinäisen kuulumisen tajua. Jeesus sanoi meille: ”te olette kaikki veljiä” (Matt. 23:8).

96. Tämä rajojensa ylittämisen tarve pätee myös eri alueisiin ja maihin. ”Yhä kasvava määrä keskinäisiä yhteyksiä ja kommunikaatioita nykymaailmassa tekee meidät tietoisemmiksi kansakuntien ykseydestä ja yhteisestä kohtalosta. Näemme, että historian dynamiikkaan, kansojen, yhteiskuntien ja kulttuurien moninaisuuteen on kylvetty kutsumus muodostaa yhteisö, joka koostuu veljistä ja sisarista, jotka hyväksyvät toisensa ja pitävät huolta toisistaan.”⁷⁵

---

75 Viesti 47. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2014 (8. joulukuuta 2013), 1: AAS 106 (2014), 22.

Avoim, kaikki integroiva yhteiskunta

97. On periferioita, jotka ovat lähellämme, keskellä kaupunkia tai omassa perheessämme. Rakkauden yleismaailmallisessa avoimuudessa on myös piirre, joka ei ole maantieteellinen vaan eksistentiaalinen. Se tarkoittaa kykyä laajentaa joka päivä piiriäni, saapua niiden luo, joita en spontaanisti tunne osaksi intressimaailmaani, vaikka he olisivatkin naapurissani. Toisaalta jokainen kärsivä, hylätty tai yhteiskuntani unohtama veli tai sisar on eksistentiaalinen muukalainen, vaikka onkin syntynyt samassa maassa. Hän saattaa olla kansalainen, jolla on kaikki asiakirjat kunnossa, mutta hänen annetaan tuntea itsensä muukalaiseksi omassa maassaan. Rasismi on virus, joka helposti muuntuu ja katoamisen sijasta kätkeytyy, mutta on väijymässä.

98. Haluan muistaa niitä ”kätkössä olevia maanpakolaisia”, joita kohdellaan yhteiskunnassa ulkopuolisina.⁷⁶ Monet vammaisat ”tuntevat olevansa olemassa kuulumatta ja osallistumatta”. On yhä monia asioita, jotka ”estävät heidän täyden kansalaisuutensa”. Päämäärä ei ole vain heidän avustamisensa, vaan heidän ”aktiivinen osallistumisensa siviilijärjestykseen yhteisöön. Se on vaativa ja myös vaivalloinen tie, joka auttaa yhä enemmän muovaamaan omatuntoja, jotta jokainen tunnustetaan ainutlaatuisena ja korvaamattomana persoonana”. Samoin ajattelen vanhuksia, ”joita, myös vammaisuuden takia, joskus pidetään taakkoina”. Kuitenkin kaikki voivat antaa ”ainutlaatuisen panoksen yhteiseksi hyväksi oman ainutlaatuisen elämänhistoriansa kautta”. Korostan: on ”olta-

---

76 Vrt. Angelus (29. joulukuuta 2013): *L'Osservatore Romano* 30.-31. joulukuuta 2013, s. 7; puhe diplomaattikunnalle (12. tammikuuta 2015): AAS 107 (2015), 165.

va rohkeutta antaa ääni niille, joita syrjitään vammaisuuden vuoksi, koska valitettavasti joissakin maissa vielä nykyäänkin on vaikeuksia tunnustaa heidät yhtä arvokkaiksi ihmisiksi”.⁷⁷

Riittämätön käsitys yleismaailmallisesta rakkaudesta

99. Yli rajojen ulottuva rakkaus on perustana sille, mitä kutsumme ”sosiaalisesti ystävyudeksi” jokaisessa kaupungissa ja jokaisessa maassa. Aito sosiaalinen ystävyys yhteiskunnan sisällä on todellisen yleismaailmallisen avoimuuden edellytys. Kyse ei ole väärästä universalismista, jossa joku matkustaa jatkuvasti ulkomaille, koska ei siedä eikä rakasta omaa kansaansa. Joka katsoo kansaansa halveksien, luo yhteiskuntaansa ensimmäisen ja toisen luokan kategoriat, ihmiset, joilla on enemmän tai vähemmän arvokkuutta ja oikeuksia. Tällä tavalla kielletään, että olisi sijaa kaikille.

100. En myöskään ehdota autoritaarista ja abstraktia universalismia, joka on muutamien sanelema tai suunnittelema ja joka esitetään näennäisen ihanteellisena, mutta tarkoituksena yhdenmukaistaa, dominoida ja ryöstää. On globalisaatiomalli, joka ”pyrkii tietoisesti yksiulotteiseen yhdenmukaisuuteen ja poistamaan kaikki erot ja traditiot etsien pinnallista ykseyttä [...] jos globalisaatio pyrkii tekemään kaikista samanlaisia, tasapäistämään, tuo globalisaatio tuhoaa jokaisen ihmisen ja jokaisen kansan rikkaan ainutlaatuisuuden”.⁷⁸ Tuo väärä universalistinen unelma riistää maailmalta sen värien moninaisuuden, sen kauneuden ja lopulta sen inhimillisyyden. Sillä

---

77 Viesti maailman vammaisten päivää varten (3. joulukuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4. joulukuuta 2019, s. 7.

78 Puhe kohtaamisessa uskonnonvapauden puolesta hispaanisen yhteisön ja muiden siirtolaisten kanssa, Philadelphia, Yhdysvallat (26. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1050-1051.

”tulevaisuus ei ole yksivärinen; jos meillä on rohkeutta, sitä voidaan katsoa moninaisten ja erilaisten panosten kautta, joita jokainen voi antaa. Kuinka ihmisperheemme tarvitsekaan sitä, että opimme elämään yhdessä sopusointuisesti ja rauhasa ilman että kaikkien pitäisi olla samanlaisia!”⁷⁹

”Toverimaailman” tuolle puolen

101. Palatkaamme vertaukseen laupiaasta samarialaisesta, jolla on meille vielä paljon sanottavaa. Tiellä oli loukkaantunut mies. Hänen ohitse kulkevat ihmiset eivät kuunnelleet sisimmässään kutsua olla hänen lähimmäisiään, vaan ajattelivat tehtävänsä ja sosiaalista asemaansa, yhteiskunnallisesti arvovaltaista virkaansa. He tunsivat olevansa tärkeitä tuon ajan yhteiskunnassa, ja tärkeintä heille oli rooli, jota heidän oli toteutettava. Loukkaantunut ja tienvarteen hylätty mies oli sen kannalta häiriötekijä, keskeytys, eikä hänellä ollut mitään funktiota. Hän oli ”ei-kukaan”, ei kuulunut huomionarvoiseen ryhmään, hänellä ei ollut mitään roolia historian rakentamisessa. Laupias samarialainen vastusti noita luokittelevia, vaikka hän itse oli kaikkien näiden kategorioiden ulkopuolella ja oli yksinkertaisesti muukalainen vailla paikkaa yhteiskunnassa. Vapaana leimoista ja rakenteista hän pystyi keskeyttämään matkansa, muutti suunnitelmansa ja oli valmis auttamaan, kun yllättäen kohtasi loukkaantuneen miehen, joka tarvitsi häntä.

102. Millaisen reaktion tämä kertomus voisi herättää nykyään, kun maailmassa jatkuvasti syntyy ja kasvaa sosiaaliryhmiä, jotka takertuvat identiteettiin, joka erottaa ne toisista? Miten

---

79 Puhe nuorille, Tokio, Japani (25. marraskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 25.-26. marraskuuta 2019, s. 10.

se vaikuttaisi niihin, jotka pyrkivät järjestäytymään torjumalla kaiken vieraan, joka voisi häiritä omaa identiteettiä ja sulkeutunutta ja itseriittoista järjestelmää? Silloin mahdollisuus toimia lähimmäisenä on poissuljettu, voi olla lähimmäinen vain niille, joilta saa jotakin hyötyä. Näin sana ”lähimmäinen” menettää kaiken merkityksen, ja merkitystä on vain ”tovereilla”, joiden kanssa on tietyn intressin vuoksi yhteistyössä.⁸⁰

Vapaus, tasa-arvo ja veljeys

103. Veljeys ei ole vain tulos olosuhteista, joissa kunnioitetaan yksilön vapauksia, ei myöskään mistään säädetystä tasavertaisuudesta. Vaikka ne ovatkin veljeyden mahdollisuuden edellytyksiä, ne eivät riitä, jotta veljeys niistä välttämättä seuraisi. Veljeys lisää jotakin myönteistä vapautteen ja tasa-arvoon. Mitä tapahtuu, jos veljeyttä ei tietoisesti vaalita eikä sen edistämiseen ole poliittista tahtoa, mikä tarkoittaisi kasvatus- ja veljeyteen, vuoropuheluun sekä vastavuoroisuuden ja keskinäisen rikastumisen arvostamiseen? Silloin käy niin, että vapaus haihtuu; siitä tulee pelkkä edellytys sille, että yksin, puhtaasti autonomisesti valitsemme kuulumisen jollekulle tai jollekin tai pelkän omistamisen ja nauttimisen. Se ei todellakaan tyhjentävästi ilmaise, millaista rikkautta on vapaus, joka suuntautuu ennen kaikkea rakkauteen.

104. Tasa-arvoakaan ei saavuteta julistamalla abstraktisti, että ”kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia”, vaan se on tulos tietoisesta ja pedagogisesta veljeyden vaalimisesta. Ne, jotka pystyvät olemaan vain liikekumppaneita, luovat suljettuja maailmoja. Mitä merkitystä tuollaisessa viitekehityksessä voi olla ihmisel-

---

80 Näissä mietteissä innoitteenani on Paul Ricoeur, ”Le socius et le prochain”: *Histoire et vérité*, Ed. Le Seuil, Paris 1967, 113-127.

lä, joka ei kuulu kumppanien joukkoon ja tulee unelmoiden paremmasta elämästä itselleen ja perheelleen?

105. Individualismi ei tee meistä vapaampia, tasa-arvoisempia, veljellisempiä. Pelkkä yksityisintressien summa ei pysty synnyttämään parempaa maailmaa koko ihmiskunnalle. Se ei myöskään pysty suojaamaan meitä lukemattomilta yhä globaalimmiksi muuttuvilta pahuuksilta. Mutta radikaali individualismi on vaikein virus voitettavaksi. Se pettää. Se saa meidät uskomaan, että kaikessa on kyse siitä, että annetaan vapaat kädet kunnianhimoillemme, ikään kuin kunnianhimoisilla individualistisilla tavoitteillamme ja omilla turvaverkoillamme voisimme rakentaa yhteistä hyvää.

Yleismaailmallinen, ihmistä edistävä rakkaus

106. Kulkeaksemme kohti sosiaalista ystävyyttä ja yleismaailmallista veljeyttä on tunnistettava perustavanlaatuinen, olemainen asia: se, kuinka arvokas on ihminen, kuinka arvokas on persoona, aina ja missä tahansa tilanteessa. Jos jokainen on niin arvokas, on sanottava selvästi ja lujasti, että "se, että on syntynyt paikassa, jolla on vähemmän luonnonvaroja tai kehitystä, ei oikeuta sitä, että jotkut ihmiset elävät vähäarvoisempina".⁸¹ Tämä on sosiaalisen elämän peruseriaate; sen jättävät jatkuvasti ja monin tavoin huomiotta ne, joiden mielestä se ei sovi heidän maailmankuvaansa tai palvele heidän tarkeitukiaan.

107. Jokaisella ihmisellä on oikeus arvokkaaseen elämään ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen, eikä mikään maa voi kieltää

---

81 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 190: AAS 105 (2013), 1100.

tätä perustavanlaatuaista oikeutta. Se on jokaisella, vaikka hän olisi tuottamaton ja syntynyt tai kasvanut rajoitteiden kanssa; se ei vähennä hänen valtavaa ihmispersoonan arvokkuuttaan, joka ei perustu olosuhteisiin, vaan hänen olemassaolonsa arvoon. Jos tätä perusperiaatetta ei vaalita, veljeydellä ja ihmiskunnan henkiinjäämisellä ei ole tulevaisuutta.

108. On yhteiskuntia, jotka hyväksyvät tämän periaatteen osittain. Ne hyväksyvät, että kaikilla on oltava mahdollisuuksia, mutta niiden mukaan sen jälkeen kaikki riippuu yksilöstä itsestään. Tuon osittaisen näkökannan mukaan ei ole järkeä ”investoida siihen, että hitaat, heikot ja vähemmän lahjakkaat selviävät elämässä”.⁸² Investoiminen heikkojen hyväksi ei ehkä ole voitollista, se voi merkitä vähäisempää tehokkuutta. Se vaatii läsnä olevaa ja aktiivista valtiota ja kansalaisyhteiskunnan instituutioita, jotka katsovat pitemmälle kuin tiettyjen taloudellisten, poliittisten tai ideologisten järjestelmien vapaaseen ja tehokkaaseen toimintaan, koska ne todella suuntautuvat ennen kaikkea ihmisiin ja yhteiseen hyvään.

109. Jotkut syntyvät taloudellisesti hyvinvoivissa perheissä, saavat hyvän koulutuksen, kasvavat hyvin ravittuina tai ovat luontaisesti hyvin lahjakkaita. He eivät varmasti tarvitse aktiivista valtiota ja pyytävät vain vapautta. Mutta selvästikään sama sääntö ei päde vammaiseen, köyhässä kodissa syntyneeseen, huonosti koulutettuun tai vailla asianmukaista terveydenhoitoa olevaan ihmiseen. Jos yhteiskuntaa hallitsevat ensisijaisesti markkinoiden vapauden ja tehokkuuden kriteerit, heille ei ole sijaa, ja veljeys on pelkkä romanttinen ilmaisu.

---

82 Ibid., 209: AAS 105 (2013), 1107.

110. "Pelkkä taloudellisen vapauden julistaminen silloin kun todelliset olosuhteet itse asiassa estävät monilta pääsyn siihen ja työmahdollisuudet vähenevät on ristiriitaista puhetta."⁸³ Sanat kuten vapaus, demokratia tai veljeys jäävät merkitykseltään tyhjiksi. Sillä todellisuudessa "niin kauan kuin taloudellis-yhteiskunnallinen järjestelmämme tuottaa vielä yhdenkin uhrin ja yksikin ihminen joutuu poisheitetyksi, ei voi olla yleismaailmallisen veljeyden juhlaa".⁸⁴ Inhimillinen ja veljellinen yhteiskunta pystyy takaamaan tehokkaasti ja vakaasti, että kaikkia tuetaan elämänsä kuluessa, eikä vain perustarpeista huolehtimiseksi, vaan jotta he voisivat antaa parhaansa, vaikka heidän suorituksensa ei ole paras, vaikka heidän tahtinsa on hidas, vaikka heidän tehokkuutensa on vähäinen.

111. Ihmispersoonana, jolla on luovuttamattomat oikeutensa, on luonnostaan avoin suhteille. Häneen on juurtunut kutsumus ylittää itsensä kohtaamisessa toisten kanssa. Siksi "on varottava lankeamasta erehdyksiin, jotka voivat syntyä ihmisoikeuskäsitteen väärinymmärtämisestä ja väärinkäytöstä. Nykyään on taipumus vaatia yhä laajemmin yksilön oikeuksia – tekisi mieleni sanoa individualistisia oikeuksia. Siihen kätkeytyy käsitys ihmispersoonasta irrallaan sosiaalisesta ja antropologisesta kontekstista, lähes 'monadina' (*monás*), yhä piittaamattomampana muista [...]. Jos yksilön oikeudet eivät harmonisesti suuntaudu suurempaan hyvään, niitä lopulta pidetään rajattomina ja siksi niistä tulee konfliktien ja väkivallan lähde".⁸⁵

---

83 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 129: AAS 107 (2015), 899.

84 Puhe "Economy of Francesco"-tapahtumalle (1. toukokuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 12. toukokuuta 2019, s. 8.

85 Puhe Euroopan parlamentille, Strasbourg (25. marraskuuta 2014): AAS 106 (2014), 997.

Moraalisen hyvän edistäminen

112. Emme voi jättää sanomatta, että toisten ja koko ihmiskunnan hyvän toivominen ja etsiminen tarkoittaa myös työtä sen puolesta, että ihmiset ja yhteiskunnat kasvaisivat kypsemmiksi moraaliarvoissa, jotka johtavat kokonaisvaltaiseen inhimilliseen kehitykseen. Uudessa testamentissa mainitaan yhtenä Pyhän Hengen hedelmistä (vrt. Gal. 5:22) *agathosyne*. Tuo kreikan sana tarkoittaa hyvään kiinnittymistä, hyvän etsimistä. Vieläkin enemmän se merkitsee pyrkimistä arvokkaimpaan, toisten parhaaseen: siihen, että he kypsyvät ja kasvavat elämään tervettä elämää ja harjoittamaan hyveitä eivätkä tavoittelemaan pelkkää aineellista hyvinvointia. Latinassa on samankaltainen ilmaus: *bene-volentia* eli toisen hyvää tahtova asenne. Se on voimakasta hyvän tahtomista, taipumusta kohti kaikkea hyvää ja erinomaista; se innoittaa meidät täyttämään toisten elämän kauniilla, parhailla, rakentavilla asioilla.

113. Tältä kannalta toistan murheellisenä: ”Jo liian kauan olemme olleet moraalisessa tuhossa, pilkanneet etiikkaa, hyvyttä, uskoa, rehellisyyttä, ja on tullut hetki tunnustaa, että tuo iloinen pinnallisuus on hyödyttänyt meitä vähän. Tällainen kaiken yhteiskunnallisen elämän perustan tuhoutuminen saa meidät asettumaan toinen toistamme vastaan omien intressiemme puolustamiseksi.”⁸⁶ Tahtokaamme edistää hyvää itsellemme ja koko ihmiskunnalle, ja niin kuljemme yhdessä kohti aitoa ja kokonaisvaltaista kasvua. Jokaisen yhteiskunnan on taattava arvojen edelleenvälittäminen, sillä jos niin ei tapahdu, välittyvät itsekkyyys, väkivalta, korruptio eri muodoissaan, välinpitämättömyys ja lopulta kaikelta transsendentilta suljettu, yksilön intresseihin linnoittautuva elämä.

---

86 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 229: AAS 107 (2015), 937.

Solidaarisuuden arvo

114. Haluan korostaa solidaarisuutta, joka ”moraalisena hyveenä ja sosiaalisena asenteena, henkilökohtaisen kääntymyksen hedelmänä, vaatii sitoumusta niiltä, joilla on kasvat- ja koulutusvastuuta. Ajattelen perheitä, jotka on kutsuttu ensisijaiseen ja korvaamattomaan kasvatustehtävään. Ne ovat ensimmäinen paikka, joissa eletään todeksi ja välitetään rakkauden ja veljeyden, yhteiselämän ja jakamisen, huomion ja toisistaan huolehtimisen arvot. Ne ovat myös etuoikeutettu ympäristö uskon välittämiseksi, alkaen niistä ensimmäisistä yksinkertaisista hartauseleistä, joita äidit opettavat lapsille. Kasvattajat ja opettajat, joilla kouluissa tai keskuksissa on velvoittava tehtävä opettaa lapsia ja nuoria, on kutsuttu olemaan tietoisia siitä, että heidän vastuunsa koskee ihmisen moraalisia, hengellisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Vapauden, keskinäisen kunnioittamisen ja solidaarisuuden arvot voidaan välittää herkimmästä iästä alkaen. [...] Myös kulttuurielämän ja tiedotusvälineiden toimijoilla on vastuunsa kasvatuksen ja koulutuksen alalla, erityisesti nyky-yhteiskunnissa, joissa informaatio- ja viestintävälineet ovat yhä laajemmin saatavilla”.⁸⁷

115. Tänä aikana, kun kaikki näyttää hajoavan ja menettävän pysyvyytensä, meille tekee hyvää vedota vakauteen⁸⁸, joka johtuu siitä, että tiedämme olevamme vastuussa toisten heikkouksista pyrkiessämme yhteiseen päämäärään. Solidaarisuus ilmenee konkreettisesti palvelemisessa, joka voi tarkoit-

---

87 Viesti 49. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2016 (8. joulukuuta 2015), 6: AAS 108 (2016), 57-58.

88 Vakaumus/lujuus (soliditas) liittyy etymologisesti sanaan solidaarisuus. Solidaarisuus, eettis-poliittisessa merkityksessä, jonka se on omaksunut viimeisen kahden vuosisadan aikana, synnyttää lujan ja vakaan sosiaalisen rakenteen.

taa hyvin erilaisia tapoja huolehtia toisista. Palveleminen on ”suurelta osin huolenpitoa heikoista. Palveleminen tarkoittaa huolehtimista niistä, jotka ovat heikkoja perheissämme, yhteiskunnassamme ja kansassamme”. Tässä sitoumuksessa jokainen voi ”panna sivuun vaatimuksensa, odotuksensa ja vallantavoittelunsa heikompien ihmisten konkreettisen katseen edessä. [...] Palveleminen katsoo aina veljen kasvoja, koskettaa hänen lihaansa, tuntee hänen läheisyytensä, joissakin tapauksissa jopa ’kärsi sen’, ja pyrkii auttamaan häntä. Siksi palveleminen ei ole koskaan ideologista, koska ei ideoita palvelle, vaan ihmisiä”.⁸⁹

116. Hädänalaiset yleensä ”harjoittavat sitä erityistä solidaarisuutta, jota esiintyy kärsivien ja köyhien keskuudessa ja jonka sivilisaatiomme näyttää unohtaneen tai ainakin haluaa unohtaa. Solidaarisuus on sana, joka ei aina miellytä meitä; sanoisin, että joskus olemme muuttaneet sen rumaksi sanaksi, jota on parempi olla sanomatta. Mutta se tarkoittaa paljon enemmän kuin muutamia irrallisia anteliaita tekoja. Se on ajattelemista ja toimimista yhteisöä ajatellen, niin että etusijalla on kaikkien elämä eikä se, että jotkut omivat hyödykkeitä. Se on myös taistelua köyhyyden rakenteellisia syitä, epätasa-arvoa, työn, maan ja kodin puutetta ja yhteiskunnallisten ja työläisten oikeuksien kieltämistä vastaan. Se on rahan vallan tuhoisien vaikutuksien vastustamista [...]. Solidaarisuus, syvimässä merkityksessä ymmärrettynä, on tapa tehdä historiaa, ja sitä tekevät kansanliikkeet”.⁹⁰

---

89 Saarna messussa, Havanna, Kuuba (20. syyskuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 21.-22. syyskuuta 2015, s. 8.

90 Puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumisen osallistujille (28. lokakuuta 2014): *AAS* 106 (2014), 851-852.

117. Puhuessamme yhteisen kotimme, maapallon, hoitamisesta, vetoamme siihen yleismaailmallisen tietoisuuden ja vasta-
vuoroisen huolenpidon kipinään, joka ihmisissä vielä on. Jos
jollakulla on vettä yllin kyllin, ja hän kuitenkin säästää sitä
ajatellen ihmiskuntaa, hän on saavuttanut moraalisen tason,
hän pystyy ylittämään itsensä ja oman ryhmänsä. Se on suu-
renmoisen inhimillistä! Tuota samaa asennetta vaaditaan jo-
kaisen ihmisen oikeuksien tunnustamiseksi, vaikka hän olisi-
kin syntynyt omien rajojen ulkopuolella.

Omaisouden sosiaalinen tehtävä

118. Maailma on olemassa kaikkia varten, koska kaikki me ih-
miset synnymme tänne maan päälle yhtä arvokkaina. Ihonvä-
ristä, uskonnosta, kyvyistä, syntymäpaikasta, asuinpaikasta
ja monesta muusta asiasta johtuvia eroja ei voi asettaa etusi-
jalle eikä käyttää oikeuttamaan joidenkin etuoikeuksia kaikil-
le kuuluvien oikeuksien vahingoksi. Siksi meidän on yhtei-
sönä taattava, että jokainen ihminen voi elää arvokkaasti ja
hänellä on asianmukaiset mahdollisuudet kokonaisvaltaiseen
kehitykseen.

119. Kristinuskon ensimmäisinä vuosisatoina monet ajattelijat
kehittivät yleismaailmallisen näkemyksen pohtiessaan sitä,
että luodut hyvyudet on tarkoitettu yhteisiksi.⁹¹ Se johti ajat-
telemaan, että jos joltakulta puuttuu se, mikä on välttämätön-
tä arvokkaaseen elämään, se johtuu siitä, että toinen on omi-
nut sen. Pyhä Johannes Khrysostomos tiivisti tämän ajatuksen
seuraavasti: "Se, että ei anna köyhille omastaan, on köyhil-

---

91 Vrt. pyhä Basileios, *Homilia 21. Quod rebus mundanis adhaerendum non sit*, 3.5: PG 31, 545-549; *Regulae brevius tractatae*, 92: PG 31, 1145-1148; pyhä Petrus Chrysologos, *Sermo 123*: PL 52, 536-540; pyhä Ambrosius, *De Nabuthe*, 27.52: PL 14, 738s; pyhä Augustinus, *In Iohannis Evangelium*, 6, 25: PL 35, 1436s.

tä varastamista, heidän elämänsä riistämistä; ja se, mitä omistamme, ei ole meidän, vaan heidän.”⁹² Pyhä Gregorius Suuri taas sanoi: ”Kun jaamme puutteenalaisille jotakin, emme lahjoita omastamme vaan palautamme heille sen mikä heille kuuluu.”⁹³

120. Omaksun ja toistan kaikille pyhän Johannes Paavali II:n sanat, joiden voimaa ei ehkä ole ymmärretty: ”Jumala antoi maan koko ihmisluvulle, jotta se elättäisi kaikki ihmisluvun jäsenet poissulkematta tai suosimatta ketään.”⁹⁴ Samalla linjalla muistutan, että ”kristillinen traditio ei ole koskaan tunnustanut oikeutta yksityisomaisuuteen absoluuttiseksi tai loukkaamattomaksi ja on korostanut minkä tahansa yksityisomistumuodon sosiaalista tehtävää”.⁹⁵ Kaikkia varten luotujen hyvyysien yhteisen käytön periaate on ”koko eettisen ja yhteiskunnallisen järjestyksen ensimmäinen periaate”⁹⁶, se on luonnollinen, synnynnäinen ja ensisijainen oikeus.⁹⁷ Kaikki muut oikeudet, jotka liittyvät ihmisten kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta välttämättömiin hyvyksiin, mukaan lukien oikeus yksityisomaisuuteen ja muuhun omaisuuteen, ”eivät saa vaikeuttaa vaan päinvastoin edistää sitä”, kuten pyhä Paavali VI sanoi.⁹⁸ Oikeutta yksityisomaisuuteen voi pitää vain toissijaisena luonnollisena oikeutena, joka johtuu siitä periaatteesta, että luodut hyvyydet on tarkoitettu kaikille.

92 *De Lazaro*, II, 6: PG 48, 992D.

93 *Regula pastoralis*, III, 21: PL 77, 87.

94 Kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 31: AAS 83 (1991), 831.

95 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 93: AAS 107 (2015), 884.

96 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Laborem exercens* (14. syyskuuta 1981), 19: AAS 73 (1981), 626.

97 Vrt. Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 172.

98 Kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 22: AAS 59 (1967), 268.

Ja tällä on hyvin konkreettisia seurauksia, joiden on heijastuttava yhteiskunnan toiminnassa. Usein kuitenkin käy niin, että toissijaiset oikeudet asetetaan ensisijaisia ja alkuperäisiä oikeuksia ylemmiksi, niin että ne jäävät käytännössä merkityksettömiksi.

Oikeudet ilman rajoja

121. Kukaan ei siis voi jäädä poissuljetuksi syntymäpaikkansa vuoksi ja vielä vähemmän etuoikeuksien vuoksi, joita toisilla on, koska he ovat syntyneet parempien mahdollisuuksien maissa. Valtioiden rajat eivät voi estää tämän toteutumista. Niin kuin ei voida hyväksyä, että jollakulla on vähemmän oikeuksia vain siksi, että hän on nainen, ei myöskään voida hyväksyä sitä, että syntymä- tai asuinpaikka jo itsessään määrittäisi vähäisempiä arvokkaan elämän ja kehityksen mahdollisuuksia.

122. Kehitys ei saa suuntautua harvojen vaurastumiseen, vaan sen on taattava ”yksilöllisiä ja yhteisöllisiä, taloudellisia ja poliittisia ihmisoikeuksia, kansakuntien ja kansojen oikeudet mukaanluettuina”.⁹⁹ Joidenkin oikeus yrittäjän tai markkinoiden vapautteen ei voi olla ylempänä kuin kansojen oikeudet ja köyhien arvokkuus, ei myöskään ylempänä kuin ympäristön kunnioittaminen, sillä ”joka omistaa siitä osan on vain vastuussa sen hoitamisesta kaikkien hyväksi”.¹⁰⁰

123. Yrittäjien toiminta ”on jalo kutsumus, joka suuntautuu rikkauten tuottamiseen ja maailman parantamiseen kaikkia

---

99 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis* (30. joulukuuta 1987), 33: AAS 80 (1988), 557.

100 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 95: AAS 107 (2015), 885.

varten”.¹⁰¹ Jumala rohkaisee meitä, hän odottaa, että kehitämme kykyjä, jotka hän on meille antanut, ja hän on täyttänyt maailmankaikkeuden mahdollisuuksilla. Hänen suunnitelmassaan jokainen ihminen on kutsuttu edistämään omaa kehitystään,¹⁰² ja tämä käsittää taloudellisten ja teknologisten kykyjen käyttämisen hyödykkeiden ja vaurauden kasvattamiseksi. Joka tapauksessa nämä yrittäjien kyvyt, jotka ovat Jumalan lahja, olisi selvästi suunnattava edistämään toisten ihmisten kehitystä ja köyhyyden poistamista, erityisesti luomalla erilaisia työmahdollisuuksia. Yksityisomistuksen oikeuteen liittyy aina ensisijainen ja sitä edeltävä periaate: kaikki yksityisomistus on alisteista sille, että maan hyvydet on tarkoitettu kaikille ja siksi kaikilla on oikeus niiden käyttöön.¹⁰³

Kansojen oikeudet

124. Varmuus siitä, että maan hyvydet on tarkoitettu kaikille, vaatii tänään, että tätä periaatetta sovelletaan myös valtioihin, niiden alueisiin ja resursseihin. Jos emme katso asiaa ainoastaan yksityisomistuksen oikeutuksen ja tietyn maan kansalaisten oikeuksien näkökulmasta, vaan myös lähtien ensimmäisestä periaatteesta eli siitä, että hyvydet on tarkoitettu yhteisiksi, silloin voimme sanoa, että jokainen maa on myös muukalaisen, siinä määrin kuin yhden alueen hyvyksiä ei saa kieltää muualta tulevalta hädänalaiselta ihmiseltä. Kuten Yhdysvaltain piispat opettivat, on perustavanlaatuisia oikeuksia, jotka ”edeltävät mitä tahansa yhteiskuntaa, sillä ne

---

101 Ibid., 129: AAS 107 (2015), 899.

102 Vrt. pyhä Paavali VI, kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 15: AAS 59 (1967), 265; Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 16: AAS 101 (2009), 652.

103 Vrt. kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 93: AAS 107 (2015), 884-885; apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 189-190: AAS 105 (2013), 1099-1100.

johtuvat jokaiselle ihmiselle annetusta arvokkuudesta, koska hän on Jumalan luoma".¹⁰⁴

125. Tämä edellyttää myös toisenlaista tapaa ymmärtää suhteet ja keskinäinen vaihto maiden kesken. Jos jokaisella ihmisellä on loukkaamaton arvokkuus, jos jokainen ihminen on veljeni tai sisareni, ja jos todella maailma on kaikkien, ei ole väliä sillä, onko joku syntynyt täällä tai elääkö hän oman maansa rajojen ulkopuolella. Minunkin kansakuntani on yhteisvasvuudessa hänen kehityksestään, vaikka se voikin täyttää tämän vastuun eri tavoin: ottamalla auliisti vastaan kiireellisen avun tarpeessa olevat, parantamalla olosuhteita hänen kotimaassaan, kieltäytymällä hyväksikäyttämästä tai riistämästä kokonaisten maiden luonnonvaroja edistäen korruptoituneita järjestelmiä, jotka estävät kansojen arvokasta kehitystä. Tätä, mikä pätee kansakuntiin, sovelletaan myös kunkin maan eri alueisiin, joiden välillä on usein vakavaa eriarvoisuutta. Mutta toisinaan kyvyttömyys tunnustaa yhtäläinen inhimillinen arvokkuus johtaa siihen, että tiettyjen maiden kehittyneemmät alueet haluavat vapautua köyhempien alueiden "taakasta" kasvattaakseen yhä kulutustasoaan.

126. Puhumme uudesta kansainvälisten suhteiden verkostosta, koska ei ole tapaa ratkaista maailman vakavia ongelmia ajatellen vain vastavuoroista apua yksilöiden tai pienryhmien kesken. Muistakaamme, että "epäoikeudenmukaisuus ei koske vain yksilöitä vaan kokonaisia maita. Se velvoittaa ajattelemaan kansainvälisten suhteiden etiikkaa".¹⁰⁵ Ja oikeudenmukaisuus vaatii, että ei tunnusteta ja kunnioiteta vain yksilöiden

---

104 Yhdysvaltain katolinen piispainkokous, *Open wide our Hearts: The enduring Call to Love. A Pastoral Letter against Racism* (marraskuu 2018).

105 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 51: AAS 107 (2015), 867.

oikeuksia, van myös sosiaaliset oikeudet ja kansojen oikeudet.¹⁰⁶ Se merkitsee, että tuetaan ”kansojen perustavanlaatuisia oikeutta henkiinjäämiseen ja kehitykseen”,¹⁰⁷ jota toisinaan voimakkaasti estää ulkomaanvelasta johtuva paine. Velan maksu monissa tapauksissa ei edistä kehitystä, vaan pikemminkin vakavasti rajoittaa ja ehdollistaa sitä. Vaikka pidetään kiinni periaatteesta, että jokainen lailliseen sopimukseen perustuva velka on maksettava, tapa täyttää tuo velvollisuus, joka monilla köyhillä mailla on rikkaita maita kohtaan, ei saa johtaa niiden henkiinjäämiseen ja kasvun vaarantumiseen.

127. Epäilemättä on kyse toisenlaisesta ajattelutavasta. Jos sitä ei yritetä ymmärtää, sanani kuulostavat epärealistisilta. Mutta jos hyväksytään pääperiaate, että on oikeuksia, jotka johtuvat luovuttamattomasta ihmisarvosta, voidaan hyväksyä haaste unelmoida ja ajatella toisenlaista ihmiskuntaa. Voimme toivoa maailmaa, joka takaa maan, kodin ja työtä kaikille. Tämä on todellinen rauhan tie, ei mieletön ja lyhytnäköinen pelon ja epäluottamuksen kylvämisen strategia ulkonaisten uhkien edessä. Sillä todellinen ja kestävä rauha on mahdollinen vain ”lähtien globaalista solidaarisuuden ja yhteistyön etiikasta palvelen tulevaisuutta, jonka mallina on keskinäinen riippuvuus ja yhteisvastuu koko ihmisperheessä”.¹⁰⁸

---

106 Vrt. Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 6: AAS 101 (2009), 644.

107 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 35: AAS 83 (1991), 838.

108 Puhe ydinaseista, Nagasaki, Japani (24. marraskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 25.-26. marraskuuta 2019, s. 6.

Neljäs luku

SYDÄN AVOINNA KOKO MAAILMALLE

128. Jos vakaumus, että ihmisinä olemme kaikki veljiä ja sisaria, ei jää pelkän abstraktin ajatuksen tasolle, vaan siitä on tultava konkreettista todellisuutta, se asettaa eteemme sarjan haasteita, jotka pakottavat meidät omaksumaan uusia näköaloja ja kehittämään uusia vastauksia.

Rajojen rajoite

129. Siihen, kun lähimmäinen on siirtolainen, liittyy monimutkaisia haasteita.¹⁰⁹ Varmasti ihanne on välttää tarpeetonta siirtolaisuutta, ja tie siihen on luoda alkuperämaissa konkreettiset edellytykset arvokkaaseen elämään ja kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Mutta niin kauan kuin ei ole vakavia edistysaskeleita tähän suuntaan, velvollisuutemme on kunnioittaa jokaisen ihmisen oikeutta löytää paikka, jossa hän ei ainoastaan voi tyydyttää omat ja perheensä perustarpeet, vaan myös toteuttaa itseään täysin ihmisenä. Toimintamme saapuvien siir-

---

109 Vrt. Meksikon ja Yhdysvaltain katoliset piispat, paimenkirje *Strangers no longer: together on the journey of hope* (tammikuu 2003).

tolaisten suhteen voi tiivistää neljään verbiin: vastaanottaa, suojella, edistää ja integroida. ”Ei ole kyse avustusohjelmien toteuttamisesta ylhäältä käsin, vaan kulkemisesta yhdessä näiden neljän teon kautta, jotta rakennetaan kaupunkeja ja maita, jotka säilyttäen oman kulttuuri- ja uskonnollisen identiteettinsä ovat avoimia eroja kohtaan ja osaavat arvostaa niitä ihmisten veljeyden merkeissä.”¹¹⁰

130. Tämä merkitsee joitakin välttämättömiä vastauksia erityisesti niiden suhteen, jotka pakenevat vakavia humanitaarisia kriisejä. Esimerkiksi on lisättävä ja yksinkertaistettava viisumien myöntämistä; sovellettava yksityisiä ja yhteisöllisiä avustusohjelmia; avattava humanitaarisia käytäviä haavoituvimmassa asemassa oleville pakolaisille; taattava sopiva ja arvollinen majoitus, henkilökohtainen turvallisuus ja pääsy olennaisiin palveluihin, asianmukainen konsuliapu, oikeus pitää aina hallussaan henkilöllisyysasiakirjansa, puolueeton mahdollisuus kääntyä oikeusjärjestelmän puoleen, mahdollisuus avata pankkitili ja takuu siitä, mikä on henkiinjäämiseen välttämätöntä. On annettava liikkumisvapaus ja mahdollisuus tehdä työtä; suojeltava alaikäisiä ja varmistettava heidän koulunkäyntimahdollisuutensa; tarjottava väliaikaisia huoltajuu- tai suojaohjelmia; taattava uskonnonvapaus; edistettävä integroitumista yhteiskuntaan; helpotettava perheenyhdistämistä ja valmistettava paikallisyhteisöjä integraatioprosesseihin.¹¹¹

131. Niihin, jotka ovat saapuneet kauan sitten ja ovat tulleet osaksi yhteiskunnan kudosta, on tärkeää soveltaa ”kansalai-

110 Yleisaudienssi (3. huhtikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4. huhtikuuta 2019, s. 8.

111 Vrt. viesti 104. Maailman siirtolaisten ja pakolaisten päivää varten (14. tammiukuuta 2018): *AAS* 109 (2017), 918-923).

suuden” käsitettä, joka ”perustuu yhtäläisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, joiden alaisina kaikki nauttivat oikeudenmukaisuudesta. Siksi on tärkeää perustaa yhteiskunnissamme täyden kansalaisuuden käsite ja torjua termin ’vähemmistö’ syrjivä käyttö, joka herättää tunteen eristämisestä ja alemmuudesta. Sen väärinkäyttö valmistaa tietä vihollisuudelle ja epäsovulle; se riistää joiltakin syrjityiltä kansalaisilta saavutukset sekä uskonnolliset- ja kansalaisoikeudet”.¹¹²

132. Näistä välttämättömistä toimenpiteistä huolimatta valtiot eivät voi yksinään kehittää asianmukaisia ratkaisuja, ”koska kunkin valintojen seuraukset lankeavat välttämättä koko kansainväliselle yhteisölle”. Siksi ”vastaukset voivat olla vain yhteisen työn hedelmää”,¹¹³ synnyttäen globaalia lainsäädäntöä (governance) siirtolaisuutta koskien. Kaikin tavoin täytyy ”laatia keskipitkän ja pitkän tähtäimen suunnitelmia, jotka eivät rajoitu hätäapuun. Niiden pitäisi yhtäältä tehokkaasti auttaa siirtolaisten integroitumista vastaanottajamaihin ja toisaalta edistää lähtömaiden kehitystä solidaarisella politiikalla, joka ei kuitenkaan saa tehdä apua riippuvaiseksi strategioista ja käytännöistä, jotka ovat ideologisesti vieraita tai vastakohtaisia vastaanottajakansojen kulttuurille”.¹¹⁴

Vastavuoroiset lahjat

133. Erilaisten, erilaisesta elämän- ja kulttuurikontekstista tulevien ihmisten saapuminen voi olla lahja, koska ”siirtolaisten tarinat ovat myös tarinoita kohtaamisesta ihmisten ja kulttuu-

---

112 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): L'Osservatore Romano 4.-5. helmikuuta 2019, s. 7.

113 Puhe diplomaattikunnalle (11. tammikuuta 2016): AAS 108 (2016), 124.

114 Ibid.: AAS 108 (2016), 122.

rien kesken: yhteisöille ja yhteiskunnille, joihin he saapuvat, he ovat mahdollisuus rikastumiseen ja kokonaisvaltaiseen inhimilliseen kehitykseen kaikille”.¹¹⁵ Siksi ”pyydän erityisesti nuoria olemaan lankeamatta niiden verkkoihin, jotka haluavat saada heidät toisia heidän maihinsa saapuvia nuoria vastaan kuvaten näitä vaarallisiksi olennoiksi, ikään kuin heillä ei olisi samaa loukkaamatonta arvokkuutta kuin jokaisella ihmisolenolla”.¹¹⁶

134. Kun otamme sydämestämme vastaan erilaiset ihmiset, he saavat olla oma itsensä ja samalla mahdollisuuden kehittyä uudella tavalla. Eri kulttuurit, jotka ovat tuottaneet rikkautensa vuosisatojen kuluessa, on säilytettävä, jotta maailma ei köyhtyisi. Samalla niitä on rohkaistava tuomaan itsestään esiin jotakin uutta kohtaamisessa toisten todellisuuksien kanssa. Ei pidä unohtaa kulttuurin kalkkeutumisen riskiä. Siksi ”meidän on kommunikointava, löydettävä jokaisen rikkaus, arvostettava sitä, mikä meitä yhdistää, ja pidettävä eroja mahdollisuuksina kasvuun kaikkia kunnioittaen. Tarvitaan kärsivällistä ja luottamuksellista vuoropuhelua, niin että ihmiset, perheet ja yhteisöt voivat välittää kulttuurinsa arvot ja vastaanottaa toisten kokemuksista koituvan hyvän”.¹¹⁷

135. Toistan aiemmin mainitsemiani esimerkkejä: latinokulttuuri on ”arvojen ja mahdollisuuksien hapate, joka voi tehdä hyvää Yhdysvalloille [...]. Vahva siirtolaisuus lopulta leimaa aina ja muuttaa jonkin paikan kulttuuria. [...] Argentiinassa vahva italialaissiirtolaisuus on leimannut yhteiskunnan kult-

---

115 Apostolinen kehotuskirje *Christus vivit* (25. maaliskuuta 2019), 93.

116 *Ibid.*, 94.

117 Puhe viranomaisille, Sarajevo, Bosnia-Hertsegovina (6. kesäkuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 7. kesäkuuta 2015, s. 7.

tuuria, ja Buenos Airesin kulttuurissa näkyy noin 200 000 juutalaisen läsnäolo. Jos siirtolaisia autetaan integroitumaan, he ovat siunaus, rikkaus ja uusi lahja, joka kutsuu yhteiskuntaa kasvamaan”.¹¹⁸

136. Laajemmalla kannalta muistutimme yhdessä suurimami Ahmed Al-Tayebin kanssa, että ”hyvät suhteet idän ja lännen välillä ovat kiistatta välttämättömiä molemmille. Niitä ei voi korvata eikä laiminlyödä, jotta molemmat voivat vastavuoroisesti rikastua toistensa kulttuureista vuorovaikutuksen ja vuoropuhelun kautta. Länsi voi löytää idästä lääkkeitä hengellisiin ja uskonnollisiin sairauksiin, joita vallitseva materialismi aiheuttaa. Ja itä voi löytää lännestä monia elementtejä, jotka auttavat sitä vapautumaan heikkoudesta, jakautumisesta, konflikteista sekä tieteellisestä, teknisestä ja kulttuurisesta rappiosta. On tärkeää kiinnittää huomiota uskonnollisiin, kulttuurisiin ja historiallisiin eroihin, jotka ovat olennainen idän luonnetta, kulttuuria ja sivilisaatiota muovaava tekijä. Samoin on tärkeää vahvistaa perustavanlaatuisen ihmisoi-keuksien sidettä, jotta taataan arvokas elämä kaikille ihmisil-le idässä ja lännessä, välttäen kaksinaismoralistista politiikkaa”.¹¹⁹

Hedelmällinen vuorovaikutus

137. Keskinäinen apu maiden välillä lopulta koituu kaikkien hyödyksi. Maa, joka edistyy oman lujan kulttuurisen maaperänsä perustalta, on aarre koko ihmiskunnalle. Meidän on kas-

---

118 *Latinoamérica. Conversaciones con Hernán Reyes Alcaide*, Ed. Planeta, Buenos Aires 2017, 105.

119 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4-5. helmikuuta 2019, s. 7.

vatettava tietoisuutta siitä, että nykyään joko pelastaudumme kaikki tai kukaan ei pelastu. Yhden alueen köyhyys, rappio ja kärsimykset ovat hiljaista lisääntymisaluetta ongelmille, jotka lopulta koskevat koko maapalloa. Jos meitä huolestuttaa joidenkin lajien kuoleminen sukupuuttoon, meitä täytyisi järkyttää ajatus, että jossakin on ihmisiä ja kansoja, jotka eivät kehitä potentiaaliaan ja kauneuttaan köyhyyden tai muiden rakenteellisten syiden takia. Sillä se lopulta köyhdyttää meitä kaikkia.

138. Jos tämä on aina ollut varmaa, nykyään se on sitä enemmän kuin koskaan, koska maailma on näin yhteen liittynyt globalisaation vuoksi. Tarvitsemme sitä, että maailmanlaajuisen juridinen, poliittinen ja taloudellinen järjestys "edistää ja suuntaa kansainvälistä yhteistyötä kohti kaikkien kansojen yhteisvastuullista kehitystä".¹²⁰ Lopulta se koituu koko maapallon hyväksi, koska "köyhien maiden kehitysapu" merkitsee "varallisuuden hankkimista kaikille".¹²¹ Kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta tämä edellyttää, että annetaan "myös köyhemmille kansoille tehokas ääni yhteisissä ratkaisuisissa"¹²² ja että autetaan "köyhien ja alikehittyneiden maiden pääsyä kansainvälisille markkinoille".¹²³

Pyyteetön vastaanottaminen

139. En kuitenkaan halua tyytyä ehdottamaan jonkinlaista utilitarismia. On olemassa pyyteettömyyttä. Se on kyky teh-

---

120 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 67: AAS 101 (2009), 700.

121 *Ibid.*, 60: AAS 101 (2009), 695.

122 *Ibid.*, 67: AAS 101 (2009), 700.

123 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 447.

dä joitakin asioita vain siksi, että ne ovat itsessään hyviä, toimomatta niistä etua, odottamatta välittömästi jotakin vastalahjaksi. Pyyteettömyys auttaa ottamaan vastaan muukalaisen, vaikka hänestä ei heti olisi käsinkosketeltavaa hyötyä. Silti on maita, jotka pyrkivät ottamaan vastaan vain tiedemiehiä ja investoijia.

140. Se, joka ei elä pyyteettömän veljellisesti, tekee elämäänsä uuvuttavaa kaupankäyntiä, mitaten aina, mitä antaa ja mitä saa vastalahjaksi. Jumala taas antaa ilmaiseksi, auttaa jopa uskottomia ja "antaa aurinkonsa nousta niin hyvälle kuin pahoille" (Matt. 5:45). Siksi Jeesus kehottaa: "Kun annat almun, älköön vasen kätesi tietäkö mitä oikea tekee, jotta hyvä tekosi pysyisi salassa" (Matt. 6:3-4). Olemme saaneet elämän ilmaiseksi, emme ole maksaneet siitä. Siksi me kaikki voimme antaa odottamatta jotakin vastalahjaksi, tehdä hyvää odottamatta samaa ihmiseltä, jota autamme. Sen Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antaa" (Matt. 10:8).

141. Maailman eri maiden todellinen laatu mitataan tällä kyyllä ajatella ei vain maana, vaan myös ihmisperheenä. Se käy ilmi erityisesti kriittisinä aikoina. Sulkeutunut nationalismi lopulta ilmaisee kyvyttömyyttä pyyteettömyyteen; se erehtyy uskoessaan voivansa kehittyä piittaamatta toisten tuhosta ja olevansa paremmassa turvassa sulkeutumalla toisilta. Siirtolainen nähdään anastajana, joka ei tarjoa mitään. Niin ajatellaan naiivisti, että köyhät ovat vaarallisia tai hyödyttömiä ja vallanpitäjät ovat anteliaita hyväntekijöitä. Vain sosiaalisella ja poliittisella kulttuurilla, joka on pyyteettömän vastaanottava, voi olla tulevaisuus.

Paikallinen ja yleismaailmallinen

142. On muistettava, että ”on jännite myös globalisaation ja lokalisaation välillä. Globaaliin ulottuvuuteen on kiinnitettävä huomiota, jotta ei langeta jokapäiväiseen pikkumaisuuteen. Samaan aikaan ei ole hyvä menettää näkyvistä sitä, mikä on paikallista, mikä saa kulkemaan jalat maassa. Yhdessä nämä kaksi estävät lankeamasta jompaankumpaan äärimmäisyyteen: yhtäältä siihen, että kansalaiset elävät abstraktissa ja globalisoivassa yleismaailmallisuudessa [...] Toisaalta siihen, että heistä tulee paikallisten erakkojen kansanperinnemuseo, tuomittuina toistamaan aina samoja asioita kykenemättä kohtaamaan erilaisuutta ja arvostamaan kauneutta, jota Jumala vuodattaa heidän rajojensa ulkopuolelle”.¹²⁴ Meillä on oltava globaali näkemys, joka pelastaa meidät pikkumaisesta nurkakuntaisuudesta. Kun koti ei ole enää koti, vaan aitaus, kammi, globaalisuus pelastaa meidät, koska se on kuin finaalisyy, joka vetää meitä kohti täyteyttä. Samalla on omaksuttava paikallinen ulottuvuus, koska sillä on jotakin, jota globaalilla ei ole: se toimii hapatteenä, rikastuttaa, saa aikaan lähivasuuta. Siksi yleismaailmallinen veljeys ja sosiaalinen ystävyys kunkin yhteiskunnan sisällä ovat kaksi erottamatonta ja yhtä olennaista pylvästä. Niiden erottaminen johtaa vääristymiseen ja vahingolliseen polarisaatioon.

Paikallismaku

143. Ratkaisu ei ole avoimuus, joka halveksii omaa rikkautaan. Niin kuin ei ole vuoropuhelua toisen kanssa ilman henkilökohtaista identiteettiä, niin ei ole avoimuutta kansojen kesken paitsi lähtien rakkaudesta maata, kansaa ja omia

---

¹²⁴ Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 234: AAS 105 (2013), 1115.

kulttuuripiirteitä kohtaan. En kohtaa toista, jos minulla ei ole maaperää, johon olen lujasti juurtunut, koska sen perustalta voin vastaanottaa lahjan toiselta ja tarjota hänelle jotakin aitoa. Voin ottaa vastaan erilaisen ja tunnustaa hänen ainutlaatuisen panoksensa vain, jos olen lujasti kiinnittynyt kansaani ja sen kulttuuriin. Jokainen rakastaa ja hoitaa erityisen vastuullisesti omaa maataan ja huolehtii omasta maastaan, niin kuin jokaisen on rakastettava ja hoidettava kotiaan, jotta se ei romahda, sillä naapurit eivät sitä tee. Myös maailman paras vaatii, että jokainen suojelee ja rakastaa omaa maataan. Muuten yhden maan katastrofin seuraukset vaikuttavat koko maapalloon. Tämä perustuu omistusoikeuden myönteiseen merkitykseen: suojeleen ja vaalin jotakin, jota minulla on, niin että se voi olla panos kaikkien hyväksi.

144. Lisäksi se on terveen ja rikastuttavan vuorovaikutuksen edellytys. Kokemus elämisestä tietyssä paikassa ja tietyssä kulttuurissa on perusta, joka auttaa meitä käsittämään sellaisia todellisuuden ulottuvuuksia, joita ne, joilta tämä kokemus puuttuu, eivät pysty käsittämään yhtä helposti. Yleismaailmallinen ei saa olla yhden hallitsevan kulttuurimuodon tasapäistä, yhdenmukaista ja standardisoitua dominointia; silloin monitahoiset värit katoavat ja siitä tulee vastenmielisen tylsää. Se on kiusaus, joka ilmenee vanhassa kertomuksessa Babylonin tornista: taivaaseen ulottuvan tornin rakentaminen ei ilmaissut ykseyttä eri kansojen kesken, jotka pystyivät kommunikoidaan moninaisuutensa mukaan. Päinvastoin se oli ihmisen ylpeydestä ja kunnianhimesta syntynyt harkitsematon yritys luoda toisenlaista ykseyttä kuin se, jonka Jumala tahtoi kaitselmuksellisessa suunnitelmassaan kansakuntia varten (vrt. 1. Moos. 11:1-9).

145. On vääränlaista avoimuutta yleismaailmallista kohtaan, joka johtuu tyhjästä pinnallisuudesta, joka ei pysty kunnolla ymmärtämään omaa maataan tai kantaa sisällään ratkaisemattontaa kaunaa omaa kansaansa kohtaan. Joka tapauksessa ”on aina laajennettava katsetta tunnistaakseen suuremman hyvän, joka hyödyttää meitä kaikkia. Mutta se on tehtävä väistämättä ja repimättä juuriltaan. On välttämätöntä upottaa juuremme syvälle hedelmälliseen maahan ja oman paikkansa historiaan, paikan, joka on Jumalan lahja. Työtä tehdään siinä mikä on pientä ja lähellä, mutta laajemmalla näkökannalla [...] Globaalin ei tarvitse hävittää eikä paikallisen eristää”¹²⁵, se on monitahokas, jossa jokaisen arvoa kunnioitetaan. ”Kokonaisuus on osaa enemmän, ja myös enemmän kuin osien yhteenlaskettu summa.”¹²⁶

Yleismaailmallinen näköala

146. On paikallista narsismia, joka ei ilmaise tervettä rakkautta omaa kansaa ja kulttuuria kohtaan. Siihen kätkeytyy sulkeutunut henki, joka – jonkinlaisesta turvattomuudesta ja pelosta toisia kohtaan – mieluummin luo puolustusmuureja suojellakseen itseään. Mutta ei ole mahdollista olla paikallisia terveellä tavalla ilman vilpittömyyttä ja sydämellistä avoimuutta yleismaailmallista kohtaan, välittämättä siitä, mitä muualla tapahtuu, rikastumatta muista kulttuureista ja ilman solidaarisuutta toisten kansojen onnettomuuksia kohtaan. Tuollainen paikallisuus takertuu pakkomielteisesti muutamiin ajatuksiin, tapoihin ja varmuuksiin, kyvyttömänä ihailemaan maailman tarjoamia moninaisia mahdollisuuksia ja kauneutta ja vailla aitoa ja jalomielistä solidaarisuutta. Siten paikalliselä-

---

125 Ibid., 235: AAS 105 (2013), 1115.

126 Ibid.

mä ei enää ole todella vastaanottavaa, ei anna toisten täydentää itseään; sen kehitysmahdollisuudet rajoittuvat, se jähmettyy ja sairastuu. Sillä todellisuudessa jokainen terve kulttuuri on luonnostaan avoin ja vastaanottava; ”kulttuuri ilman yleismaailmallisia arvoja ei ole todellinen kulttuuri”.¹²⁷

147. Huomaamme, että mitä ahtaampi ihmisen mieli ja sydän on, sitä vähemmän hän voi tulkita ympäröivää lähitodellisuutta. Ilman suhdetta ja vastakkainasettelua erilaisen kanssa on vaikea saavuttaa selvää ja täyttä tietoisuutta itsestään ja maastaan, sillä muut kulttuurit eivät ole vihollisia, joilta on suojauduttava, vaan erilaisia heijastuksia ihmiselämän ehtymättömästä rikkaudesta. Katsoen itseään toisen näkökannalta, erilaisen näkökannalta, jokainen voi tunnistaa paremmin oman persoonansa ja kulttuurinsa ominaispiirteet: rikkaudet, mahdollisuudet ja rajoitteet. Yhdessä paikassa toteutuvaa kokemusta on kehitettävä ”verraten” ja ”sopuoinnussa” toisten erilaisissa kulttuurikonteksteissa elävien ihmisten kokemusten kanssa.¹²⁸

148. Tosiasiassa terve avoimuus ei ole koskaan ristiriidassa oman identiteetin kanssa. Eri paikoista tulevien elementtien rikastuttamana elävä kulttuuri ei vain kopioi tai toista niitä, vaan integroi uutuudet omalla tavallaan. Se synnyttää uuden synteessin, joka lopulta hyödyttää kaikkia, sillä myös kulttuuri, josta nuo panokset ovat lähtöisin, rikastuu. Siksi kehotin alkuperäiskansoja vaalimaan juuriaan ja esi-isien-

---

127 Pyhä Johannes Paavali II, puhe Argentiinan kulttuurimaailman edustajille, Buenos Aires, Argentiina (12. huhtikuuta 1987), 4: *L'Osservatore Romano* 14. huhtikuuta 1987, s. 7.

128 Vrt. Johannes Paavali II, puhe kardinaaleille (21. joulukuuta 1984), 4: AAS 76 (1984), 506.

sä kulttuuria, mutta halusin täsmentää, että ”aikomukseni ei ole kehottaa täysin suljettuun, epähistorialliseen, staattiseen alkuperäiskansalaisuuteen, joka torjuu kaikenlaisen sekoittumisen”, sillä ”oma kulttuuri-identiteetti syvenyy ja rikastuu vuoropuhelussa erilaisten todellisuuksien kanssa ja aito tapasen säilyttämiseen ei ole eristäytyminen, joka köyhdyttää”.¹²⁹ Maailma kasvaa ja täyttyy uudella kauneudella yhä uusien synteisien ansiosta, joita syntyy avoimien ja kulttuurisesta pakottamisesta vapaiden kulttuurien kesken.

149. Innoittaaksemme tervettä suhdetta isänmaanrakkauden ja koko ihmiskuntaan kuulumisen tajun välillä on hyvä muistaa, että maailmanlaajuinen yhteisö ei ole eri maiden summa, vaan pikemminkin niiden välinen yhteys. Se on vastavuoroista yhteenkuuluvuutta, joka edeltää yksittäisten erityisryhmien syntymistä. Kaikki ihmisryhmät ovat osa tätä yleismaailmallisen yhteyden kudosta ja löytävät siinä kukin oman kauneutensa. Jokainen ihminen, joka syntyy tiettyssä kontekstissa, tietää kuuluvansa suurempaan perheeseen, jota ilman ei ole mahdollista täysin ymmärtää itseään.

150. Tämä lähestymistapa vaatii iloiten hyväksymään sen, että mikään kansa, mikään kulttuuri tai kukaan ihminen ei voi saavuttaa kaikkea yksin. Toiset ovat välttämättömiä elämän täyttymyksen saavuttamiseksi. Tietoisuus rajoista tai rajoitteisuudesta ei ole uhka, kaukana siitä: se on avain yhteiseen unelmaan, yhteiseen suunnitelmaan. Sillä ”ihminen on rajallisuus, jolla ei ole rajaa”.¹³⁰

---

129 Apostolinen kehotuskirje *Querida Amazonia* (2. helmikuuta 2020), 37.

130 Georg Simmel, *Brücke und Tür. Essays des Philosophen zur Geschichte, Religion, Kunst und Gesellschaft*, Köhler-Verlag, Stuttgart 1957, s. 6.

Omalta alueelta

151. Alueellisen vaihdon ansiosta, josta lähtien heikommät maat avautuvat koko maailmalle, on mahdollista, että yleismaailmallisuus ei nielaise niiden erityisyyttä. Asianmukainen ja aito avoimuus maailmaa kohtaan edellyttää kykyä avautua naapurua kohtaan kansakuntien perheessä. Kulttuuriseen, taloudelliseen ja poliittiseen integraatioon ympäröivien kansojen kanssa täytyisi liittyä kasvatustilanne, joka korostaa, kuinka arvokasta on rakkaus naapurua kohtaan. Se on ensimmäinen välttämätön askel kohti tervettä yleismaailmallista integraatiota.

152. Joillakin asuinalueilla on yhä elävä naapurisuuden henki, jolloin jokainen tuntee spontaanisti velvollisuudekseen tukea ja auttaa naapurua. Paikoissa, joissa tuollaiset yhteisölliset arvot ovat säilyneet, suhteet lähimmäisiin toteutuvat pyyteettömästi, solidaarisesti ja vastavuoroisesti, naapuruston mehenestä käsin.¹³¹ Olisi toivottavaa, että niin eletäisiin myös naapurimaiden kesken ja kyettäisiin rakentamaan sydämellistä naapuruutta niiden kansojen kesken. Mutta individualistiset näkemykset vaikuttavat maiden välisiin suhteisiin. Vaara, että elämme suojautuen toisiltamme, nähden toiset kilpailijoina tai vaarallisina vihollisina, vaikuttaa suhteeseen alueen kansojen kanssa. Ehkä meidät on kasvatettu tuollaiseen pelkoon ja epäluottamukseen.

153. On vahvoja maita ja suuryrityksiä, jotka hyötyvät tästä eristäytymisestä ja mieluummin neuvottelevat kunkin maan kanssa erikseen. Pienille tai köyhille maille taas avautuu mah-

---

131 Vrt. Jaime Hoyos-Vásquez SJ, *Lógica de las relaciones sociales. Reflexión ontológica*: Revista Universitas Philosophica, 15-16, joulukuu 1990 - kesäkuu 1991, Bogotá, 95-106.

dollisuus saavuttaa alueellisia sopimuksia naapurien kanssa, jolloin ne voivat neuvotella liittoutumana eivätkä joudu marginaalisiksi, suurvalloista riippuvaisiksi segmenteiksi. Nykyään mikään eristäytynyt kansallisvaltio ei pysty takaamaan väestönsä yhteistä hyvää.

Viides luku

PARAS POLITIIKKA

154. Jotta mahdollistetaan sellaisen maailmanlaajuisen yhteisön kehitys, jossa veljeys ja sosiaalinen ystävyys toteutuvat kansojen ja kansakuntien keskuudessa, tarvitaan parempaa politiikkaa, joka palvelee todellista yhteistä hyvää. Mutta valitettavasti politiikka usein nykyään saa muotoja, jotka estävät matkaa kohti toisenlaista maailmaa.

Populismi ja liberalismi

155. Heikomprien halveksiminen voi kätkeytyä populistisiin muotoihin, joissa heitä käytetään hyväksi kansankiihotustarkoituksiin, tai liberaaleihin muotoihin vallanpitäjien talousintressejä palvelleen. Molemmissa tapauksissa on kyse vaikeudesta ajatella avointa maailmaa, jossa on sijaa kaikille, heikoimmillekin, ja jossa eri kulttuureja kunnioitetaan.

Populaari tai populistinen

156. Viime vuosina sanat "populismi" ja "populistinen" ovat vallanneet tiedotusvälineet ja yleisen kielenkäytön. Niin ne

ovat menettäneet arvon, joka niillä voisi olla, ja niistä on tullut jälleen yksi polarisoitumisen lähde jo jakautuneessa yhteiskunnassa. Se on mennyt niin pitkälle, että kaikki ihmiset, ryhmät, yhteiskunnat ja hallitukset pyritään luokittelemaan mustavalkoisen kahtiajaon mukaan: ”populistinen” tai ”ei-populistinen”. Nykyään kukaan ei voi puhua mistään aiheesta ilman että häntä yritetään luokitella jompaankumpaan näistä kahdesta, joko epäoikeudenmukaisesti mustamaalaten tai liioitellusti ylistäen.

157. Pyrkimykseen tehdä populismi yhteiskunnallisen todellisuuden tulkinnan avaimeksi sisältyy toinen heikko kohta: se jättää huomiotta sanan ”kansa” oikeutetun merkityksen. Pyrkimys hävittää tuo kategoria kielenkäytöstä voi johtaa siihen, että sanan ”demokratia” (eli ”kansanvalta”) merkitys katoaa. Mutta ilmaistaksemme, että yhteiskunta on enemmän kuin pelkkä yksilöiden summa, termi ”kansa” on välttämätön. On yhteiskunnallisia ilmiöitä, jotka strukturoivat enemmistöjä, on megatrendejä ja yhteisöllisiä pyrkimyksiä. Eroista huolimatta voidaan ajatella yhteisiä päämääriä ja toteuttaa yhteisiä projekteja. On hyvin vaikeaa suunnitella jotakin suurta pitkällä tähtäimellä, ellei siitä tule kollektiivinen unelma. Kaikki tämä ilmenee substantiivissa ”kansa” ja adjektiivissa ”populaari”. Jos sitä ei huomioida – samalla lujasti kritisoiden kansankiihottamista – unohdetaan yhteiskunnallisen todellisuuden perustavanlaatuisen ulottuvuus.

158. Väärinkäsityksiäkin esiintyy. ”Kansa ei ole looginen kategoria eikä mystinen kategoria, jos ymmärrämme sen siinä mielessä, että kaikki, mitä kansa tekee, olisi hyvää, tai siinä mielessä, että kansa olisi enkelimäinen kategoria. Ei! Se on myyttinen kategoria [...] Kun selitetään, mitä kansa on, käy-

tetään loogisia kategorioita, koska selitykseen niitä tarvitaan. Mutta niin ei voida selittää kansaan kuulumisen merkitystä. Sanassa 'kansa' on jotakin enemmän, jota ei voi selittää loogisesti. Olla osa kansaa on olla osa yhteistä identiteettiä, joka muodostuu sosiaalisista ja kulttuurisista siteistä. Eikä se ole automaattista: se on hidas, vaikea prosessi... kohti yhteistä projektia."¹³²

159. On kansanjohtajia, jotka pystyvät tulkitsemaan kansan tuntoja, sen kulttuurista dynamiikkaa ja yhteiskunnan suuria trendejä. Heidän palveluksensa yhdistäjinä ja johtajina voi olla perusta jatkuvalla muutos- ja kasvuprosessille, johon sisältyy myös kyky antaa sijaa toisille yhteiseen hyvään pyritäessä. Mutta se rappeutuu epäterveeksi populismiksi, kun joku pystyy taivuttamaan muut puolelleen käyttääkseen poliittisesti hyödykseen kansan kulttuuria minkä tahansa ideologian merkeissä, palvelen omaa henkilökohtaista projektiaan ja vallassa pysymistään. Toisinaan suosiota tavoitellaan ruokkimalla joidenkin väestösektorien alhaisimpia ja itsekäimpiä taipumuksia. Siitä tulee vielä vakavampaa, kun se karkeissa tai hienovaraisissa muodoissa johtaa instituutioiden ja laillisuuden vallan anastamiseen.

160. Suljetut populistiset ryhmät vääristävät sanan "kansa", koska se, mistä ne puhuvat, ei ole todellinen kansa. Kategoria "kansa" on avoin. Elävä, dynaaminen kansa, jolla on tulevaisuus, pysyy jatkuvasti avoimena uusille synteeseille omaksuen itseensä sen, mikä on erilaista. Niin tehdessään se

---

132 Antonio Spadaro SJ, *Le orme di un pastore. Una conversazione con Papa Francesco*, teoksessa Jorge Mario Bergoglio/Papa Francesco, *Nei tuoi occhi è la mia parola. Omelie e discorsi di Buenos Aires 1999-2013*, Rizzoli, Milano 2016, XVI; vrt. apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 220-221: AAS 105 (2013), 1110-1111.

ei kiellä itseään, vaan on valmis liikkeellelähtöön, haasteisiin, avartumiseen ja rikastumiseen toisten taholta, ja tällä tavoin se voi kehittyä.

161. Toinen esimerkki vääristyneestä kansanjohtajuudesta on välittömän intressin etsintä. Kansan vaatimuksiin vastataan äänten tai kannatuksen varmistamiseksi, mutta ei edistytä vaivalloisessa ja jatkuvassa pyrkimyksessä tarjota ihmisille resurssit heidän kehitystään varten, jotta he voivat ansaita elantonsa ponnistuksillaan ja luovuudellaan. Tässä mielessä olen todennut selvästi: ”kaukana siitä, että ehdottaisin vastuutonta populismia”.¹³³ Yhtäältä eriarvoisuuden poistaminen vaatii talouden kehittämistä hyödyntäen kunkin alueen mahdollisuuksia ja tällä tavoin kestävän oikeudenmukaisuuden takaamista.¹³⁴ Toisaalta ”avustussuunnitelmia, jotka vastaavat joihinkin kiireellisiin tarpeisiin, on pidettävä vain väliaikaisina vastauksina”.¹³⁵

162. Tärkeä aihepiiri on työ. Todella populaaria – koska se edistää kansan parasta – on taata kaikille mahdollisuus saada itämään ne siemenet, jotka Jumala on kylvänyt jokaiseen, hänen kykynsä, aloitteensa, voimansa. Tämä on paras apu köyhille, paras tie kohti arvokasta elämää. Siksi korostan, että ”köyhien rahallisen avustamisen pitäisi aina olla väliaikainen ratkaisu hätätilanteessa. Todellisen päämäärän pitäisi aina olla antaa heille arvokas elämä työn kautta”.¹³⁶ Vaikka tuotantojärjestelmät muuttuvat, politiikka ei voi luopua päämäärästä, että yhteiskunnan järjestys takaa jokaiselle ihmiselle tavan

---

133 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 204: AAS 105 (2013), 1106.

134 Vrt. *ibid.*: AAS 105 (2013), 1105-1106.

135 *Ibid.*, 202: AAS 105 (2013), 1105.

136 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 128: AAS 107 (2015), 898.

antaa panoksensa omilla kyvyillään ja omalla toiminnallaan. ”Ei ole pahempaa köyhyyttä kuin se, joka riistää sekä työn että työn arvokkuuden.”¹³⁷ Todella edistyneessä yhteiskunnassa työ on yhteiskuntaelämän välttämätön ulottuvuus, koska se ei ole vain tapa ansaita leipänsä, vaan myös keino henkilökohtaiseen kasvuun, terveiden suhteiden luomiseen, itsensä ilmaisemiseen, lahjojen jakamiseen, osavastuuseen maailman parantamisesta ja lopulta kansana elämiseen.

Liberaalien näkemysten arvot ja rajat

163. Kansa-kategoriaan kuuluu myönteinen arvio yhteisöllisistä ja kulttuurisista siteistä. Se tavallisesti torjutaan liberaaleissa individualistisissa näkemyksissä, joissa yhteiskuntaa pidetään pelkkänä rinnakkain olemassa olevien intressien summana. Niissä puhutaan vapauksien kunnioittamisesta, mutta vailla yhteisen kertomuksen juurta. Tietyissä konteksteissa populismista usein syytetään kaikkia niitä, jotka puolustavat heikoimpien oikeuksia yhteiskunnassa. Näissä näkemyksissä kansa-kategoria on jonkin sellaisen mytologisoimista, jota todellisuudessa ei ole olemassa. Mutta siinä luodaan tarpeetonta kahtiajakoa, sillä kansa tai lähimmäinen eivät ole puhtaasti myyttisiä tai romanttisia kategorioita, jotka sulkisivat pois tai halveksisivat yhteiskuntajärjestystä, tiedettä ja kansalaisyhteiskunnan instituutioita.¹³⁸

164. Rakkaus yhdistää molemmat ulottuvuudet – myyttisen ja institutionaalisen –, koska se merkitsee vaikuttavaa histo-

---

137 Puhe diplomaattikunnalle (12. tammikuuta 2015): AAS (107) (2015), 165; vrt. puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumiselle (28. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 851-859.

138 Jotakin samanlaista voi sanoa myös Raamatun käsitteestä ”Jumalan valtakunta”.

riallisen muutoksen tietä, johon on sisällytettävä kaikki: instituutiot, oikeus, teknologia, kokemus, ammatillinen panos, tieteellinen analyysi, hallintoprosessit ja niin edelleen. Sillä "tosiasiassa ei ole yksityiselämää, ellei julkinen järjestys sitä turvaa; kodin tulisijassa ei ole lämpöä, ellei sillä ole lain suojaa, vakautta, joka perustuu lakiin ja voimaan, edellytyksenä minimihyvintointi, jonka takaavat työnjako, kauppavaihto, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja poliittinen kansalaisuus".¹³⁹

165. Todellinen rakkaus kykenee sisällyttämään omistautumiseensa kaiken tämän. Kun se ilmenee kohtaamisessa ihmiseltä ihmiselle, se pystyy saavuttamaan kaukana olevat ja huomiotta jätetyt veljet ja sisaret käyttämällä eri resursseja, joita järjestyneen, vapaan ja luovan yhteiskunnan instituutiot pystyvät luomaan. Laupias samarialainenkin tarvitsi majatalon, joka pystyi tarjoamaan sen, mitä hän ei yksinään tuona hetkenä voinut taata. Lähimmäisenrakkaus on realistista eikä haaska mitään, mitä tarvitaan historian muuttamiseksi heikoimpien hyödyksi. Joskus kuitenkin on vasemmistoideologioita tai sosiaalioppeja, jotka liittyvät individualistisiin tottumuksiin ja tehottomiin menettelytapoihin ja hyödyttävät vain harvoja. Samaan aikaan hylättyjen suuri joukko jää toisten hyväntahtoisuuden armoille. Se osoittaa, että ei pidä kasvattaa vain veljellistä spiritualiteettia, vaan samalla tehokkaampaa maailmanlaajuista organisaatiota, jotta autettaisiin ratkaisemaan köyhissä maissa kärsivien ja kuolevien hylättyjen ihmisten pakottavia ongelmia. Se taas merkitsee, että ei ole yhtä ainoaa mahdollista ulospääsyä, yhtä ainoaa hyväksyttävää metodologiaa, yhtä talousreseptiä, jota voitaisiin soveltaa yhtä lailla

---

139 Paul Ricoeur, *Histoire et vérité*, Ed. Le Seuil, Paris 1967, 122.

kaikkiin. Perusteellisinkin tieteellinen tutkimus voi ehdottaa erilaisia toimintatapoja.

166. Kaikki tämä jää ohimeneväksi, jos menetämme kyvyn tunnistaa muutoksen tarve ihmissydämissä, totumuksissa ja elämäntyyeissä. Niin tapahtuu, kun poliittinen propaganda, mediat ja julkisen mielipiteen rakentajat ruokkivat individualistista ja epäkriittistä kulttuuria säätelemättömien talousintressien edessä ja sellaisten yhteiskuntajärjestelmien edessä, jotka palvelevat niitä, joilla jo on liikaa valtaa. Siksi kritiikkini teknokraattista paradigmaa kohtaan ei tarkoita, että vain kontrolloimalla sen ylilyöntejä olisimme turvassa, sillä suurin vaara eivät ole asiat, aineelliset todellisuudet tai järjestelmät, vaan tapa, jolla ihmiset niitä käyttävät. Kysymyksessä on ihmisen heikkous, ihmisen jatkuva taipumus itsekkyyteen, joka on osa sitä, mitä kristillinen traditio kutsuu ”konkupisensiksi”: ihmisen taipumus sulkeutua oman miinänsä immanenssiin, omaan ryhmäänsä, omiin pikkumaisiin intresseihinsä. Tämä konkupisenssi ei ole meidän aikakautemme virhe. Se on ollut olemassa niin kauan kuin ihminen on ollut olemassa, ja se yksinkertaisesti muuttuu, saa erilaisia muotoja vuosisatojen kuluessa, käyttää välineitä, joita kulloinenkin historian hetki tarjoaa. Mutta on mahdollista hallita sitä Jumalan avulla.

167. Kasvatustyö, solidaaristen taipumusten kehitys, kyky ajatella ihmiselämää kokonaisvaltaisemmin ja hengellinen syvyys ovat olennaisia ihmissuhteiden laadun kannalta, niin että yhteiskunta itse reagoi epäoikeudenmukaisuuden, harhautumisen ja taloudellisen, teknologisen, poliittisen ja mediavallan väärinkäytön edessä. On liberaaleja näkemyksiä, jotka unohtavat tämän tekijän, ihmisen heikkouden, ja kuvit-

televat maailmaa, joka vastaa määrättyä järjestystä ja pystyy itsessään takaamaan tulevaisuuden ja ratkaisun kaikkiin ongelmiin.

168. Markkinat yksin eivät ratkaise kaikkea, vaikka meitä yritetäänkin saada uskomaan tuohon uusliberalistiseen uskonnokappaleeseen. On kyse köyhtyneestä, toistelevasta ajattelusta, joka ehdottaa aina samat reseptit minkä tahansa haasteen edessä. Uusliberalismi toistaa itseään turvautumalla maagisiin "heijastusvaikutus"- tai "valumaefekti"-teorioihin – käyttämättä tuota nimeä – ainoana tienä sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseksi. Ei huomata, että väitetty heijastusvaikutus ei ratkaise epätasa-arvoa, joka on yhteiskunnan kuldosta uhkaavien uusien väkivallan muotojen lähde. Yhtäältä tarvitaan välttämättä aktiivista talouspolitiikkaa, joka "edistää taloutta, joka suosii tuotannon monipuolisuutta ja luovaa yritystoimintaa"¹⁴⁰, jotta olisi mahdollista lisätä työpaikkoja eikä vähentää niitä. Taloudellinen keinottelu, jonka perustavoitteena on nopea voitto, tekee jatkuvasti tuhoaan. Toisaalta "ilman solidaarisia ja keskinäisen luottamuksen sävyttämiä toimintatapoja markkinat eivät kykene täysin täyttämään omaa taloudellista tehtäväänsä. Nykyisin tämä luottamus on menetetty".¹⁴¹ Historian loppu ei ollut sellainen, ja hallitsevan talusteorian dogmaattiset reseptit ovat osoittaneet, että ne eivät olekaan erehtymättömiä. Maailmanlaajuisten järjestelmien haavoittuvuus pandemian edessä on todistanut, että markkinoiden vapaus ei ratkaise kaikkea. Sen ohella, että elvytetään tervettä politiikkaa, joka ei alistu talouselämän saneluun, "meidän on palautettava ihmisen arvokkuus keski-

140 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 129: AAS 107 (2015), 899.

141 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 35: AAS 101 (2009), 670.

pisteeksi ja sen varaan rakennettava vaihtoehtoiset sosiaaliset rakenteet, joita tarvitsemme”.¹⁴²

169. Tietyissä sulkeutuneissa ja mustavalkoisissa talousnäkemyksissä ei näytä olevan paikkaa esimerkiksi kansanliikkeille, jotka kokoavat työttömiä, tilapäisissä tai epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleviä ja monia muita, jotka eivät helposti sijoitu jo vakiintuneisiin kanaviin. Kuitenkin ne synnyttävät monenlaisia epävirallisen kansantalouden ja yhteisöllisen tuotannon muotoja. On ajateltava yhteiskunnallista, poliittista ja taloudellista osallistumista muodoissa, ”jotka otavat mukaan kansanliikkeet ja innoittavat paikallisia, kansallisia ja kansainvälisiä hallintorakenteita sillä moraalisen energian virralla, joka syntyy poissuljettujen osallistumisesta yhteisen kohtalon rakentamiseen”. Samalla on hyvä, ”että nämä liikkeet, nämä solidaarisuuden kokemukset, jotka kasvavat alhaalta, maapallon peruspohjalta, voivat tulla yhteen, olla koordinoitumpia, kohdata toisensa”.¹⁴³ Tämän on kuitenkin tapahduttava pettämättä niille ominaista tyyliä, koska ne ovat ”muutoksen kylväjiä, prosessin edistäjiä, jossa miljoonat pienet ja suuret teot kietoutuvat luovasti toisiinsa, kuten runoudessa”.¹⁴⁴ Tässä mielessä ne ovat ”yhteiskunnallisia runoilijoita”, jotka omalla tavallaan työskentelevät, ehdottavat, edistävät ja vapauttavat. Niiden myötä on mahdollista kokonaisvaltainen inhimillinen kehitys, joka vaatii voittamaan ”ajatuksen sosiaalipolitiikasta politiikkana köyhiä kohtaan, mutta ei koskaan köyhien kanssa, ei koskaan köyhien politiik-

---

142 Puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumisen osallistujille (28. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 858.

143 Ibid.

144 Puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumisen osallistujille (5. marraskuuta 2016): L'Osservatore Romano 7.-8. marraskuuta 2016, s. 4-5.

kana eikä myöskään osana kansoja yhdistävää projektia”.¹⁴⁵ Vaikka he olisivat häiriötekijä, vaikka jotkut ”ajattelijat” eivät osaa luokitella heitä, on oltava rohkeutta tunnistaa, että ilman heitä ”demokratia näivetty, siitä tulee vain nimellistä, muodollista, se menettää edustajuutensa ja ruumiillisuutensa, koska jättää ulos kansan sen jokapäiväisessä taistelussa arvokkuudestaan, kohtalonsa rakentamisesta”.¹⁴⁶

Kansainvälinen valta

170. Toistan, että ”vuosien 2007-2008 finanssikriisi oli tilaisuus kehittää uutta, eettisiä periaatteita paremmin huomioidavaa ekonomiaa ja uusia keinoja säädellä finanssispekulaatiotoimintaa ja virtuaalivarallisuutta. Mutta reaktiot kriisiin eivät johtaneet ajattelemaan uudelleen vanhentuneita kriteerejä, jotka jatkuvasti hallitsevat maailmaa”.¹⁴⁷ Pikemminkin näyttää siltä, että sittemmin maailmassa kehitetyt tosiasialliset strategiat tähtäävät individualismin lisäämiseen, integraation vähentämiseen ja suurempaan vapautteen todellisille valtanpitäjille, jotka aina löytävät tavan selvitä vahingoittumina.

171. Haluan korostaa, että ”se, että kullekin annetaan se mikä hänelle kuuluu, oikeudenmukaisuuden klassisen määritelmän mukaan, merkitsee, että kukaan yksilö tai mikään ihmisryhmä ei voi pitää itseään kaikkivoipana, oikeutettuna polkemaan jalkoihinsa toisten ihmisten tai sosiaaliryhmien arvokkuutta ja oikeuksia. Todellinen vallanjako – poliittisen, taloudellisen, sotilaallisen, teknologisen ja niin edelleen – monien subjektien kesken ja juridisen järjestelmän luominen sää-

---

145 Ibid.

146 Ibid.

147 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 189: AAS 107 (2015), 922.

telemään vaateita ja intressejä ovat konkreettinen tapa rajoittaa valtaa. Nykyään maailma kuitenkin näyttää meille monia vääriä oikeuksia ja samanaikaisesti laajoja suojattomia sektoreita, jotka ovat pikemminkin huonon vallankäytön uhreja”.¹⁴⁸

172. 2000-luvulla ”havaitaan kansallisvaltioiden menettävän valtaansa ennen kaikkea ylikansallisten talous- ja finanssisektorien pyrkiessä hallitsemaan politiikkaa. Siksi on välttämätöntä kehittää voimakkaampia ja tehokkaammin organisoituja kansainvälisiä instituutioita, joilla on puolueettomasti kansallisten hallitusten sopimuksin nimitetyt viranomaiset ja valta asettaa sanktioita”.¹⁴⁹ Kun puhutaan jonkinlaisen maailmanlaajuisen, oikeuden säätelemän auktoriteetin mahdollisuudesta,¹⁵⁰ ei välttämättä tarvitse ajatella henkilökohtaista auktoriteettia. Sen täytyisi ainakin edistää tehokkaampia maailmanlaajuisia järjestöjä, joilla on valtuus huolehtia maailmanlaajuisesta yhteisestä hyvästä, nälän ja köyhyyden poistamisesta ja lujasta perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien puolustamisesta.

173. Tältä kannalta muistutan, että on välttämättä tehtävä uudistuksia ”sekä Yhdistyneiden Kansakuntien järjestöä että talousjärjestelmää ja kansainvälistä rahoitusta koskien, jotta kansojen perheen käsitteelle voitaisiin antaa todellinen ja konkreettinen muoto”.¹⁵¹ Epäilemättä se edellyttää selkeitä juridisia rajoja, jotta vältetään se, että vain muutamat maat ottavat vallan ja estetään kulttuurinen pakottaminen tai heikompien maiden olennaisten vapauksien rajoittaminen ideologisten

---

148 Puhe YK-järjestölle, New York (25. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1037.

149 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 175: AAS 107 (2015), 916-917.

150 Vrt. Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 67: AAS 101 (2009), 700-701.

151 Ibid.: AAS 101 (2009), 700.

erojen perusteella. "Kansainvälinen yhteisö on juridinen yhteisö, joka perustuu kaikkien jäsenvaltioiden suvereniteettiin vailla niiden itsenäisyyttä kieltäviä tai rajoittavia alistussuhteita."¹⁵² Mutta "Yhdistyneiden Kansakuntien tehtävänä – sen peruskirjan johdannon ja ensimmäisten artiklojen esittämien periaatteiden mukaan – voidaan pitää oikeusvaltioperiaatteen kehittämistä ja edistämistä, sillä oikeudenmukaisuus on välttämätön edellytys yleismaailmallisen veljeyden ihanteen toteuttamiseksi. [...] On taattava kiistaton oikeusvaltioperiaate ja väsymätön turvautuminen neuvotteluun, välitys- ja sovintomenettelyyn, kuten toteaa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja, todella perustavanlaatuisen juridinen normi".¹⁵³ On estettävä tämän järjestön oikeutuksen vieminen, sillä sen ongelmat ja puutteet voidaan kohdata ja ratkaista yhdessä.

174. Tarvitaan rohkeutta ja anteliaisuutta, jotta voidaan vapaasti asettaa tiettyjä yhteisiä päämääriä ja taata joidenkin olennaisten normien täyttäminen koko maailmassa. Jotta se olisi todella hyödyllistä, on pidettävä kiinni vaatimuksesta "noudattaa solmimiaan sopimuksia (*pacta sunt servanda*)",¹⁵⁴ jotta vältetään "kiusaus vedota voiman oikeuteen eikä oikeuden voimaan".¹⁵⁵ Se edellyttää, että lujitetaan "normatiivisia välineitä kiistojen rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi [...] jotta niiden tarkoitusta ja velvoittavuutta vahvistetaan".¹⁵⁶ Noiden

---

152 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 434.

153 Puhe YK-järjestölle, New York (25. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1037.1041.

154 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 437.

155 Pyhä Johannes Paavali II, viesti 37. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2004, 5: AAS 96 (2004), 117.

156 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 439.

normatiivisten välineiden joukosta on asetettava etusijalle valtioiden monenkeskiset sopimukset, koska ne takaavat kahdenvälisiä sopimuksia paremmin huolenpidon todella yleismaailmallisesta yhteisestä hyvästä ja heikompien valtioiden suojelemisen.

175. Jumalan kiitos, monet siviiliyhteiskunnan yhdistykset ja järjestöt auttavat kompensoimaan kansainvälisen yhteisön heikkouksia, sen koordinaation puutetta monimutkaisissa tilanteissa ja sen vähäistä huomiota perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia ja joidenkin ryhmien kriittistä tilannetta kohtaan. Näin ilmenee konkreettisesti lähivastuuperiaate. Se takaa alemman tason yhteisöjen ja järjestöjen osallistumisen ja toiminnan, joka integroi ja täydentää valtion toimintaa. Usein ne työskentelevät kiitettävästi ajatellen yhteistä hyvää ja jotkut niiden jäsenet tekevät todella sankarillisia tekoja, jotka osoittavat, millaiseen kauneuteen ihmisyytemme vielä kykenee.

Yhteiskunnallinen ja poliittinen rakkaus

176. Monille politiikka on nykyään ruma sana, eikä voi unohdtaa, että sen takana ovat usein joidenkin poliitikkojen virheet, korruptio ja tehottomuus. Lisäksi on strategioita, jotka pyrkivät heikentämään politiikkaa, korvaamaan sen taloudella tai hallitsemaan sitä jollakin ideologialla. Mutta voiko maailma kuitenkaan toimia ilman politiikkaa? Voiko se löytää tehokkaan tien kohti yleismaailmallista veljeyttä ja yhteiskuntarauhaa ilman hyvää politiikkaa?¹⁵⁷

---

157 Vrt. Ranskan piispojen yhteiskunnallinen komissio, julistus *Réhabiliter la politique* (17. helmikuuta 1999).

Tarvittava politiikka

177. Korostan, että ”politiikan ei pidä alistua talouden valtaan ja talouden ei pidä alistua teknokratian saneleman tehokkuusparadigman valtaan”.¹⁵⁸ Vaikka on torjuttava huono vallankäyttö, korruptio, lakien sivuuttaminen ja tehottomuus, ”ei voi oikeuttaa talouselämää ilman politiikkaa, koska se ei kykenisi toisenlaiseen ajattelutapaan, joka pystyy hallitsemaan nykykriisin eri ulottuvuuksia”.¹⁵⁹ Päinvastoin ”tarvitsemme politiikkaa, joka ajattelee laajalta näkökannalta ja joka edistää uutta, kokonaisvaltaista ja tieteenalojen välistä lähestymistapaa kriisin eri ulottuvuuksien käsittelemiseksi”.¹⁶⁰ Ajattelen ”tervettä politiikkaa, joka pystyy uudistamaan instituutioita, koordinoimaan niitä ja edistämään parhaita käytäntöjä, voittaen painostuksen ja tuhoisan saamattomuuden”.¹⁶¹ Sitä ei voi pyytää talouselämäältä eikä myöskään voida hyväksyä, että talouselämä ottaisi valtion todellisen vallan.

178. Kun monet pikkumaiset politiikan muodot pyrkivät välittömiin intresseihin, muistutan, että ”politiikan suuruus ilmenee, kun vaikeina hetkinä toimitaan suurten periaatteiden pohjalta ja ajatellen yhteistä hyvää pitkällä tähtäimellä. Poliittisen vallan ei ole helppo omaksua tätä velvoitetta rakentaessaan kansakuntaa”¹⁶² ja vielä vähemmän rakentaessaan yhteistä suunnitelmaa nykyiselle ja tulevalle ihmiskunnalle. Jälkeemme tulevien ajattelemisen ei hyödytä vaalimenestyksen kannalta, mutta sitä vaatii aito oikeudenmukaisuus. Kuten Portugalin piispat opettivat, maa ”on laina, jonka jokainen

---

158 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 189: AAS 107 (2015), 922.

159 *Ibid.*, 196: AAS 107 (2015), 925.

160 *Ibid.*, 197: AAS 107 (2015), 925.

161 *Ibid.*, 181: AAS 107 (2015), 919.

162 *Ibid.*, 178: AAS 107 (2015), 918.

sukupuolvi vastaanottaa ja joka sen on välitettävä seuraavalle sukupolvelle”.¹⁶³

179. Maailmanlaajuisessa yhteisössä on vakavia rakenteellisia puutteita, jotka eivät ratkea pienillä satunnaisilla korjauksilla tai nopeilla ratkaisuilla. On asioita, jotka on muutettava perustavanlaatuisilla ja tärkeillä uudistuksilla. Vain terve politiikka voi ohjata tätä prosessia ottaen mukaan eri sektorit ja tieteenalat. Tällä tavalla talouselämä, joka on integroitu poliittiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja populaariin, yhteiseen hyvään pyrkivään ohjelmaan, voi olla ”avoin eri mahdollisuuksille. Se ei merkitse ihmisen luovuuden ja edistysunelmien pysäyttämistä vaan pikemminkin tuon energian kanavoimista uudella tavalla”.¹⁶⁴

Poliittinen rakkaus

180. Jokaisen ihmisen tunnistaminen veljeksi tai sisareksi ja pyrkiminen sosiaaliseen kaikki mukaan ottavaan ystävyyteen eivät ole pelkkiä utopioita. Ne vaativat päätöstä ja kykyä löytää tehokkaita teitä, jotka tekevät niistä todella mahdollista. Mikä tahansa ponnistus tähän suuntaan on ylevä rakkauden teko. Sillä yksilö voi auttaa hädänalaista ihmistä, mutta kun liitytään toisiin, jotta voidaan synnyttää sosiaalisia veljeyden ja oikeudenmukaisuuden prosesseja kaikkia varten, tullaan ”laajemman rakkauden, poliittisen rakkauden alueelle”.¹⁶⁵ Kyse on etenemisestä kohti yhteiskunnallista ja poliittista jär-

---

163 Portugalin piispainkokous, paimenkirje *Responsabilidade solidária pelo bem comum* (15. syyskuuta 2003), 20; vrt. kiertokirje *Laudato si'*, 159: AAS 107 (2015), 911.

164 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 191: AAS 107 (2015), 923.

165 Pius XI, puhe Italian katolisten yliopisto-opiskelijoiden liitolle (FUCI) (18. joulukuuta 1927): *L'Osservatore Romano* (23. joulukuuta 1927), 3.

jestystä, jonka sieluna on sosiaalinen rakkaus.¹⁶⁶ Jälleen ker-
ran kehotan arvioimaan uudelleen politiikkaa, joka on ”kor-
kea kutsumus, eräs arvokkaimmista rakkauden muodoista,
koska se pyrkii yhteiseen hyvään”.¹⁶⁷

181. Kaikki kirkon yhteiskunnallisesta opetuksesta johtuvat
velvoitteet ovat ”lähtöisin rakkaudesta, joka Jeesuksen sa-
nojen mukaan on koko lain synteesi ja täyttymys (vrt. Matt.
22:36-40)”.¹⁶⁸ Se vaatii tunnistamaan, että ”rakkaus täynnä
pieniä vastavuoroisen huolenpidon tekoja on samalla kansa-
lais- ja poliittista rakkautta ja ilmenee kaikissa teoissa, jotka
pyrkivät rakentamaan parempaa maailmaa”.¹⁶⁹ Siksi rakkaus
ei ilmene vain intiimeissä lähisuhteissa, vaan myös ”makro-
suhteissa: yhteiskunnallisten, taloudellisten ja poliittisten”
ryhmien välillä.¹⁷⁰

182. Tämä poliittinen rakkaus edellyttää kypsyyttä sosiaalis-
ta tajua, joka voittaa individualistisen ajattelutavan: ”Yhteis-
kunnallinen rakkaus saa meidät rakastamaan yhteistä hyvää
ja etsimään tehokkaasti kaikkien ihmisten parasta – ei vain
yksilöinä, vaan myös heitä yhdistävässä sosiaalisessa ulot-
tuvuudessa.”¹⁷¹ Kukin on täysin persoona kuuluessaan kan-
saan, ja samalla ei ole tosi kansaa kunnioittamatta jokaisen ih-

---

166 Vrt. Id., kiertokirje *Quadragesimo anno* (15. toukokuuta 1931), 88: AAS 23 (1931), 206-207.

167 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 205: AAS 105 (2013), 1106.

168 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 2: AAS 101 (2009), 642.

169 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 231: AAS 107 (2015), 937.

170 Vrt. Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 2: AAS 101 (2009), 642.

171 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskunta-
opin käsikirja*, 207.

misen kasvoja. Kansa ja ihminen ovat vastavuoroisia termejä. Kuitenkin nykyään ihmisistä pyritään tekemään vain irrallisia yksilöitä, joita vääriä intressejä tavoittelevien vallanpitäjien on helppo hallita. Hyvä politiikka etsii teitä yhteisön rakentamiseksi sosiaalisen elämän eri tasoilla, jotta globalisaatiota tasapainotetaan ja suunnataan uudelleen sen hajottavien vaikutusten välttämiseksi.

Vaikuttava rakkaus

183. ”Yhteiskunnallisesta rakkaudesta”¹⁷² lähtien on mahdollista edetä kohti rakkauden sivilisaatiota, johon kaikki voimme tuntea olevamme kutsuttuja. Yleismaailmallisella dynamiikallaan rakkaus voi rakentaa uutta maailmaa,¹⁷³ sillä se ei ole hedelmätön tunne, vaan pikemminkin paras tapa saavuttaa tehokkaita kehitysteitä kaikkia varten. Yhteiskunnallinen rakkaus on ”voima, joka kykenee herättämään uusia tapoja kohdata nykymaailman ongelmia ja uudistamaan syvällisesti sisältä käsin rakenteita, yhteiskunnan organisaatioita ja oikeusjärjestelmiä”.¹⁷⁴

184. Rakkaus on kaiken terveen ja avoimen yhteiskuntaelämän sydän. Kuitenkin nykyään ”rakkauden helposti julistetaan olevan merkityksetöntä moraalisen vastuun tulkinnan ja ohjauksen kannalta”.¹⁷⁵ Se on paljon enemmän kuin subjektiivinen tunne, kun siihen liittyy sitoutuminen totuuteen, jolloin

---

172 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Redemptor hominis* (4. maaliskuuta 1979), 15: AAS 71 (1979), 288.

173 Vrt. pyhä Paavali VI, kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 44: AAS 59 (1967), 279.

174 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 207.

175 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 2: AAS 101 (2009), 642.

se ei ole ”yksilöiden satunnaisten tunteiden ja mielipiteiden uhri”.¹⁷⁶ Juuri suhde totuuteen edistää rakkauden yleismaailmallisuutta ja suojelee sitä joutumasta ”karkotetuksi suppealle ja yksityiselle alueelle”.¹⁷⁷ Muuten ”se suljetaan pois suunnitelmista ja menetelmistä, joiden tulisi rakentaa inhimillistä kehitystä laajakantoisesti, tiedon ja käytännön vuoropuhelussa”.¹⁷⁸ Ilman totuutta tunne-elämällä ei ole relationaalista ja sosiaalista sisältöä. Siksi avoimuus totuudelle suojelee rakkautta vääryltä uskolta, joka ”vie siltä inhimillisen ja universaalien laajuuden”.¹⁷⁹

185. Rakkaus tarvitsee totuuden valoa, jota jatkuvasti etsimme, ja ”se on järjen ja myös uskon valo”,¹⁸⁰ vailla relativismia. Se merkitsee myös tieteiden kehitystä ja niiden korvaamatonpanosta, jotta löydetään konkreettiset ja varmimmat keinot toivottujen tulosten saavuttamiseksi. Kun pelissä on toisten hyvä, hyvät aikomukset eivät riitä, vaan on konkreettisesti saavutettava se, mitä he ja heidän kansakuntansa tarvitsevat kehittyäkseen.

Poliittisen rakkauden toteuttaminen

186. On niin sanottua ”sisäisesti aiheutuvaa” rakkautta, eli tekoja, jotka johtuvat suoranaisesti rakkauden hyveestä ja suuntautuvat ihmisiin ja kansoihin. On myös ”käskettyä” rakkautta: rakkauden tekoja, jotka innoittavat luomaan terveempiä instituutioita, oikeudenmukaisempia säädöksiä ja solidaari-

---

176 Ibid., 3: AAS 101 (2009), 643.

177 Ibid., 4: AAS 101 (2009), 643.

178 Ibid.

179 Ibid., 3: AAS 101 (2009), 643.

180 Ibid.: AAS 101 (2009), 642.

sempia rakenteita.¹⁸¹ Siitä seuraa, että ”yhtä lailla välttämätön rakkauden teko on työskennellä yhteiskunnan järjestymiseksi ja rakentumiseksi niin, että lähimmäisen ei tarvitse joutua kurjuuteen”.¹⁸² On rakkautta olla kärsivän ihmisen lähellä, ja on myös rakkautta kaikki se, mitä tehdään, myös ilman suoraan kontaktia tuohon ihmiseen, niiden yhteiskunnallisten olosuhteiden muuttamiseksi, jotka aiheuttavat hänen kärsimystään. Jos joku auttaa vanhusta ylittämään virran – ja se on erinomaista rakkautta – poliitikko rakentaa sillan, ja sekkin on rakkautta. Jos joku auttaa toista antaen hänelle syötävää, poliitikko luo hänelle työpaikan ja harjoittaa ylevää rakkauden muotoa, joka tekee hänen poliittisesta toiminnastaan jaloa.

Rakkauden uhraukset

187. Tämä rakkaus, politiikan hengen sydän, on aina köyhimmät etusijalle asettavaa rakkautta; siitä johtuu jokainen teko heidän hyväkseen.¹⁸³ Vain rakkauden muuttama katse johtaa käsittämään toisten arvokkuuden, jolloin köyhät tunnustetaan ja heitä pidetään arvossa valtavassa arvokkuudessaan, heidän omaa tyyliään ja kulttuuriaan kunnioitetaan ja siksi heidät todella integroidaan yhteiskuntaan. Tuo katse on politiikan aidon hengen ydin. Siitä avautuvat tiet ovat erilaisia kuin sieluttomassa pragmatismissa. Esimerkiksi ”ei voida

181 Katolisessa moraaliopetuksessa, seuraten pyhän Tuomas Akvinolaisen opetusta, erotetaan *actus elicitus* ja *actus imperatus* (vrt. *Summa Theologiae*, I-II, q. 8-17; Marcellino Zalba SJ, *Theologiae moralis summa. Theologia moralis fundamentalis. Tractatus de virtutibus theologicis*, ed. BAC, Madrid 1952, vol. 1, 69; Antonio Royo Marín, *Teología de la Perfección cristiana*, ed. BAC, Madrid 1962, 192-196).

182 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 208.

183 Vrt. pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Sollicitudo rei socialis* (30. joulukuuta 1987), 42: AAS 80 (1988), 572-574; kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 11: AAS 83 (1991), 806-807.

kohdata köyhyyden skandaalia edistämällä hallintastrategioita, jotka vain rauhoittelevat köyhiä ja muuttavat heidät köyhät kesyiksi ja vaarattomiksi olennoiksi. On surullista nähdä, että näennäisen altruististen tekojen varjolla toisista tehdään passiivisia”.¹⁸⁴ Tarvitaan erilaisia ilmaisu- ja yhteiskunnallisen osallistumisen kanavia. Koulutus palvelee tätä tietä, jotta jokaisesta ihmisestä voisi tulla oman kohtalonsa seppä. Tässä osoittaa arvonsa lähivastuuperiaate, jota ei voi erottaa solidaarisuusperiaatteesta.

188. Siksi on kiireellisesti löydettävä ratkaisu kaikkeen siihen, mikä hyökkää perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia vastaan. Poliitikot on kutsuttu pitämään huolta ”haavoittuvaisista, sekä kansoista että yksilöistä. Huolenpito heikoista merkitsee voimaa ja hellyyttä, taistelua ja hedelmällisyyttä keskellä functionalistista ja privatistista mallia, joka vääjäämättä johtaa ’poisheittämisskulttuuriin’. [...] Se tarkoittaa vastuun ottamista nykyhetkestä syrjäytymis- ja ahdinkotilanteineen ja kykyä valella ne arvokkuudella”.¹⁸⁵ Niin saadaan aikaan intensiivistä toimintaa, koska ”kaikki on tehtävä ihmispersoonan tilanteen ja arvokkuuden suojelemiseksi”.¹⁸⁶ Poliitikko on toteuttaja, rakentaja, jolla on suuria päämääriä ja laaja, realistinen ja pragmaattinen näkemys myös oman maansa rajojen yli. Poliitikon suurimpana huolenaiheena ei pidä olla kannatuksen lasku mielipidemittauksissa, vaan pikemminkin se, että ei ole löydetty tehokasta ratkaisua ”yhteiskunnallisen ja taloudellisen syrjinnän ilmiöön, jolla on murheellisia seurauksia, kuten

---

184 Puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumisen osallistujille (28. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 852.

185 Puhe Euroopan parlamentille, Strasbourg (25. marraskuuta 2014): AAS 106 (2014), 999.

186 Puhe johtavalle luokalle ja diplomaattikunnalle, Bangui, Keski-Afrikan tasavalta (29. marraskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1320.

ihmiskauppa, elin- ja kudoskauppa, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, orjatyö, mukaan lukien prostituutio, huume- ja asekauppa, terrorismi ja kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus. Näiden tilanteiden suurusluokka ja niiden vaatimien viattomien ihmishenkien lukumäärä on sellainen, että meidän on vältettävä kiusaus langeta minkäänlaiseen omiatuntoja rauhoittavaan deklarativiseen nominalismiin. Meidän on huolehdittava siitä, että instituutiomme ovat todella tehokkaita taistelussa kaikkia näitä vitsauksia vastaan”.¹⁸⁷ Se tapahtuu hyödyntämällä viisaasti teknologisen kehityksen suuria resursseja.

189. Olemme vielä kaukana olennaisimpien ihmisoikeuksien globalisaatiosta. Siksi maailmanlaajuinen politiikka ei saa unohtaa, että yksi sen tärkeimmistä ja luovuttamattomista päämääristä on nälänhädän lopullinen poistaminen. ”Kun finanssipekulaatio määrittää elintarvikkeiden hintaa ja kohtelee niitä minä tahansa kauppatarvarana, miljoonat ihmiset kärsivät ja kuolevat nälkään. Toisaalta heitetään pois tonneittain elintarvikkeita. Se on todellinen skandaali. Nälkä on rikollista, ravinto on luovuttamaton oikeus.”¹⁸⁸ Usein, uppoutuessamme semanttisiin tai ideologisiin keskusteluihin, sallimme sen, että vielä nykyäänkin on veljiä ja sisaria, jotka kuolevat nälkään ja janoon tai ovat kodittomia tai vailla terveydenhoitoa. Näiden tyydyttämättömien perustarpeiden ohella toinen ihmiskunnan häpeänaihe on ihmiskauppa, jota kansainvälinen politiikka ei saisi enää sietää, puheista ja hyvistä aikomuksista huolimatta. Nämä ovat välttämättömiä minimiedellytyksiä.

---

187 Puhe YK-järjestölle, New York (25. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1039.

188 Puhe maailmanlaajuisen kansanliikkeiden kokoontumisen osallistujille (28. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 853.

Integroiva ja kokoava rakkaus

190. Poliittinen rakkaus ilmenee myös avoimuutena kaikkia kohtaan. Erityisesti hallitusvastuussa olevat on kutsuttu uhrauksiin, jotka mahdollistavat kohtaamisen, ja etsimään yhteisymmärrystä ainakin joistakin asioista. Heidän on osattava kuunnella toisten näkökantoja antaen kaikille sijaa. Uhrausten ja kärsivällisyyden kautta hallitsijat voivat edistää monitahoisen todellisuuden luomista, jossa kaikilla on paikkansa. Tällä alalla talousneuvottelut eivät toimi. Se on jotakin enemmän, se on lahjojen vaihtamista yhteiseksi hyväksi. Se näyttää naiivilta utopialta, mutta emme voi luopua tästä korkeasta päämäärästä.

191. Nähdessämme, kuinka kaikenlainen fundamentalistinen suvaitsemattomuus vahingoittaa suhteita ihmisten, ryhmien ja kansojen kesken, pyrkikäämme elämään todeksi ja opettamaan kunnioittamisen arvoa ja rakkautta, joka hyväksyy erot, asettamaan etusijalle jokaisen ihmisen arvokkuuden eikä hänen ajatuksiaan, mielipiteitään, toimintatapojaan tai syntejään. Kun nyky-yhteiskunnassa rehottavat fanaattisuus, ahdasmielinen ajattelutapa ja sosiaalinen ja kulttuurinen hajaannus, hyvä politiikko ottaa ensimmäisen askelen, jotta eri ääniä kuullaan. On totta, että erot synnyttävät konflikteja, mutta yhdenmukaisuus tukahduttaa ja johtaa kulttuurimme raunioitumiseen. Älkäämme tyytykö elämään sulkeutuneina todellisuuden sirpaleeseen.

192. Tässä kontekstissa haluan muistuttaa, että yhdessä suurimaami Ahmed Al-Tayebin kanssa pyysimme ”kansainvälisen politiikan ja maailmantalouden toimijoita työskentelemään sitkeästi suvaitsevaisuuden kulttuurin ja rauhanomaisen yh-

teiselon levittämiseksi sekä puuttumaan asioihin mahdollisimman varhain, jotta lopetetaan viattoman veren vuodattaminen”.¹⁸⁹ Ja kun tietty politiikka kylvää vihaa ja pelkoa muita kansakuntia kohtaan oman maansa parhaan nimissä, on huolestuttava, reagoitava ajoissa ja korjattava suunta välittömästi.

Enemmän hedelmällisyyttä kuin tuloksia

193. Tästä väsymättömästä toiminnasta huolimatta jokainen poliitikko on aina ihminen. Hänet on kutsuttu elämään todeksi rakkautta jokapäiväisissä ihmissuhteissaan. Hän on ihminen, ja hänen on huomattava, että ”nykymaailma teknisellä edistyksellään pyrkii yhä enemmän rationalisoimaan ihmisen toiveiden tyydyttämistä, luokitellen ja jaotellen niitä eri palveluihin. Yhä vähemmän kutsutaan ihmistä hänen omalla nimellään, yhä vähemmän kohdellaan persoonana tätä maailmassa ainutlaatuista olentoa, jolla on sydämensä, kärsimyksensä, ongelmansa, ilonsa ja perheensä. Tunnetaan pelkästään hänen sairautensa, jotta ne hoidettaisiin, hänen rahan puutteensa, jotta sitä hänelle annettaisiin, hänen kodittomuutensa, jotta hänelle annettaisiin asunto, hänen virkistys- ja viihdetarpeensa, jotta sitä järjestettäisiin hänelle”. Mutta ”kaikkein merkityksettömimmän ihmisen rakastaminen veljenä, niin kuin maailmassa ei olisi ketään muuta kuin hän, ei ole ajanhukkaa”.¹⁹⁰

194. Poliitikassakin on sijaa hellälle rakkaudelle. ”Mitä on hellyys? Se on rakkautta, joka tulee lähelle ja on konkreettista. Se on liikettä, joka lähtee sydäimestä ja ulottuu silmiin, korviin,

---

189 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4.-5. helmikuuta 2019, s. 6.

190 René Voillaume, *Frère de tous*, Ed. du Cerf, Paris 1968, 12-13.

käsiin. [...] Hellyys on tie, jota ovat kulkeneet rohkeimmat ja voimakkaimmat miehet ja naiset.”¹⁹¹ Keskellä poliittista toimintaa ”pienimpien, heikoimpien ja köyhimpien on kosketettava sydäntämme: heillä on ’oikeus’ vedota sieluumme ja sydämeemme. He ovat veljiämme ja sellaisina meidän on heitä rakastettava ja kohdeltava”.¹⁹²

195. Tämä auttaa meitä huomaamaan, että aina ei ole kyse suurista tuloksista, jotka toisinaan eivät ole mahdollisiakaan. Poliittisessa toiminnassa on muistettava, että ”kaikesta näennäisestä huolimatta jokainen ihminen on äärettömän pyhä ja ansaitsee kiintymyksemme ja omistautumisemme. Sen vuoksi se, että onnistun auttamaan yhtäkin ihmistä elämään paremmin on jo riittävä oikeutus elämäni antamiselle. On kaunista olla uskova Jumalan kansa. Saavutamme täyteen kun murramme muurit ja sydämemme täyttyy kasvoista ja nimistä!”¹⁹³ Unelmien ja strategioiden suuret päämäärät saavutetaan osittain. Siitä huolimatta se, joka rakastaa ja on lakannut ymmärtämästä politiikan pelkäksi vallantavoitteluksi, ”on varma, ettei mikään hänen rakkaudessa tekemistään töistä eikä mikään hänen huolenpitonsa toisista mene hukkaan. Mikään rakkautenteko Jumalan vuoksi, mikään antelias vaivannäkö tai mikään tuskallinen kärsiminen ei mene hukkaan. Kaikki tämä kiertää kautta maailman kuin elämänvoima”.¹⁹⁴

196. Toisaalta on jaloa kyetä aloittamaan prosesseja, joiden hedelmät toiset kokoavat, panna toivomme siihen, että kylvämillämme hyvyyden siemenillä on salaista voimaa. Hyvä politiikka liittyy rakkauteen toivon ja luottamuksen hyviin voimavaroihin ihmisten sydämissä, kaikesta huolimatta. Siksi ”autenttinen poliittinen elämä, joka perustuu oikeuteen ja rehelliseen vuoropuheluun ihmisten kesken, uudistuu vakuut-

tuneina siitä, että jokainen nainen, jokainen mies ja jokainen sukupolvi sisältää lupauksen, josta voi kummuta uutta relationaalista, intellektuaalista, kulttuurista ja hengellistä energiaa".¹⁹⁵

197. Tällä tavalla nähtynä politiikka on jalompaa kuin ulkomuoto, mainonta tai medialobbaus. Ne kylvävät vain jakautumista, vihollisuutta ja synkkää skeptisyyttä, jossa ei pystytä innostamaan ihmisiä kohti yhteistä päämäärää. Ajatellen tulevaisuutta on jonakin päivänä kysyttävä: "Mitä varten? Mihin todella pyrin?" Sillä vuosien jälkeen, menneisyyttä poh-tiessa, ei kysytä: "Kuinka moni on kannattanut minua, kuinka moni on äänestänyt minua, kuinka monella on ollut myönteinen kuva minusta?" Silloin kysytään ehkä tuskallisiakin kysymyksiä: "Kuinka paljon rakkautta panin työhöni? Mitä tein kansan edistyksen hyväksi? Minkä jäljen jätin yhteiskunnan elämään? Mitä todellisia suhteita rakensin? Mitä positiivisia voimia vapautin? Kuinka paljon yhteiskuntarauhaa kylvin? Mitä sain aikaan paikassa, joka minulle oli uskottu?"

---

195 Viesti 52. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2019 (8. joulukuuta 2018), 5: L'Osservatore Romano 19. joulukuuta 2018, s. 8.

Kuudes luku

VUOROPUHELU JA SOSIAALINEN YSTÄVYYS

198. Lähestyminen, puhuminen, kuunteleminen, katsominen, tutustuminen ja toistensa ymmärtäminen, yhtymäkohtien etsiminen: kaikki tämä tiivistyy sanaan ”vuoropuhelu”. Kohdataksemme ja auttaaksemme toisiamme tarvitsemme vuoropuhelua. Ei tarvitse erikseen sanoa, mitä hyötyä dialogista on. Riittää ajatella, mitä maailma olisi ilman niiden monien jalomielisten ihmisten kärsivällistä vuoropuhelua, jotka ovat pitäneet perheet ja yhteisöt yhtenäisinä. Kärsivällinen ja rohkea vuoropuhelu ei nouse otsikoihin kuten ristiriidat ja konfliktit, mutta se auttaa hienovaraisesti maailmaa elämään paremmin, paljon enemmän kuin voimme huomata.

Yhteiskunnallinen vuoropuhelu ja uusi kulttuuri

199. Jotkut yrittävät paeta todellisuutta omiin maailmoihinsa, ja toiset reagoivat siihen tuhoisalla väkivallalla, mutta ”itsekkään välinpitämättömyyden ja väkivaltaisen protestin välil-

lä on aina mahdollinen vaihtoehto: vuoropuhelu. Vuoropuhelu sukupolvien kesken, vuoropuhelu kansan keskuudessa, sillä me kaikki olemme kansa; kyky antaa ja vastaanottaa py-syen avoimina totuudelle. Maa kasvaa, kun sen eri kulttuuririkkaudet käyvät rakentavaa dialogia: populaarikulttuuri, yliopistokulttuuri, nuorisokulttuuri, taidekulttuuri ja teknologiakulttuuri, talouskulttuuri ja perhekulttuuri sekä media-kulttuuri”.¹⁹⁶

200. Usein vuoropuhelu sekoitetaan johonkin hyvin erilaiseen: kuumeiseen mielipiteidenvaihtoon sosiaalisissa verkostoissa, usein mediainformaation perusteella, johon ei aina ole luottamista. Ne ovat vain rinnakkain eteneviä yksinpuheluja, joissa toisten huomio ehkä saadaan kovalla ja aggressiivisellä äänellä. Mutta yksinpuhelut eivät osallistuta ketään, ja niiden sisältö on usein omaa etua tavoittelevaa ja ristiriitaista.

201. Äänekäs faktojen ja mielipiteiden levittäminen mediasa todellisuudessa usein sulkee vuoropuhelun mahdollisuudet, koska se antaa jokaisen pitää itsepintaisesti ja sellaisinaan kiinni ajatuksistaan, intresseistään ja valinnoistaan vetoamalla siihen, että toiset ovat väärässä. Vallitsee tapa heti mustamaalata vastustajaa, nimitellä tätä nöyryyttävästi, sen sijaan että käytäisiin avointa ja kunnioittavaa vuoropuhelua, jossa pyritään saavuttamaan eteenpäin vievä synteesi. Pahinta on, että tuo poliittisen kampanjan mediakontekstissa tavallinen kielenkäyttö on yleistynyt kaikkien jokapäiväisessä käytössä. Keskustelua usein manipuloivat määrätyt intressit, joilla on enemmän valtaa ja jotka pyrkivät epärehellisesti taivuttamaan julkista mielipidettä omaksi edukseen. En viittaa vain

---

196 Puhe johtavan luokan tapaamisessa, Rio de Janeiro, Brasilia (27. heinäkuuta 2013): AAS 105 (2013), 683-684.

kulloiseenkin hallitusvaltaan, sillä tuo manipuloiva valta voi olla taloudellista, poliittista, media-, uskonnollista tai muunkinlaista valtaa. Toisinaan sille keksitään perusteita tai verukkeita, kun se palvelee omia taloudellisia tai ideologisia intressejä, mutta ennemmin tai myöhemmin se kääntyy näitä samoja intressejä vastaan.

202. Vuoropuhelun puute tarkoittaa, että yksittäisillä sektoreilla kukaan ei huolehdi yhteisestä hyvästä, vaan vallan tuomista eduista tai parhaimmassa tapauksessa oman ajattelutapansa ajamisesta. Niin keskusteluista tulee pelkkää kaupankäyntiä siitä, kuka saa eniten valtaa ja suurimmat mahdolliset hyödyt, ilman yhteistä yhteisen hyvän etsimistä. Tulevaisuuden sankareita ovat ne, jotka osaavat murtaa tuon epäterveen ajattelutavan ja päättävät kunnioittavasti edistää totuutta henkilökohtaisista intresseistä huolimatta. Suokoon Jumala, että näitä sankareita tulee hiljaa esiin yhteiskuntamme keskuudessa.

Yhdessä rakentaminen

203. Aito yhteiskunnallinen vuoropuhelu edellyttää kykyä kunnioittaa toisen näkökantaa, hyväksyen mahdollisuuden, että se sisältää oikeutettuja vakaumuksia tai intressejä. Identiteetistään käsin toisella on jotakin annettavaa, ja on toivottavaa, että hän tuo näkemyksensä esiin, jotta julkinen keskustelu olisi hedelmällisempää. On totta, että kun ihminen tai ryhmä on johdonmukainen ajattelussaan, puolustaa lujasti arvojaan ja vakaumuksiaan ja kehittää argumenttejaan, se tavalla tai toisella koituu yhteiskunnan hyödyksi. Mutta näin tapahtuu tosiasiaassa vain siinä määrin kuin tuo kehitys toteutuu vuoropuhelussa ja avoimina toisia kohtaan. "Todellisessa

vuoropuhelun hengessä kasvaa kyky ymmärtää sen merkitys, mitä toinen sanoo ja tekee, vaikka emme voisikaan omaksua sitä omaksi vakaumukseksemme. Niin on mahdollista olla vilpittömiä, olla kätkemättä sitä, mihin uskomme, ja silti jatkaa vuoropuhelua, yhtymäkohtien etsimistä ja ennen kaikkea yhteistä työskentelyä ja kamppailua.”¹⁹⁷ Jos julkinen keskustelu todella antaa tilaa kaikille eikä manipuloi eikä salaa informaatiota, se toimii jatkuvana innoitteena, jotta saavuttaisimme totuuden paremmin tai ainakin pystyisimme ilmaisemaan sen paremmin. Se estää eri sektoreita tulemasta itsetyytyväisiksi ja itseriittoisiksi tavassaan nähdä asiat ja rajatuissa intresseissään. Ajatelkaamme, että ”erot ovat luovia, ne luovat jännitteen, ja jännitteen ratkaisemisesta koostuu ihmiskunnan edistys”.¹⁹⁸

204. Nykyään olemme vakuuttuneita siitä, että tieteen erikoisalojen edistysaskelten ohella tarvitaan tieteenalojen välistä kommunikaatiota. Todellisuus on yksi, vaikka sitä voidaan lähestyä eri kannoilta ja eri metodeilla. Ei pidä unohtaa riskiä, että tieteellistä edistystä pidetään ainoana mahdollisena lähestymistapana ymmärtääksemme jotakin elämän, yhteiskunnan ja maailman ulottuvuutta. Tutkija, joka etenee omassa tutkimuksessaan ja on samalla valmis tunnistamaan tutkimansa todellisuuden muita ulottuvuuksia, saavuttaa muiden tieteenalojen ansiosta kokonaisvaltaisemman ja täydemmän todellisuuden tuntemuksen.

205. Tässä globalisoituneessa maailmassa ”tiedotusvälineet voivat auttaa meitä tuntemaan olevamme lähempänä toisiam-

---

197 Apostolinen kehotuskirje *Querida Amazonia* (2. helmikuuta 2020), 108.

198 Dokumenttielokuvasta *Papa Francesco – Un uomo di parola. La speranza è un messaggio universale*, Wim Wenders (2018).

me ja tajuamaan uudelleen ihmisperheen ykseyden. Se innoittaa solidaarisuuteen ja vakavaan toimintaan arvokkaamman elämän puolesta. [...] Ne voivat auttaa meitä tässä erityisesti nykyään, kun inhimillisen kommunikaation verkostot ovat kehittyneet ennenkuulumattomalla tavalla. Erityisesti internet voi tarjota parempia mahdollisuuksia kohtaamiseen ja solidaarisuuteen kaikkien kesken, ja tämä on hyvä asia, se on Jumalan lahja”.¹⁹⁹ On kuitenkin välttämätöntä jatkuvasti varmistaa, että nykyiset kommunikaatiomuodot todella ohjaavat meitä jalomieliseen kohtaamiseen, vilpittömään täyden totuuden etsintään, palvelemiseen, köyhien auttamiseen ja yhteisen hyvän rakentamiseen. Kuten Australian piispat sanoivat, ”emme voi hyväksyä digitaalista maailmaa, joka on suunniteltu hyödyntämään heikkouttamme ja tuomaan esiin pahimman ihmisistä”.²⁰⁰

Konsensuksen perusta

206. Relativismi ei ole ratkaisu. Näennäisen suvaitsevaisuuden valepuvussa se lopulta edistää sitä, että vallanpitäjät tulkitsevat moraaliarvoja hetkellisten mieltymysten mukaan. ”Jos ei ole objektiivisia totuuksia tai pysyviä periaatteita omien toiveidemme ja välittömien tarpeidemme toteuttamisen rinnalla [...] Emme voi ajatella, että poliittiset ohjelmat tai lain voima riittäisivät [...] Kun kulttuuri turmeltuu eikä enää tunnista objektiivisia totuuksia tai yleismaailmallisesti päteviä periaatteita, lait ymmärretään enää mielivaltaisiksi käskyiksi tai vältettäviksi esteiksi.”²⁰¹

199 Viesti 48. Maailman viestintäpäivää varten (24. tammikuuta 2014): AAS 106 (2014), 113.

200 Australian katolinen piispainkokous, *Making it real: genuine human encounter in our digital world* (marraskuu 2019), 5.

201 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 123: AAS 107 (2015), 896.

207. Onko mahdollista kiinnittää huomiota totuuteen ja etsiä totuutta, joka vastaa syvintä todellisuuttamme? Mitä on laki ilman pitkällä viisaan pohdinnan tiellä saavutettua vakau-
musta, että jokainen ihmisolento on pyhä ja loukkaamaton? Jotta yhteiskunnalla olisi tulevaisuus, on välttämätöntä, että se kunnioittaa syvästi totuutta ihmisen arvokkuudesta ja alis-
tuu tähän totuuteen. Silloin ei olla tappamatta jotakuta vain sosiaalisen halveksunnan ja lain taakan välttämiseksi, vaan vakaumuksesta. Se on luovuttamaton totuus, jonka tunnista-
mme järjellä ja hyväksymme omassatunnossa. Yhteiskunta on jalo ja kunniallinen myös siksi, että se tukee totuuden et-
sintää ja pitää kiinni perustavanlaatuisista totuuksista.

208. On opittava tunnistamaan eri tapoja manipuloida, vääris-
tellä ja piilotella totuutta sekä julkisella että yksityisellä alalla. Se, mitä kutsumme "totuudeksi", ei ole vain faktojen rapor-
toimista tiedotusvälineissä. Se on ennen kaikkea valintojem-
me ja lakiemme perustana olevien lujien perustusten etsimis-
tä. Tämä tarkoittaa sen hyväksymistä, että ihmisäly voi ylittää välittömät tarpeet ja käsittää totuuksia, jotka eivät muutu, jot-
ka olivat totuuksia ennen meitäkin ja ovat sitä aina. Ihmis-
luontoa tutkiessaan järki havaitsee arvoja, jotka ovat yleis-
maailmallisia, koska ne johtuvat tuosta samasta luonnosta.

209. Eikö muuten voisi käydä niin, että kulloisetkin vallanpi-
täjät kiistävät ne perustavanlaatuiset ihmisoikeudet, joita ny-
kyään pidetään loukkaamattomina, saatuaan välinpitämät-
tömän ja pelokkaan väestön "konsensuksen"? Ei myöskään
riittäisi pelkkä konsensus eri kansojen kesken, jotka yhtä lailla
ovat manipuloitavissa. Meillä on jo yllin kyllin todisteita kai-
kesta hyvästä, jota kykenemme tekemään, mutta samalla mei-
dän on tunnistettava, että meissä on myös kyky tuhota. Eikö

välinpitämätön ja armoton individualismi, johon olemme lan-
genneet, ole myös tulos laiskuudesta korkeampien arvojen et-
sinnässä, jotka ylittävät hetkelliset tarpeet? Relativismiin liit-
tyy vaara, että voimakkain tai kyvykkäin pystyy ajamaan
läpi näennäisiä totuuksia. ”Mitä tulee moraalinormeihin, jot-
ka kieltävät itsessään pahan, kenelläkään ei ole etuoikeuksia
eikä poikkeuksia. Ei ole väliä, onko kyseessä maailman herra
tai kaikkein viimeisin, ’kurjin’ ihminen maan päällä: moraa-
lin vaatimusten edessä olemme kaikki ehdottomasti yhden-
vertaisia.”²⁰²

210. Se, mitä meille nykyään tapahtuu, vetäen meitä kohti
vääristynyttä ja tyhjää ajattelutapaa, on se, että etiikka ja poli-
tiikka lähestyvät fyysiikkaa. Ei ole olemassa hyvää ja pahaa it-
sessään, vaan vain hyötyjen ja haittojen laskelma. Moraalisen
järjen vääristymisen seurauksena laki ei voi viitata perusta-
vanlaatuihin oikeudenmukaisuuden käsitteeseen, vaan siitä
tulee heijastus vallitsevista ajatuksista. Seuraa rappeutumi-
nen: ”tasapäistäminen” pinnallisen, kompromisseja tekevän
konsensuksen kautta. Niin lopulta vahvimman logiikka voit-
taa.

Konsensus ja totuus

211. Pluralistisessa yhteiskunnassa dialogi on paras tie sen
tunnistamiseen, mikä aina on vahvistettava, mitä aina on kun-
nioitettava ja mikä ylittää satunnaisen konsensuksen. Puhum-
me dialogista, jota täytyy rikastuttaa ja valaista perustelujen,
järjellisten argumenttien, eri näkökantojen, eri tieteenalojen ja
näkökulmien panoksen kautta. Siinä ei myöskään suljeta pois

---

202 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Veritatis splendor* (6. elokuuta 1993), 96:
AAS 85 (1993), 1209.

vakaumusta, että on mahdollista päätyä tiettyihin perustavanlaatuisiin totuuksiin, joista on aina pidettävä kiinni. Sen hyväksyminen, että on tiettyjä pysyviä arvoja, vaikka ei olisikaan aina helppoa tunnistaa niitä, antaa sosiaalietiikalle lujuutta ja vakautta. Vaikka olemme tunnistaneeet ja omaksuneet nuo perusarvot dialogin ja konsensuksen kautta, näemme, että ne ylittävät konsensuksen. Tunnistamme ne arvoiksi, jotka ylittävät kontekstimme eivätkä koskaan ole neuvoteltavissa. Ymmärryksemme niiden merkityksestä ja tärkeydestä voi kasvaa – ja tässä mielessä konsensus on dynaamista – mutta itsessään niitä pidetään pysyvinä sisäisen merkityksensä vuoksi.

212. Jos jokin asia aina palvelee yhteiskunnan hyvää toimintaa, eikö se johdu siitä, että sen takana on pysyvä totuus, jonka järki voi käsittää? Ihmisten ja yhteiskuntien todellisuudessa, niiden sisimmässä luonnossa, on koko joukko perusrakenteita, jotka tukevat niiden kehitystä ja henkiinjäämistä. Niistä seuraa tiettyjä vaatimuksia, jotka voidaan löytää vuoropuhelun ansiosta, vaikka tiukassa merkityksessä konsensus ei niitä synnytä. Se, että tietyt säännöt ovat välttämättömiä yhteiskuntaelämän itsensä takia, on ulkoinen merkki siitä, että ne ovat jotakin itsessään hyvää. Siksi ei tarvitse asettaa vastakkain yhteiskunnan hyötyä, konsensusta ja objektiivisen totuuden todellisuutta. Kaikki kolme voivat harmonisesti liittyä toisiinsa, jos ihmisillä on vuoropuhelun kautta rohkeutta paineutua kysymyksiin pohjia myöten.

213. Se, että joka tilanteessa on kunnioitettava toisten ihmisten arvokkuutta, johtuu siitä, että me emme keksi tai oleta tuota arvokkuutta, vaan heillä todella on suurempi arvo kuin materiaalisilla asioilla ja tilanteilla. Se vaatii kohtelevaan hei-

tä toisella tavalla. Se, että jokaisella ihmisellä on loukkaamaton arvokkuus, on ihmisluontoa vastaava totuus riippumatta kulttuurimuutoksista. Siksi ihmisellä on sama loukkaamaton arvokkuus kaikkina historian aikakausina eikä kukaan voi ajatella, että olosuhteet antavat luvan kieltää tuon vakauksen tai olla toimimatta sen mukaan. Ymmärrys voi tutkia asioiden todellisuutta pohdinnan, kokemuksen ja vuoropuhelun kautta, tunnistaakseen tuossa itsensä ylittävässä todellisuudessa tiettyjen yleismaailmallisten moraalivaatimusten perustan.

214. Agnostikoille tämä perusta voi näyttää riittävän siihen, että kiistattomilla eettisillä perusperiaatteilla on luja ja vakaa yleismaailmallinen pätevyys ja voidaan estää uudet katastrofit. Uskoviille ihmisluonto, eettisten periaatteiden lähde, on Jumalan luoma, ja viime kädessä hän antaa lujan perustan noille periaatteille.²⁰³ Se ei tarkoita eettistä muuttumattomuusoppia eikä pakota johonkin tiettyyn moraalijärjestelmään, koska perustavanlaatuiset ja yleismaailmallisesti pätevät moraaliperiaatteet voivat johtaa erilaisiin käytännön normeihin. Siksi jää aina tilaa vuoropuhelulle.

Uusi kulttuuri

215. "Elämä on kohtaamisen taitoa, vaikka kautta elämän onkin yhteenottoja."²⁰⁴ Olen monia kertoja kehottanut kasvattamaan kohtaamisen kulttuuria, joka ylittää vastakkainasettelevat väittelyt. Se on elämäntyö, joka pyrkii muodostamaan monitahoisen kokonaisuuden, jolla on monia kasvoja, moni-

---

203 Kristittyinä uskomme myös, että Jumala lahjoittaa armonsa, jotta voisimme toimia veljinä.

204 Vinicius De Moraes, *Samba da Bênção*, levyllä *Um encontro no Au bon Gourmet*, Rio de Janeiro (2. elokuuta 1962).

naisia puolia, mutta kaikki muodostavat vivahteikkaan ykseyden, koska ”kokonaisuus on osaa tärkeämpi”.²⁰⁵ Monitahokas edustaa yhteiskuntaa, jossa erot elävät rinnakkain, täydentäen, rikastuttaen ja valaisten toisiaan kiistojen ja epäilysten keskelläkin. Kaikilta voi oppia jotakin, kukaan ei ole hyödytön, kukaan ei ole tarpeeton. Se merkitsee periferioiden mukaan ottamista. Niissä elävällä on toinen näkökulma, hän näkee todellisuuden ulottuvuuksia, joita ei tunnisteta valtakeskuksista käsin, joissa ratkaisevat päätökset tehdään.

Kohtaamisesta tulee kulttuuria

216. Sana ”kulttuuri” merkitsee jotakin, joka läpäisee syvästi kansan, sen syvimmät vakaumukset ja elämäntyylin. Jos puhumme kansan ”kulttuurista”, se on enemmän kuin idea tai abstraktio. Se käsittää toiveet, kiinnostukset ja lopulta elämäntavan, joka luonnehtii tuota ihmisryhmää. ”Kohtaamisen kulttuurista” puhuminen merkitsee, että kansana meitä innostaa halu kohdata toisia, etsiä yhtymäkohtia, rakentaa siltoja, suunnitella jotakin, joka vetää kaikki mukaan. Siitä on tullut toive ja elämäntyyli. Tuollaisen kulttuurin subjekti on kansa eikä vain jokin yhteiskunnan sektori, joka pyrkii pitämään muut rauhallisina ammattilaisten ja median avulla.

217. Yhteiskuntarauha on työlästä, työtä vaativaa. Olisi helppompaa pitää vapaudet ja erot kurissa viekkauksen ja resursien avulla. Mutta sellainen rauha olisi pinnallinen ja hauras, ei tulos kohtaamisen kulttuurista, joka pitäisi sitä yllä. Erojen integroiminen on paljon vaikeampaa ja hitaampaa, mutta se on todellisen ja vakaan rauhan tae. Sitä ei saavuteta tur-

---

205 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 237: AAS 105 (2013), 1116.

vautumalla vain nuhteettomiin, koska ”jopa henkilöillä, joita voidaan kritisoida, on jotakin annettavaa, joka ei saa mennä hukkaan”.²⁰⁶ Se ei myöskään ole rauhaa, joka syntyy vaien-
tamalla yhteiskunnalliset vaatimukset tai tukahduttamalla häiriöt, koska se ei ole ”konsensusta paperilla tai hetkellistä rauhaa onnelliselle vähemmistölle”.²⁰⁷ Ratkaisevaa on luoda kohtaamisprosesseja, prosesseja, jotka voivat rakentaa erojen hyväksymiseen pystyvää kansaa. Aseistakaamme lapsemme vuoropuhelun ase-in! Opettakaamme heille kohtaamisen hy-
vää taistelua!

Toisten tunnustamisen ilo

218. Tämä merkitsee kykyä tunnustaa, että toisella on oikeus olla oma itsensä ja olla erilainen. Tuosta kulttuuriin juurtuneesta tunnustamisesta lähtien on mahdollista saada aikaan yhteiskunnallinen sopimus. Ilman tätä tunnustamista löydetään hienovaraisia tapoja saada toinen menettämään merkityksensä, hänestä tulee tarpeeton, yhteiskunnalle arvoton. Vaikka tietyt näkyvät väkivallan muodot torjutaankin, sen taakse usein piiloutuu toisenlainen salakavala väkivalta: erilaisia halveksitaan, varsinkin silloin, kun heidän vaatimuksensa vahingoittavat jollakin tavalla omia intressejä.

219. Kun yksi osa yhteiskunnasta pyrkii nauttimaan kaikesta, mitä maailma tarjoaa, ikään kuin köyhiä ei olisikaan, jossa-
kin vaiheessa sillä on seurauksensa. Ennemmin tai myöhemmin toisten olemassaolon ja oikeuksien huomiotta jättäminen provosoi jonkinlaista väkivaltaa, usein odottamatta. Unelmat vapaudesta, tasa-arvosta ja veljeydestä voivat jäädä pelkki-

---

206 Ibid., 236: AAS 105 (2013), 1115.

207 Ibid., 218: AAS 105 (2013), 1110.

en muodollisuuksien tasolle, jos ne eivät koske kaikkia. Siksi ei ole kyse vain kohtaamisesta niiden kesken, joilla on taloudellista, poliittista tai akateemista valtaa. Aito sosiaalinen kohtaaminen tuo todelliseen vuoropuheluun suuret kulttuurimuodot, jotka edustavat väestön enemmistöä. Usein köhytyneemmät sektorit eivät hyväksy hyviä ehdotuksia, koska ne esitetään sellaiseen kulttuuriin verhottuina, joka ei ole heidän ja johon he eivät voi samaistua. Siksi realistisen ja inklusiivisen yhteiskunnallisen sopimuksen on oltava myös "kulttuurinen sopimus", joka kunnioittaa ja huomioi eri maailmankatsomuksia, kulttuureja ja elämäntyyliä, jotka elävät rinnakkain yhteiskunnassa.

220. Esimerkiksi alkuperäiskansat eivät vastusta edistystä, vaikkakin heillä on erilainen, humanimpi käsitys edistyksestä kuin kehittyneiden kansojen modernissa kulttuurissa. Se ei ole vallanpitäjien etuun suuntautuva kulttuuri, niiden, joiden on luotava itselleen jonkinlainen paratiisi maan päälle. Suvaitsemattomuus ja halveksunta alkuperäiskansojen kulttuuria kohtaan on todellista väkivaltaa, tyypillistä moralisteille, jotka elävät tuomiten toisia. Mutta mikään aito, syvä ja pysyvä muutos ei ole mahdollinen, jos se ei toteudu eri kulttuureista, erityisesti köyhien kulttuurista lähtien. Kulttuurinen sopimus edellyttää, että paikallista identiteettiä ei ymmärretä monoliittisesti, ja vaatii kunnioittamaan moninaisuutta tarjoten mahdollisuuksia edistymiseen ja sosiaaliseen integraatioon.

221. Tuo sopimus vaatii myös hyväksymään, että jostakin on ehkä luovuttava yhteisen hyvän takia. Kukaan ei voi omistaa koko totuutta eikä tyydyttää kaikkia toiveitaan, koska tuo pyrkimys johtaisi toisten tuhoamiseen kieltäen heidän oikeu-

tensa. Väärän suvaitsevaisuuden etsinnän on annettava sijaa realistiselle vuoropuhelulle, pysyen uskollisena omille periaatteilleen mutta tunnustaen, että toisellakin on oikeus pyrkiä olemaan uskollinen omilleen. Se on todellista toisen huomioimista, jonka vain rakkaus tekee mahdolliseksi. Se merkitsee asettumista toisen asemaan huomatakseen, mikä hänen motivaatioissaan ja intresseissään on aitoa tai ainakin ymmärrettävää.

Ystävällisyyden palauttaminen

222. Kulutuskeskeinen individualismi aiheuttaa monia väärinkäytöksiä. Toisista tulee pelkkiä esteitä omalle mukavuudenhaluiselle rauhalle. Niin heitä lopulta kohdellaan riesana ja aggressiivisuus lisääntyy. Tämä korostuu ja saavuttaa kestämättömän tason kriisiaikoina, katastrofitilanteissa, vaikeina hetkinä, kun herää ”pelastautukoon ken voi”-henki. Silti on yhä mahdollista päättää harjoittaa lempeyttä. On ihmisiä, jotka niin tekevät ja joista tulee tähtiä pimeyden keskellä.

223. Pyhä Paavali kuvasi yhtä Pyhän Hengen hedelmistä käyttäen kreikan sanaa *khrestotes* (Gal. 5:22). Se ilmaisee mielentilaa, joka ei ole ankara ja tyly, vaan hyväntahtoinen, ystävällinen, toisia tukeva ja lohduttava. Ihminen, jolla on tämä ominaisuus, auttaa toisia, jotta heidän elämänsä olisi siedettävämpää, varsinkin auttamalla heitä kantamaan ongelmien, hätänsä ja ahdinkojensa taakkaa. Tämä tapa kohdella toisia voi ilmetä eri muodoissa: ystävällisenä käytöksenä, välttämisen huolellisesti loukkaamasta sanoin tai teoin, pyrkimyksenä helpottaa toisten taakkaa. Se käsittää ”rohkaisevia sanoja, jotka tukevat, antavat voimaa, lohduttavat, innoittavat”, eikä

”sanoja, jotka nöyryyttävät, tekevät surulliseksi, ärsyttävät tai halveksivat”.²⁰⁸

224. Ystävällisyys vapauttaa meidät julmuudesta, joka toisi-
naan valtaa ihmissuhteet, ahdistuneisuudesta, joka estää mei-
tä ajattelemasta toisia, hajamielisestä kiireestä, joka unohtaa,
että toisillakin on oikeus olla onnellisia. Nykyään löytyy har-
voin aikaa ja energiaa pysähtyä kohtelemaan toisia hyvin, sa-
nomaan ”saisinko”, ”anteeksi”, ”kiitos”. Kuitenkin silloin
tällöin löytyy ihme: lempeä ihminen, joka panee sivuun huo-
lensa ja kiireensä kiinnittääkseen huomiota, lahjoittaakseen
hymynsä, sanoakseen rohkaisevan sanan, antaakseen tilaa
kuuntelemiselle keskellä välinpitämättömyyttä. Jos pyrimme
siihen joka päivä, pystymme luomaan sellaista tervettä yhteis-
elämää, joka voittaa väärinymmärrykset ja estää ennalta ris-
tiriidat. Ystävällisyyden harjoittaminen ei ole mikään pikku-
asia eikä pinnallisen porvarillinen asenne. Koska se edellyttää
arvostamista ja kunnioittamista, tullessaan osaksi yhteiskun-
nan kulttuuria se muuttaa syvästi elämäntyyliin, sosiaali-
set suhteet ja tavan keskustella ja vaihtaa ajatuksia. Se auttaa
konsensuksen etsintää ja avaa tien siellä, missä vihamielisyys
polttaa kaikki sillat.

---

208 Apostolinen kehotuskirje *Amoris laetitia* (19. maaliskuuta 2016), 100: AAS 108 (2016), 351.

Seitsemäs luku

UUDEN KOHTAAMISEN POLKUJA

225. Monissa osissa maailmaa tarvitaan rauhan teitä, jotka johtavat haavojen paranemiseen. Tarvitaan rauhantekijöitä, jotka ovat valmiita aloittamaan parantumisen ja uuden kohtaamisen prosesseja luovasti ja rohkeasti.

Uusi alku totuudesta käsin

226. Uusi kohtaaminen ei tarkoita palaamista konflikteja edeltävään aikaan. Ajan myötä me kaikki olemme muuttaneet. Tuska ja konfliktit ovat muuttaneet meitä. Ei ole enää tilaa tyhjälle diplomatialle, teeskentelylle, kaksoispuheelle, salailulle eikä todellisuutta peitteleville hyvillä käytöstavoille. Kiivaat toistensa viholliset joutuvat puhumaan selvän ja paljaan totuuden. Heidän on opittava harjoittamaan katumukSELLISTA muistia, joka pystyy hyväksymään menneisyyden, jotta tulevaisuus voisi olla vapaa tyytymättömyydestä, sekasorrosta ja projisoinnista. Vain historiallisten tosiasioiden totuuteen voi perustua kestävä ja pysyvä sitoumus ymmärtää

toisiaan ja pyrkii uuteen yhteisymmärrykseen kaikkien hyväksi. ”Rauhanprosessi vaatii jatkuvaa sitoumusta. Se on kärsivällistä työtä totuuden ja oikeudenmukaisuuden etsimiseksi kunnioittaen uhrien muistoa ja avaten askel askelelta tietä kohti yhteistä toivoa, joka on kosta voimakkaampi.”²⁰⁹ Kuten Kongon piispat totesivat toistuvaa konfliktia koskien: ”Rauhansopimukset paperilla eivät koskaan riitä. On mentävä pitemmälle ja kunnioitettava vaatimusta selvittää totuus tämän uusiutuvan kriisin alkuperästä. Kansalla on oikeus tietää, mitä on tapahtunut.”²¹⁰

227. ”Totuus on oikeudenmukaisuuden ja laupeuden erottamaton matkakumppani. Kaikki kolme yhdessä ovat välttämättömiä rauhan rakentamiseksi, ja toisaalta kukin niistä estää toisia vääristymästä [...] Totuuden ei pidä johtaa koston, vaan pikemminkin sovintoon ja anteeksiantoon. Totuutta on kertoa tuskan repimille perheille, mitä heidän kadonneille omaisilleen tapahtui. Totuutta on tunnustaa, mitä väkivallantekijöiden rekrytoimille alaikäisille tapahtui. Totuutta on tunnistaa väkivallan ja hyväksikäytön uhriksi joutuneiden naisten tuska. [...] Kaikki väkivalta ihmistä vastaan on haava ihmiskunnan lihassa; jokainen väkivaltainen kuolema ‘vähentää’ meitä ihmisinä. [...] Väkivalta synnyttää väkivaltaa, viha synnyttää vihaa ja kuolema synnyttää kuolemaa. Meidän on murrettava tämä väistämättömältä näytävä kierre.”²¹¹

---

209 Viesti 53. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2020 (8. joulukuuta 2019), 2: *L'Osservatore Romano* 13. joulukuuta 2019, s. 8.

210 Kongon piispainkokous, *Message au Peuple de Dieu et aux femmes et aux hommes de bonne volonté* (9. toukokuuta 2018).

211 Puhe rukoustapaamisessa kansallisen sovinnon puolesta, Villavicencio, Kolumbia (8. syyskuuta 2017): AAS 109 (2017), 1063-1064, 1066.

Rauhan arkkitehtuuri ja työstäminen

228. Tie kohti rauhaa ei tarkoita yhteiskunnan yhdenmukais-
tamista, vaan yhteistyötä. Se voi yhdistää monet yhteiseen et-
sintään, joista kaikki hyötyvät. Tietyn yhteisen päämäärän
saavuttamiseksi voidaan hyödyntää erilaisia teknisiä ratkai-
suja, erilaisia kokemuksia, ja niin työskennellä yhteiseksi hy-
väksi. On pyrittävä tunnistamaan selvästi yhteiskunnan ong-
gelmat, jotta voimme hyväksyä sen, että on erilaisia tapoja
suhtautua vaikeuksiin ja ratkaista ne. Tie kohti parempaa yh-
teiselämää edellyttää sen mahdollisuuden tunnustamista, että
toisilla saattaa – ainakin osin – olla oikeutettuja näkökantoja,
jotakin sellaista, jota voi arvioida uudelleen, vaikka hän onkin
saattanut erehtyä tai toimia väärin. ”Toista ei koskaan pidä ra-
jata siihen, mitä hän on saattanut sanoa tai tehdä, vaan häntä
on ajateltava lupauksen kautta, jota hän kantaa itsessään”,²¹²
lupauksen, joka tuo mukanaan toivon kipinän.

229. Kuten Etelä-Afrikan piispat opettivat, todellinen sovinto
saavutetaan proaktiivisesti, ”muovaamalla uuden yhteiskun-
nan, joka perustuu toisten palvelemiseen enemmän kuin ha-
luun hallita; yhteiskunnan, joka perustuu omansa jakamiseen
toisten kanssa enemmän kuin itsekkääseen taisteluun suurim-
man mahdollisen rikkauten saamiseksi; yhteiskunnan, jossa
sillä, että olemme yhdessä ihmisinä, on ilman muuta suurem-
pi arvo kuin millä tahansa vähemmistöryhmällä, olipa se per-
he, kansakunta, etninen ryhmä tai kulttuuri”.²¹³ Etelä-Korean
piispat sanoivat, että aito rauha ”voidaan saavuttaa vain kun

---

212 Viesti 53. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2020 (8. joulukuuta 2019), 3: *L'Osservatore Romano* 13. joulukuuta 2019, s. 8.

213 Etelä-Afrikan piispainkokous, *Pastoral letter on christian hope in the current crisis* (toukokuuta 1986).

taistelemme oikeudenmukaisuuden puolesta vuoropuhelun kautta, tavoitellen sovintoa ja vastavuoroista kehitystä”.²¹⁴

230. Työ jakautumisten voittamiseksi menettämättä omaa identiteettiä edellyttää, että kaikissa pysyy elävänä perustavanlaatuisen tunne yhteenkuuluvuudesta. ”Yhteiskuntamme voittaa, kun jokainen ihminen ja sosiaaliryhmä tuntee todella olevansa kotonaan. Perheessä vanhemmat, isovanhemmat ja lapset ovat kotonaan; ketään ei suljeta pois. Jos yhdellä on vaikeuksia, vakavia tai itse aiheutettujakin, toiset tulevat hänen avukseen ja tukevat häntä. Hänen kärsimyksensä on kaikkien kärsimystä. [...] Perheissä kaikki antavat panoksensa yhteiseen projektiin, kaikki työskentelevät yhteiseksi hyväksi, mutta yksilöä ei mitätöidä; päinvastoin, häntä tuetaan ja rohkaistaan. Riidellään, mutta on jotakin, joka ei muutu: perhe-side. Perheriidat päättyvät sovintoon. Kaikki ottavat omakseen jokaisen ilot ja surut. Sitä on perheenä oleminen! Jospa pystyisimme näkemään poliittisen vastustajan tai naapurin samoin silmin, joilla näemme lapset, vaimot, aviomiehet, isät ja äidit. Kuinka kaunista se olisikaan! Rakastammeko yhteiskuntaamme, vai pysyykö sen jonakin etäisenä, jonakin nimettömänä, joka ei koske meitä, ei kosketa meitä, ei saa meitä toimimaan?”²¹⁵

231. Neuvottelut ovat usein välttämättömiä, jotta löydetään konkreettisia teitä rauhaan. Tehokkaat kestäväan rauhaan johtavat prosessit ovat kuitenkin ennen kaikkea kansojen työstämiä muutoksia, joissa jokainen ihminen voi olla todellinen

---

214 Korean katolinen piispainkokous, *Appeal of the Catholic Church in Korea for Peace on the Korean Peninsula* (15. elokuuta 2017).

215 Puhe kansalaisyhteiskunnalle, Quito, Ecuador (7. heinäkuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 9. heinäkuuta 2015, s. 9.

hapate jokapäiväisellä elämäntyyllillään. Suuria muutoksia ei rakenneta kirjoituspöydän ääressä tai toimistoissa. Siksi ”jokaisella on perustavanlaatuinen rooli tässä yhdessä luovassa projektissa, jotta voidaan kirjoittaa uusi historian sivu täynnä toivoa, täynnä rauhaa ja täynnä sovintoa”.²¹⁶ On rauhan ”arkkitehtuuria”, johon yhteiskunnan eri instituutiot osallistuvat kukin pätevyysalansa mukaan, mutta on myös rauhan ”työstämistä”, joka koskee meitä kaikkia. Rauhanprosesseista eri puolilla maailmaa ”olemme oppineet, että nämä rauhaan pyrkimisen tiet, joissa järki voittaa koston ja politiikka ja oikeus löytävät hienovaraisen sopusoinnun, eivät voi unohtaa kansan toimintaa. Ei riitä, että laaditaan normatiivisia viitekehyksiä ja institutionaalisia sopimuksia hyvää tarkoittavien poliittisten tai taloudellisten ryhmittymien kesken. [...] On aina arvokasta se, että rauhanprosesseihimme sisältyy niiden sektorien kokemus, jotka monissa tilanteissa ovat jääneet näkymättömiksi, jotta yhteisöt itse voivat vaikuttaa kollektiivisen muistin kehitykseen”.²¹⁷

232. Jonkin maan yhteiskuntarauhan rakentamisessa ei ole päätepistettä, vaan kyseessä on ”tehtävä, jossa ei ole taukoja ja joka vaatii kaikkien sitoumusta. Tämä työ vaatii meitä väsymättä ponnistelemaan kansakunnan ykseyden rakentamiseksi. Huolimatta esteistä, eroista ja eri lähestymistavoista rauhanomaisen rinnakkaiselon saavuttamiseksi on sinnikkäästi taisteltava kohtaamisen kulttuurin edistämiseksi. Se vaatii asettamaan kaiken poliittisen, sosiaalisen ja taloudellisen toiminnan keskipisteeksi ihmispersoonan, hänen korkeimman

---

216 Puhe uskontojenvälisessä nuorten tapaamisessa, Maputo, Mosambik (5. syyskuuta 2019); *L'Osservatore Romano* 6. syyskuuta 2019, s. 7.

217 Saarna messussa, Cartagena de Indias, Kolumbia (10. syyskuuta 2017); *AAS* 109 (2017), 1086.

arvokkuutensa ja yhteisen hyvän kunnioittamisen. Auttakoon tämä pyrkimys meitä välttämään koston kiusausta ja lyhytnäköisten puolueellisten intressien etsintää”.²¹⁸ Väkivaltaiset julkiset mielenosoitukset yhdeltä ja toiselta taholta eivät auta löytämään ratkaisua. Kuten Kolumbian piispat huomauttavat, tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että kun rohkaistaan ”kansalaisia mielenosoituksiin, niiden alkuperä ja päämäärä eivät ole aina selvillä; esiintyy poliittista manipulointia ja joskus niitä käytetään puolueellisten intressien edistämiseen”.²¹⁹

Etenkin köyhimpien kanssa

233. Sosiaalisen ystävyuden edistäminen ei tarkoita vain lähentymistä jonkin historiallisen konfliktitilanteen takia toisistaan etääntyneiden yhteiskuntaryhmien välillä, vaan myös uuden kohtaamisen etsimistä yhteiskunnan köyhtyneimpien ja haavoittuvimpien sektorien kanssa. Rauha ”ei ole vain sodan poissaoloa, vaan väsymätöntä työtä – etenkin niille meistä, joilla on korkeampi vastuutehtävä – jotta tunnustetaan, taataan ja konkreettisesti palautetaan veljimme ja sisartemme arvokkuus, joka usein on unohdettu tai sivuutettu, jotta he voivat tuntea olevansa kansakuntansa kohtalon pääasiallisia toimijoita”.²²⁰

234. Usein yhteiskunnan vähäisimpiä loukataan epäoikeudenmukaisilla yleistyksillä. Jos köyhät ja torjutut toisinaan reagoivat antisosiaaliselta vaikuttavilla asenteilla, on tärkeää

---

218 Puhe viranomaisille, diplomaattikunnalle ja kansalaisyhteiskunnan edustajille, Bogotá, Kolumbia (7. syyskuuta 2017): AAS 109 (2017), 1029.

219 Kolumbian piispainkokous, *Por el bien de Colombia: diálogo, reconciliación y desarrollo integral* (26. marraskuuta 2019), 4.

220 Puhe viranomaisille, kansalaisyhteiskunnalle ja diplomaattikunnalle, Maputo, Mosambik (5. syyskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 6. syyskuuta 2019, s. 6.

ymmärtää, että monissa tapauksissa se johtuu historiasta, jossa heitä on halveksittu ja jätetty yhteiskunnan ulkopuolelle. Kuten Latinalaisen Amerikan piispat opettivat, ”vain läheisyys, joka tekee meistä ystäviä, saa meidät arvostamaan syvästi nykyajan köyhien arvoja, heidän oikeutettuja toiveitaan ja heidän erityistä tapaansa elää uskoa. Köyhien asettamisen etusijalle tulisi johtaa ystävyYTEEN köyhien kanssa”.²²¹

235. Ne, jotka pyrkivät tuomaan rauhaa yhteiskuntaan, eivät saa unohtaa, että eriarvoisuus ja kokonaisvaltaisen inhimillisen kehityksen puute tekevät rauhan rakentamisesta mahdollonta. ”Vailla tasavertaisia mahdollisuuksia erilaiset aggression ja sodan muodot löytävät hedelmällisen kasvualustan, joka ennemmin tai myöhemmin aiheuttaa räjähdysten. Kun yhteiskunta – paikallinen, kansallinen tai maailmanlaajuinen – hylkää osan itsestään reuna-alueelle, ei mikään poliittinen ohjelma, lainvalvonta- tai tiedustelujärjestelmä voi loputtomasti taata rauhaa.”²²² Kun on aloitettava uudelleen, sen on tapahduttava köyhimmistä alkaen.

Anteeksiannon arvo ja merkitys

236. Jotkut ovat mieluummin puhumatta sovinnosta, koska heidän mielestään konfliktit, väkivalta ja välirikot ovat osa yhteiskunnan normaalia toimintaa. Missä tahansa ihmisryhmässä on enemmän tai vähemmän hienovaraisia valtataisteluita eri osapuolten kesken. Toisten mielestä anteeksiantaminen tarkoittaa omasta asemasta luopumista ja hallinnan luovuttamista toisille. Siksi heidän mielestään on parempi jat-

---

221 Latinalaisen Amerikan ja Karibian piispojen V yleiskokous, Aparecidan asiakirja (29. kesäkuuta 2007), 398.

222 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 59: AAS 105 (2013), 1044.

kaa valtapeliä, joka ylläpitää voiman tasapainoa eri ryhmien kesken. Toiset uskovat, että sovinto on heikkoja varten, jotka eivät kykene vakavaan vuoropuheluun ja mieluummin välttävät ongelmia ja piilottelevat epäoikeudenmukaisuuksia: kyvyttöminä kohtaamaan ongelmia he valitsevat mieluummin näennäisen rauhan.

Väistämätön konflikti

237. Anteeksianto ja sovitus ovat hyvin tärkeitä teemoja kristinuskossa ja eri tavoin myös muissa uskonnoissa. Riski on, että uskonvakaumuksia ei ymmärretä ja esitetä asianmukaisesti, jolloin ne lopulta ruokkivat fatalismia, apatiaa tai epäoikeudenmukaisuutta tai toisaalta suvaitsemattomuutta ja väkivaltaa.

238. Jeesus Kristus ei koskaan kutsunut lietsomaan väkivaltaa tai suvaitsemattomuutta. Hän itse tuomitsi avoimesti voimankäytön toisten pakottamiseksi: ”Te tiedätte, että hallitsijat ovat kansojensa herroja ja maan mahtavat pitävät kansoja valtansa alla. Niin ei saa olla teidän keskuudessanne” (Matt. 20:25-26). Toisaalta evankeliumi kehottaa antamaan anteeksi ”seitsemänkymmentäseitsemän kertaa” (Matt. 18:22) ja kertoo esimerkin armottomasta palvelijasta, joka sai anteeksi mutta joka ei puolestaan pystynyt antamaan anteeksi toisille (vrt. Matt. 18:23-35).

239. Lukiessamme muita Uuden testamentin tekstejä voimme todeta, että ensimmäiset seurakunnat – jotka elivät keskellä pakanamaailmaa, joka oli täynnä korruptiota ja vääryyksiä – pyrkivät osoittamaan kärsivällisyyttä, suvaitsevaisuutta ja ymmärtämystä. Jotkut tekstit ovat hyvin selviä tässä suh-

teessa: vastustelevia kehoitetaan ojentamaan lempeästi (vrt. 2. Tim. 2:25). Kehotetaan: "He eivät saa parjata ketään eivätkä haastaa riitaa, vaan heidän on oltava ystävällisiä ja osoitettava lempeyttä kaikille ihmisille. Olimmehan mekin ennen ymmärtämättömiä" (Tit. 3:2-3). Apostolien teoissa todetaan, että joidenkin viranomaisten vainoamat opetuslapset "olivat koko kansan suosiossa" (vrt. 2:47; 4:21,33; 5:13).

240. Kun mietiskelemme anteeksiantoa, rauhaa ja sosiaalista sopusointua, kohtaamme kuitenkin myös Kristuksen yllättävät sanat: "Älkää luulko, että minä olen tullut tuomaan maan päälle rauhaa. En minä ole tullut tuomaan rauhaa, vaan miekan. Minä olen tullut nostamaan pojan isäänsä, tyttären äitiään ja miniän anoppiaan vastaan. Viholliset ovat oman talon väkeä" (Matt. 10:34-36). On tärkeää sijoittaa nämä sanat koko Matteuksen 10. luvun kontekstiin. Siellä on selvää, että kyse on pysymisestä uskollisena päätöksellemme seurata Jeesusta, häpeämättä, vaikka se aiheuttaisi vastuksia ja vaikka rakkaat ihmiset vastustaisivat päätöstämme. Siksi nuo sanat eivät kutsu etsimään konflikteja, vaan yksinkertaisesti kehtämään väistämättömän konfliktin. Kunnioitus toisia ihmisiä kohtaan ei saa johtaa uskollisuutemme vähenemiseen tavoitellen näennäistä perhe- tai yhteiskuntarauhaa. Pyhä Johannes Paavali II sanoi, että kirkon tarkoitus ei ole "tuomita kaikkea yhteiskunnallista ristiriitaa. Kirkko tietää, että historiassa esiintyy väistämättömiä eturistiriitoja eri yhteiskunnallisten ryhmien välillä ja että kristityn täytyy usein ottaa niihin kantaa päättävästi ja johdonmukaisesti".²²³

---

223 Kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 14: AAS 83 (1991), 810.

Oikeutetut taistelut ja anteeksianto

241. Ei ole kyse anteeksiannon tarjoamisesta luopuen oikeuksistamme korruptoituneen vallanpitäjän, rikollisen tai jonkun arvokkuuttamme halventavan edessä. Meidät on kutsuttu rakastamaan kaikkia, poikkeuksetta, mutta sortajan rakastaminen ei tarkoita suostumista siihen, että hän jatkaa sortamista, eikä myöskään sitä, että hänen annetaan pitää tekoaan hyväksyttävänä. Oikea tapa rakastaa häntä on eri tavoin yrittää saada hänet lopettamaan sorto, ottaa häneltä pois tuo valta, jota hän ei osaa käyttää ja joka vääristää häntä ihmisenä. Anteeksianto ei tarkoita, että jonkun annetaan jatkaa oman ja toisten arvokkuuden polkemista jalkoihinsa tai että rikollinen saa jatkaa rikosten tekemistä. Vääryyttä kärsineen on voimakkaasti puolustettava omia ja perheensä oikeuksia, koska hänen on suojeltava hänelle annettua arvokkuutta, arvokkuutta, jota Jumala rakastaa. Jos rikollinen on tehnyt paha minulle tai jollekulle rakkaistani, mikään ei kiellä minua vaatimasta oikeudenmukaisuutta ja toimimasta, jotta tuo ihminen – tai kukaan muukaan – ei vahingoita minua uudestaan eikä tee samaa toisille. Se on oikeuteni; anteeksianto ei poista sen välttämättömyyttä, vaan jopa vaatii sitä.

242. Tärkeää on, että sitä ei tee ruokkiakseen vihaa, joka tekee paha sekä ihmisen sielulle että kansamme sielulle, eikä epäterveestä halusta tuhota toinen, mikä aiheuttaa koston kierteen. Kukaan ei saavuta sisäistä rauhaa eikä sovintoa elämässä tuolla tavalla. Totuus on, että ”millään perheellä, naapuriryhmällä, etnisellä ryhmällä tai maalla ei ole tulevaisuutta, jos moottori, joka yhdistää ja kokoaa heidät ja peittää erot, on kosto ja viha. Emme voi sopia ja liittoutua kostaaksemme, tehdäksemme väkivallantekijälle saman kuin hän teki meil-

le, suunnitellaksemme tilaisuuksia takaisinmaksuun näennäisen laillisissa muodoissa”.²²⁴ Niin ei saavuteta mitään ja pitkän päälle menetetään kaikki.

243. Varmasti ”ei ole helppo tehtävä voittaa konfliktin jättämää katkeraa vääryyksien, vihamielisyyden ja epäluottamuksen perintöä. Se voi toteutua vain voittaen pahan hyvällä (vrt. Room. 12:21) ja vaalien hyveitä, jotka edistävät sovintoa, solidaarisuutta ja rauhaa”.²²⁵ Tällä tavalla ”sille, joka antaa hyvyyden kasvaa sisimmässään, hyvyys antaa levollisen omantunnon, syvän ilon jopa keskellä vaikeuksia ja ymmärtämättömyyttä. Edes kärsittyjen loukkausten edessä hyvyys ei ole heikkoutta, vaan todellista voimaa, joka pystyy kieltäytymään kustosta”.²²⁶ Meidän on käsitettävä omassa elämässämme, että ”se ankara tuomio, jota kannan sydämessäni veljeäni tai sisartani vastaan, se parantumaton haava, se anteeksiantamaton paha, se kauna, joka tekee minulle vain pahaa, on sodan osanen, jota kannan sisälläni, se on liekki sydämessä, joka on sammutettava ennen kuin se roihahtaa”.²²⁷

Todellinen voitto

244. Kun konflikteja ei ratkaista, vaan ne kätketään tai haudataan menneisyyteen, vaikeneminen saattaa tarkoittaa osallistumista vakaviin väärinkäytöksiin ja synteihin. Todellinen

---

224 Saarna messussa kansojen kehityksen puolesta, Maputo, Mosambik (6. syyskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 7. syyskuuta 2019, s. 8.

225 Puhe tervetuloseremoniassa, Colombo, Sri Lanka (13. tammikuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 14. tammikuuta 2015, s. 7.

226 Puhe Centro Betanian lapsille ja muiden Albanian karitatiivisten keskusten asiakkaiden edustajille, Tirana, Albania (21. syyskuuta 2014): *Insegnamenti*, II, 2 (2014), 288.

227 Videoviesti, TED2017, Vancouver (26. huhtikuuta 2017): *L'Osservatore Romano* (27. huhtikuuta 2017), s. 7.

sovinto taas ei pakene konfliktia, vaan se saavutetaan juuri konfliktissa, kun se ratkaistaan dialogin ja läpinäkyvien, vilpittömien ja kärsivällisten neuvottelujen kautta. ”Jos luokkien väliset vihollisuudet ja viha saadaan loppumaan, tarkoitukseton luokkataistelu voi muuttua luokkien väliseksi kunnialliseksi neuvotteluksi, jota ohjaa oikeudenmukaisuuteen pyrkivä tahto.”²²⁸

245. Monta kertaa olen korostanut, että on ”periaate, joka on ehdoton ystävyyden rakentamiseksi yhteiskunnassa: ykseys on konfliktia tärkeämpi. [...] Tämä ei merkitse synkretismin valitsemista tai toisen sulauttamista toiseen, vaan syvemmällä tasolla tapahtuvaa päätöstä, joka säilyttää vastakkaisten osapuolten arvokkaat mahdollisuudet”.²²⁹ Tiedämme hyvin, että ”joka kerran kun ihmisinä ja yhteisinä opimme katsomaan itseämme ja erityisintressejämme korkeammalle, keskinäinen ymmärrys ja sitoutuminen muuttuvat [...] ympäristöksi, jossa konfliktit ja jännitteet ja nekin, joita menneisyydessä olisi pidetty vihollisina, voivat saavuttaa monimuotoisen ykseyden, joka synnyttää uutta elämää”.²³⁰

Muisto

246. Siltä, joka on kärsinyt paljon epäoikeudenmukaisella ja julmalla tavalla, ei pidä vaatia jonkinlaista ”yhteiskunnallista anteeksiantoa”. Sovinto on henkilökohtainen teko, eikä kukaan voi pakottaa sitä koko yhteiskunnalle, vaikka olisikin

---

228 Pius XI, kiertokirje *Quadragesimo anno* (15. toukokuuta 1931), 114: AAS 23 (1931), 213.

229 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 228: AAS 105 (2013), 1113.

230 Puhe viranomaisille, kansalaisyhteiskunnalle ja diplomaattikunnalle, Riika, Latvia (24. syyskuuta 2018): *L'Osservatore Romano* 24.-25. syyskuuta 2018, s. 7.

tehtävä edistää sitä. Tiukasti henkilökohtaisella alueella joku voi vapaasti ja jalomielisesti päättää, että ei vaadi tekijälle rangaistusta (vrt. Matt. 5:44-46), vaikka yhteiskunta oikeusjärjestelmineen oikeutetusti siihen pyrkiikin. Ei kuitenkaan ole mahdollista säätää ”yleistä sovintoa”, teeskennellä, että haavat saisi kiinni jollakin säädöksellä tai vääryydet peitettyä unohduksen viitalla. Kuka voisi vaatia itselleen oikeutta antaa anteeksi toisten nimessä? On koskettavaa nähdä joidenkin ihmisten kyky anteeksiantoon: he ovat pystyneet voittamaan kärsimänsä vahingon, mutta on myös inhimillistä ymmärtää niitä, jotka eivät pysty siihen. Joka tapauksessa se, mitä ei koskaan tule ehdottaa, on unohtaminen.

247. Juutalaisten kansanmurhaa (Shoah) ei saa unohtaa. Se on ”symboli siitä, minne saakka ihmisen pahuus voi ulottua, kun hän väärin ideologien yllyttämänä unohtaa jokaisen ihmisen perustavanlaatuisen arvokkuuden, jota on ehdottomasti kunnioitettava, mihin kansaan hän kuuluukin ja mitä uskontoa tunnustaakin”.²³¹ Muistaessani sitä en voi olla toistamatta tätä rukousta: ”Muista meitä laupeudessasi. Anna meille armo hävetä sitä, mitä me ihmisinä olemme kyenneet tekemään, hävetä tuota suurinta epäjumalanpalvelusta, että halveksimme ja tuhosimme lihaamme, jonka sinä muovasit maan tomusta ja johon annoit elämän henkäyksen. Ei enää koskaan, Herra, ei enää koskaan!”²³²

248. Emme saa unohtaa Hiroshiman ja Nagasakin atomipommeja. Jälleen kerran ”muistan kaikkia uhreja ja kumarrun nii-

---

231 Puhe tervetulo-seremoniassa, Tel Aviv, Israel (25. toukokuuta 2014): *Insegnamenti*, II, 1 (2014), 604.

232 Puhe Yad Vashem-muistomerkillä, Jerusalem (26. toukokuuta 2014): AAS 106 (2014), 228.

den voiman ja arvokkuuden edessä, jotka noista ensimmäisistä hetkistä eloonjääneinä kantoivat vuosien ajan omassa ruumiissaan valtavia kärsimyksiä ja mielessään kuoleman siemeniä, jotka jatkuvasti kuluttivat heidän elinvoimaansa. [...] Emme voi sallia, että nykyiset ja tulevat sukupolvet kadottavat muiston tapahtuneesta. Tuo muisto on takuu ja innoite oikeudenmukaisemman ja veljellisemmän tulevaisuuden rakentamiseksi”.²³³ Ei myöskään pidä unohtaa vainoja, orjakauppaa ja kansanmurhia, joita on tapahtunut ja tapahtuu eri maissa, ja monia muita historian tapahtumia, jotka saavat meidät häpeämään ihmisenä olemista. Ne on muistettava aina, yhä uudelleen, väsymättä ja turtumatta.

249. Nykyään on helppo langeta kiusaukseen kääntää sivua sanoen, että on jo kulunut paljon aikaa ja on katsottava eteenpäin. Ei, Jumalan rakkauden tähden! Ilman muistoa ei koskaan mennä eteenpäin, ilman rehellistä ja kirkasta muistia ei kasveta. Meidän on pidettävä yllä ”kollektiivisen tietoisuuden liekkiä, todistaen tapahtuneen kauheudesta tulevillekin sukupolville”. Se ”herättää ja säilyttää tällä tavalla uhrien muiston, jotta ihmisen omatunnosta tulisi yhä voimakkaampi kaiken hallitsemis- ja tuhoamishalun edessä”.²³⁴ Sitä tarvitsevat uhrit itse – ihmiset, sosiaaliryhmät tai kansakunnat – jotta ei langeta ajattelutapaan, joka johtaa koston ja väkivallan oikeuttamiseen kärsityn pahan nimissä. Siksi en viittaa vain hirmutekojen muistoon, vaan myös niiden ihmisten muistoon, jotka myrkyllisten ja korruptoituneiden olosuhteiden keskellä säilyttivät arvokkuutensa ja pienin tai suurin elein valitsivat

---

233 Puhe rauhan muistomerkillä, Hiroshima, Japani (24. marraskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 25.-26. marraskuuta 2019, s. 8.

234 Viesti 53. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2020 (8. joulukuuta 2019), 2: *L'Osservatore Romano* 13. joulukuuta 2019, s. 8.

solidaarisuuden, anteeksiannon ja veljeyden. Hyvän muistaminen tekee hyvää.

Anteeksianto unohtamatta

250. Anteeksianto ei merkitse unohtamista. Sanokaamme pikemminkin, että kun on jotakin, jota ei millään tavalla saa kiistää, suhteellistaa eikä peitellä, voimme silti antaa anteeksi. Kun on jotakin, jota ei koskaan saa suvaita, oikeuttaa eikä selitellä, voimme silti antaa anteeksi. Kun on jotakin, jonka unohtamista emme voi sallia mistään syystä, voimme silti antaa anteeksi. Vapaa ja vilpitön anteeksianto on suurta; se heijastaa jumalallisen anteeksiannon valtavuutta. Jos anteeksianto on ilmainen, silloin voidaan antaa anteeksi myös sille, joka kamppailee katumuksen kanssa ja on kyvytön pyytämään anteeksi.

251. Ne, jotka todella antavat anteeksi, eivät unohda. He kuitenkin kieltäytyvät olemasta sen saman tuhovoiman hallitsimia, joka on tehnyt heille pahaa. He murtavat noidankehän ja pysäyttävät tuhovoimien etenemisen. He päättävät olla levittämättä yhteiskunnassa koston energiaa, joka ennemmin tai myöhemmin jälleen kerran lankeaa heihin itseensä. Kosto ei koskaan todella tyydytä uhrien tyytymättömyyttä. On niin hirvittäviä ja julmia rikoksia, että niiden tekijän saattaminen kärsimään ei riitä siihen, että rikos tuntuisi hyvitetyltä. Edes rikollisen surmaaminen ei siihen riittäisi, ei löydetä kidutusmenetelmää, joka olisi verrattavissa siihen, mitä uhri on saattanut kärsiä. Kosto ei ratkaise mitään.

252. Emme puhu myöskään rankaisemattomuudesta. Mutta oikeudenmukaisuutta etsitään oikealla tavalla vain oikeuden-

mukaisuuden rakkauden takia, uhrien kunnioittamiseksi, uusien rikosten ehkäisemiseksi ja yhteisen hyvän suojelemiseksi, ei oman vihan venttiilinä. Anteeksiannon ansiosta oikeudenmukaisuutta voidaan etsiä lankeamatta koston kierteeseen saati unohduksen vääryyteen.

253. Kun epäoikeudenmukaisuuksia on ollut molempien osapuolten taholta, on tunnistettava selvästi, että ne eivät ehkä ole olleet yhtä vakavia tai eivät ole verrattavissa. Valtiovallan rakenteiden harjoittama väkivalta ei ole samalla tasolla kuin erityisryhmien väkivalta. Joka tapauksessa ei voi odottaa, että muistetaan yksinomaan yhden osapuolen epäoikeudenmukaiset kärsimykset. Kuten Kroatian piispat opettivat, ”olemme velkaa saman kunnioituksen jokaista viatonta uhria kohtaan. Siinä ei voi olla etnisiä, tunnustuskunnallisia, kansallisia eikä poliittisia eroja”.²³⁵

254. Pyydän Jumalaa ”valmistamaan sydämemme veljien ja sisarten kohtaamiseen huolimatta ajattelu-, kieli-, kulttuuri- ja uskonnollisista eroista; voitelemaan koko olemuksemme hänen laupeutensa öljyllä, joka parantaa erehdysten, väärinymmärrysten ja ristiriitojen haavat; ja antamaan meille armon lähettää meidät nöyrästi ja lempeästi rauhan etsimisen vaativalle mutta hedelmälliselle tielle”.²³⁶

Sota ja kuolemanrangaistus

255. On kaksi ääritilannetta, jotka saattavat näyttää ratkaisuilta erityisen traagisissa olosuhteissa, mutta ei tajuta, että

---

235 Kroatian piispainkokous, *Letter on the Fiftieth Anniversary of the End of the Second World War* (1. toukokuuta 1995).

236 Saarna messussa, Amman, Jordania (24. toukokuuta 2014): *Insegnamenti*, II, 1 (2014), 593.

ne ovat vääriä vastauksia eivätkä ratkaise ongelmia, jotka niiden piti voittaa. Lopulta ne vain lisäävät uusia tuhotekijöitä kansalliseen ja maailmanlaajuiseen yhteisöön. Ne ovat sota ja kuolemanrangaistus.

Sodan epäoikeudenmukaisuus

256. "Itsensä pettää, joka pahoja hautoo, iloita saa, joka hyviä neuvoja antaa" (Sananl. 12:20). Silti jotkut etsivät ratkaisua sodasta, jota usein "lietsovat suhteiden vääristyminen, hegemoniset kunnianhimot, vallan väärinkäyttö, pelko toisia kohtaan ja erilaisuuden näkeminen esteenä".²³⁷ Sota ei ole menneisyyden haamu, vaan siitä on tullut jatkuva uhka. Maailma löytää yhä enemmän vaikeuksia hitaalta rauhan tieltä, jonka se oli aloittanut ja joka alkoi kantaa hedelmää.

257. Koska sotien puhkeamiselle otolliset olosuhteet lisääntyvät, muistutan, että "sota on kaikkien oikeuksien kieltämistä ja dramaattinen hyökkäys ympäristöä vastaan. Jos haluamme kaikkien ihmisten aitoa kokonaisvaltaista kehitystä, on väsymättä ponnisteltava sodan välttämiseksi kansakuntien ja kansojen kesken. Siksi on taattava kiistaton oikeusvaltioperiaate ja väsymätön turvautuminen neuvotteluun, välitys- ja sovintomenettelyyn, kuten toteaa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja, todella perustavanlaatuinen juridinen normi".²³⁸ Haluan korostaa, että Yhdistyneiden Kansakuntien 75 vuotta ja tämän vuosituhannen ensimmäisten 20 vuoden kokemus osoittavat, että kansainvälisten normien täysi soveltaminen on todella tehokasta ja niiden toteuttamatta jättäminen on hai-

---

237 Viesti 53. Maailman rauhanpäivää varten 1. tammikuuta 2020 (8. joulukuuta 2019), 1: *L'Osservatore Romano* 13. joulukuuta 2019, s. 8.

238 Puhe YK-järjestölle, New York (25. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1041-1042.

tallista. Jos Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaa noudatetaan ja sovelletaan läpinäkyvästi ja rehellisesti, se on velvoittava oikeudenmukaisuuden mittapuu ja rauhan väline. Mutta se vaatii, että ei piilotella vääriä intentioita eikä aseteta jonkin maan tai ryhmän erityisintressejä maailmanlaajuisen yhteisen hyvän edelle. Jos normia pidetään välineenä, johon turvaudutaan silloin kun siitä on etua ja jota vältetään kun niin ei ole, päästetään irti kontrolloimattomia voimia, jotka vahingoittavat vakavasti yhteiskuntia, heikoimpia, veljeyttä, ympäristöä ja kulttuuriaarteita ja aiheuttavat korvaamattomia menetyksiä maailmanlaajuiselle yhteisölle.

258. Ja niin helposti valitaan sota vedoten kaikenlaisiin ennäisestisesti humanitaarisiin, puolustuksellisiin tai ennaltaehkäiseviin verukkeisiin ja turvautuen jopa informaation manipuloimiseen. Viime vuosikymmeninä kaikilla sodilla on väitetysti ollut "oikeutus". Katolisen kirkon katekismus puhuu oikeutetun sotilaallisen puolustautumisen mahdollisuudesta, jonka edellytyksenä sen osoittaminen, että on joitakin "moraalisen oikeutuksen ankaria ehtoja".²³⁹ On kuitenkin helppo langeta tulkitsemaan tätä mahdollista oikeutta aivan liian laajasti. Niin halutaan epäoikeutetusti perustella myös "ennaltaehkäiseviä" hyökkäyksiä tai sotatoimia, joissa tuskin voidaan välttää "torjuttavaa pahaä suurempaa vahinkoa ja sekasortoa".²⁴⁰ Kyse on siitä, että ydin-, kemiallisten ja biologisten aseiden kehityksen ja uusien teknologioiden tarjoamien valtavien ja kasvavien mahdollisuuksien vuoksi sota on saavuttanut kontrolloimattoman tuhovoiman, joka koskee monia viattomia siviilejä. "Ihmiskunnalla ei koskaan ole ollut niin paljon valtaa itseään kohtaan eikä mikään takaa, että sitä

---

239 N. 2309.

240 Ibid.

valtaa käytetään hyvin.”²⁴¹ Emme siis voi enää ajatella sotaa ratkaisuna, koska riskit todennäköisesti ovat aina suurempia kuin oletettu hyöty. Tämän tosiasian vuoksi nykyään on hyvin vaikea vedota menneinä vuosisatoina kehitettyihin rationaalisiin kriteereihin puhuaksemme mahdollisesta ”oikeutetusta sodasta”. Ei koskaan enää sotaa!²⁴²

259. On tärkeää lisätä, että globalisaatiokehityksen myötä se, mikä voi näyttää välittömältä tai käytännölliseltä ratkaisulta tiettyä aluetta varten, synnyttää usein maanalaisten väkivaltatekijöiden ketjun, joka lopulta koskee koko maapalloa ja avaa tien uusille ja pahemmille sodille. Maailmassamme ei nykyään ole vain sodan ”osasia” yhdessä tai toisessa maassa, vaan eletään ”osittaista maailmansotaa”, koska maiden kohdat liittyvät vahvasti toisiinsa maailmanlaajuisella tasolla.

260. Kuten pyhä Johannes XXIII sanoi, ”ihmisjärki nousee meidän aikanamme, joka kerskuu olevansa atomiaikaa, vastustamaan sotaa muka soveliaana keinona loukattujen oikeuksien hyvittämiseksi”.²⁴³ Hän sanoi niin voimakkaiden kansainvälisten jännitteiden aikakautena ja ilmaisi näin syvän rauhankaipausten, joka levisi kylmän sodan aikoina. Hän vahvisti vakaumuksen, että perusteet rauhan puolesta ovat voimakkaampia kuin mikään erityisintressien laskelma tai luottamus aseiden käyttöön. Mutta kylmän sodan loppumisen tarjoamia mahdollisuuksia ei riittävästi hyödynnetty, koska puuttui näkemys tulevaisuudesta ja yleisesti jaettu tietoisuus yhteisestä

241 Kiertokirje *Laudato si'* (24. toukokuuta 2015), 104: AAS 107 (2015), 888.

242 Myös pyhä Augustinus, joka kehitti sellaista ajatusta ”oikeutetusta sodasta”, jota nykyään emme enää kannata, sanoi, että ”sodan tappaminen sanalla ja rauhan saavuttaminen rauhalla eikä sodalla on suurempi kunnia kuin sen antaminen ihmisille miekalla” (*Epistula* 229, 2: PL 33, 1020).

243 Kiertokirje *Pacem in terris* (11. huhtikuuta 1963), 67: AAS 55 (1963), 291.

kohtalostamme. Sen sijaan tavoiteltiin puolueellisia intressejä huolehtimatta yleismaailmallisesta yhteisestä hyvästä. Niin avattiin jälleen tie sodan pettävälle haamulle.

261. Jokainen sota jättää maailman aiempaa pahemmaksi. Sota on politiikan ja ihmisyyden epäonnistumista, häpeällistä antautumista, tappio pahan voimien edessä. Älkäämme pysähtykö teoreettisiin keskusteluihin, vaan koskettakaamme sodasta kärsineiden uhrien haavoja. Kääntäkäämme katseemme lukemattomiin siviileihin, jotka on surmattu ”oheisvahinkoina”. Kysykäämme uhreilta. Ajatelkaamme pakolaisia, niitä, jotka ovat kärsineet ydinsäteilystä tai kemiallisista hyökkäyksistä, naisia, jotka ovat menettäneet lapsensa, lapsia, jotka on silvottu tai joilta on riistetty lapsuus. Kuunnelkaamme näiden väkivallan uhrien totuutta, katsokaamme todellisuutta heidän silmillään ja kuunnelkaamme heidän kertomuksiaan avoimin sydämin. Niin voimme tunnistaa pahan syvyyden sodan sydämessä eikä meitä häiritse se, että meitä pidetään naiiveina, koska olemme valinneet rauhan.

262. Normitkaan eivät riitä, jos ajatellaan, että ratkaisu nykyongelmiin olisi toisten taivuttelemisen pelolla tai ydin-, kemiallisten tai biologisten aseiden uhalla. ”Jos otetaan huomioon pääasialliset uhat rauhalle ja turvallisuudelle moninaisine ulottuvuuksineen tässä 2000-luvun moninapaisessa maailmassa, kuten esimerkiksi terrorismi, epäsymmetriset konfliktit, kyberturvallisuus, ympäristöongelmat, köyhyys, herää monia epäilyksiä ydinpelotteen riittämättömyydestä tehokkaaksi vastaukseksi noihin haasteisiin. Nämä huolenaiheet ovat vielä vakavampia, kun otamme huomioon katastrofaaliset humanitaariset ja ympäristöseuraukset, jotka johtuvat mistä tahansa ydinaseiden käytöstä, jolla on tuhoisia, umpi-

mähkäisiä ja kontrolloimattomia seurauksia ajassa ja paikassa [...] Meidän on myös kysyttävä, kuinka kestävää on pelkoon perustuva tasapaino, kun se tosiasiaassa kasvattaa pelkoa ja uhkaa luottamussuhteita kansojen kesken. Kansainvälinen rauha ja vakaus eivät voi perustua väärään turvallisuudentunteeseen, vastavuoroisen tuhon tai totaalisen hävityksen uhkaan tai pelkkään valtatasapainon säilyttämiseen. [...] Tässä kontekstissa lopullinen päämäärä eli ydinaseiden täydellinen poistaminen on sekä haaste että moraalinen ja humanitaarinen velvollisuus. [...] Kasvava keskinäinen riippuvuus ja globalisaatio tarkoittavat, että vastauksemme ydinaseiden uhkaan on oltava kollektiivinen ja yhteinen ja perustuttava keskinäiseen luottamukseen. Se voidaan rakentaa vain vuoropuhelun kautta, joka suuntautuu vilpittömästi yhteiseen hyvään eikä kätkeytyen tai osittaisten intressien suojelemiseen.”²⁴⁴ Ja rahalla, joka käytetään aseisiin ja muihin sotilaallisiin kuluihin, perustakaamme maailmanlaajuinen rahasto²⁴⁵, jotta lopultakin poistettaisiin nälänhätä ja tuettaisiin köyhimpien maiden kehitystä, niin että niiden asukkaat eivät turvaudu väkivaltaisiin tai pettäviin ratkaisuihin eikä heidän ole pakko jättää maataan etsiäkseen arvokkaampaa elämää.

Kuolemanrangaistus

263. On vielä toinen tapa tuhota toisia, joka ei kohdistu maihin vaan ihmisiin. Se on kuolemanrangaistus. Pyhä Johannes Paavali II julisti selvästi ja lujasti, että se on riittämätön moraalisella tasolla eikä enää välttämätön rikosoikeuden tasol-

---

244 Viesti YK:n konferenssille koskien neuvotteluita ydinaseiden kieltämiseksi (23. maaliskuuta 2017): AAS 109 (2017), 394-396.

245 Vrt. pyhä Paavali VI, kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 51: AAS 59 (1967), 282.

la.²⁴⁶ On mahdotonta ajatella, että perääntyisimme tästä kannasta. Nykyään toteamme selvästi, että ”kuolemanrangaistus on mahdotonta sallia”²⁴⁷, ja kirkko toimii määrätietoisesti sen poistamiseksi koko maailmassa.²⁴⁸

264. Uudessa testamentissa pyydetään, että yksittäiset ihmiset eivät ota oikeutta omiin käsiinsä (vrt. Room. 12:17, 19), ja todetaan, että viranomaisten on välttämätöntä määrätä rangaistuksia niille, jotka tekevät pahaa (vrt. Room. 13:4; 1. Piet. 2:14). ”Yhteisessä elämässä, joka rakentuu järjestyneiden yhteisöjen ympärille, tarvitaan yhteiselämän sääntöjä, joiden taroituksellinen rikkominen vaatii asianmukaisen rangaistuksen”.²⁴⁹ Se merkitsee, että laillinen julkinen valta voi ja sen täytyy ”määrätä rangaistuksia, jotka ovat suhteessa rikosten vakavuuteen”²⁵⁰, ja että tuomiovallalle taataan ”välttämätön riippumattomuus lain piirissä”.²⁵¹

265. Kirkon ensimmäisistä vuosisadoista alkaen jotkut vastustivat selkeästi kuolemanrangaistusta. Esimerkiksi Lactantiuksen mukaan ”ei pidä tehdä mitään eroa: ihmisen tappaminen on aina rikos”.²⁵² Paavi Nikolaus I kehotti: ”Yrittäkää

246 Vrt. kiertokirje *Evangelium vitae* (25. maaliskuuta 1995), 56: AAS 87 (1995), 463-464.

247 Puhe Katolisen kirkon katekismuksen 25-vuotispäivänä (11. lokakuuta 2017): AAS 109 (2017), 1196.

248 Vrt. Uskonopin kongregatio, kirje piispoille koskien Katolisen kirkon katekismuksen kuolemanrangaistusta koskevan kohdan 2267 uutta sanamuotoa (1. elokuuta 2018): *L'Osservatore Romano* 3. elokuuta 2018, s. 8.

249 Puhe kansainvälisen rikosoikeusyhdistyksen (AIDP) delegaatiolle (23. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 840.

250 Paavillinen oikeudenmukaisuuden ja rauhan neuvosto, *Kirkon yhteiskuntaopin käsikirja*, 402.

251 Pyhä Johannes Paavali II, puhe kansalliselle tuomariyhdistykselle (31. maaliskuuta 2000), 4: AAS 92 (2000), 633.

252 *Divinae Institutiones* VI, 20, 17: PL 6, 708.

vapauttaa kuolemanrangaistuksesta niin kaikki viattomat kuin kaikki syyllisetkin.”²⁵³ Oikeudenkäynnissä pappeja surmanneita murhaajia vastaan pyhä Augustinus pyysi tuomaria, että tappajien henkeä ei riistettäisi, ja perusteli sitä tällä tavalla: ”Emme halua estää sitä, että yksilöiltä viedään vapaus tehdä rikoksia. Mutta toivomme, että siihen riittää, että heidät jätetään henkiin ja silpomatta heiltä mitään ruumiinosaa ja soveltaen lain pakkokeinoja heidät käännytetään järjettömästä kiihkostaan terveelliseen ja rauhalliseen elämään ja pahoista teoistaan tekemään jotakin hyödyllistä työtä. Sekin on tuomio, mutta kuka ei ymmärtäisi, että kyse on enemmän hyödystä kuin kidutuksesta, kun röyhkeä julmuus estetään ja tarjotaan katumuksen lääketta? [...] Vihastu vääryydestä, mutta unohtamatta ihmisyyttä; älä lietso kostonhalua syntisten julmuuksia vastaan, vaan tahdo parantaa niiden aiheuttamat haavat.”²⁵⁴

266. Pelot ja kaunat johtavat helposti käsittämään rangaistukset kostonhaluisesti tai jopa julmasti, eikä pitämään niitä osana parannuksenteko- ja yhteiskuntaan palaamisen prosessia. Nykyään ”niin jotkut politiikan sektorit kuin jotkut tiedotusvälineetkin joskus yllyttävät julkiseen tai yksityiseen väkivaltaan ja koston, ei vain niitä kohtaan, jotka ovat vastuussa rikosten tekemisestä, vaan myös niitä kohtaan, joiden – perustellusti tai ei – epäillään rikkoneen lakia [...] On taipumus harkitusti rakentaa viholliskuvia: stereotyyppisiä hahmoja, joihin tiivistyvät kaikki piirteet, jotka yhteiskunta havaitsee tai tulkitsee uhkaaviksi. Näiden kuvien muotoutumisen mekanismit ovat samoja, jotka aikoinaan sallivat rasististen aja-

253 *Epistula 97* (responsa ad consulta bulgarorum), 25: PL 119, 991.

254 *Epistula ad Marcellinum*, 133, 1.2: PL 33, 509.

tusten leviämisen”.²⁵⁵ Tämä on tehnyt yhä vaarallisemmaksi joissakin maissa yleistyvän tavan turvautua ennaltaehkäiseviin vangitsemisiin, vangitsemisiin ilman oikeudenkäyntiä ja erityisesti kuolemanrangaistukseen.

267. Haluan korostaa, että ”on mahdoton kuvitella, että nykyään valtioilla ei olisi muuta keinoa kuin kuolemanrangaistus puolustaakseen toisten ihmisten elämää epäoikeudenmukaiselta hyökkääjältä”. Erityisen vakavia ovat laittomat teloitukset ilman oikeudenkäyntiä. Ne ”ovat harkittuja murhia joidenkin valtioiden ja niiden agenttien toteuttamina, ja ne usein esitetään yhteenottoina rikollisten kanssa tai ei-toivotuina seurauksina järkevistä, välttämättömästä ja oikein suhteutetusta voimankäytöstä lain soveltamiseksi”.²⁵⁶

268. ”Perustelut kuolemanrangaistusta vastaan ovat monia ja hyvin tunnettuja. Kirkko on oikeutetusti korostanut joitakin niistä, kuten tuomioistuimen virheen mahdollisuutta ja sitä, että totalitaristiset diktatuurihallinnot käyttävät kuolemanrangaistusta välineenä poliittisen vastarinnan tukahduttamiseen tai uskonnollisten ja kulttuurivähemmistöjen vainoamiseen, kaikki uhreja, joita noissa lainsäädännöissä pidetään ’rikollisina’. Kaikkia kristittyjä ja hyvän tahdon ihmisiä kutsutaan nykyään taistelemaan ei vain kuolemanrangaistuksen (laillisen tai laittoman) poistamiseksi kaikissa muodoissaan, vaan myös vankiloalojen parantamiseksi, kunnioittaen vapautta vailla olevien ihmisten inhimillistä arvokkuutta. Ja tä-

---

255 Puhe kansainvälisen rikosoikeusyhdistyksen (AIDP) delegaatiolle (23. lokakuuta 2014): AAS 106 (2014), 840-841.

256 Ibid.: AAS 106 (2014), 842.

hän liitän elinkautisen vankeusrangaistuksen. [...] Elinkautinen on kätkeyty kuolemanrangaistus.”²⁵⁷

269. Muistakaamme, että ”Jumala itse takaa sen, ettei murhaajakaan menetä ihmisarvoaan”.²⁵⁸ Kuolemanrangaistuksen jyrkkä torjuminen osoittaa, mihin saakka on mahdollista tunnustaa jokaisen ihmisen loukkaamaton arvokkuus ja myöntää, että hänellä on paikkansa tässä maailmassa. Jos en kiellä sitä pahimmalta rikolliseltakaan, en kiellä sitä keneltäkään, annan kaikille mahdollisuuden jakaa kanssani tämän maapallon huolimatta siitä, mikä meitä erottaa.

270. Kristittyjä, jotka epäilevät ja tuntevat kiusausta langeta väkivaltaan, kehotan muistamaan Jesajan kirjan julistuksen: ”Niin taotaan miekat auran teriksi” (2:4). Meille tuo profetia tulee lihaksi Jeesuksessa Kristuksessa, joka sanoi väkivaltaan intoutuneelle opetuslapselle lujasti: ”Pane miekkasi tuppeen. Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan kaatuu” (Matt. 26:52). Se oli kaiku vanhasta varoituksesta: ”Vaadin tilille jokaisen ihmisen, joka vuodattaa lähimmäisensä veren. Joka ihmisen veren vuodattaa, hänen verensä on ihminen vuodattava” (1. Moos. 9:5-6). Tämä Jeesuksen reaktio, joka spontaanisti kumpusi hänen sydämestään, ylittää vuosisadat ja ulottuu nykypäivään saakka jatkuvana muistutuksena.

---

257 Ibid.

258 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Evangelium vitae* (25. maaliskuuta 1995), 9: AAS 87 (1995), 411.

Kahdeksas luku

USKONNOT PALVELEVAT VELJEYTTÄ MAAILMASSA

271. Kun eri uskonnot tunnustavat jokaisen ihmisen arvon luotuna, joka on kutsuttu olemaan Jumalan lapsi, ne antavat arvokkaan panoksen veljeyden rakentamiseksi ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden puolustamiseksi. Vuoropuhelua eri uskontojen edustajien välillä ei käydä vain diplomatian, kohteliaisuuden tai suvaitsevaisuuden vuoksi. Kuten Intian piispat opettivat, ”vuoropuhelun päämäärä on vakiinnuttaa ystävyys, rauha ja sopusointu ja jakaa arvoja ja moraalisia ja hengellisiä kokemuksia totuuden ja rakkauden hengessä”.²⁵⁹

Lopullinen perusta

272. Uskovina olemme vakuuttuneita siitä, että ilman avoimuutta kaikkien Isää kohtaan ei voi olla vakaita ja lujia syi-

---

259 Intian katolinen piispainkokous, *Response of the Church in India to the present day challenges* (9. maaliskuuta 2016).

tä veljeyteen vetoamiseksi. Olemme varmoja siitä, että ”vain tällä tietoisuudella, että olemme lapsia emmekä orpoja, voimme elää keskinäisessä rauhassa”.²⁶⁰ Sillä ”yksin järki kykenee käsittämään tasa-arvoisuuden ihmisten kesken ja saamaan aikaan kansalaisten yhteiselämää, mutta se ei onnistu luomaan veljeyttä”.²⁶¹

273. Tältä kannalta haluan muistuttaa mieleenpainuvasta tekstistä: ”Ellei ole olemassa transsendenttia totuutta, jota noudattaessaan ihminen saavuttaa täyden identiteettinsä, ei ole myöskään varmaa periaatetta, joka takaa oikeudenmukaiset suhteet ihmisten välillä. Luokka-, ryhmä- ja kansalliset edut asettavat ihmiset väistämättä toisiaan vastaan. Ellei transsendenttia totuutta tunnusteta, valta ja voima saavat voiton. Jokainen pyrkii kaikin keinoin ajamaan omia etujaan ja mielipiteitään toisten oikeuksista välittämättä. [...] Modernin totalitarismin juuret ovat siis ihmispersoonan transsendenttisen arvokkuuden kieltämisessä. Näkymättömän Jumalan näkyvänä kuvana ihmiselle kuuluu luonnostaan oikeuksia, joita kukaan ei saa loukata: ei yksilö, ryhmä, luokka, kansakunta eikä valtio. Edes yhteiskunnallinen enemmistö ei saa niitä loukata asettumalla vähemmistöä vastaan.”²⁶²

274. Uskon kokemuksemme ja vuosisatojen kuluessa kerääntyneen viisauden perusteella, mutta myös monista heikkouksistamme ja lankeamisistamme oppineina me eri uskontojen uskovat tiedämme, että Jumalan läsnäolo on hyväksi yh-

---

260 Saarna messussa, Domus Sanctae Marthae (17. toukokuuta 2020).

261 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 19: AAS 101 (2009), 655.

262 Pyhä Johannes Paavali II, kiertokirje *Centesimus annus* (1. toukokuuta 1991), 44: AAS 83 (1991), 849.

teiskunnillemme. Jumalan etsiminen vilpittömin sydämin, kunhan emme tahraa sitä ideologisilla tai omaa etua tavoittelevilla intresseillä, auttaa meitä tunnistamaan toisemme matkakumppaneiksi, todella veljiksi ja sisariksi. Uskomme, että ”kun ideologian nimissä halutaan poistaa Jumala yhteiskunnasta, päädytään palvomaan epäjumalia, ja hyvin pian ihminen eksyy, hänen arvokkuuttaan poljetaan ja hänen oikeuksiaan loukataan. Te tiedätte hyvin, millaisiin julmuuksiin voi johtaa omantunnonvapauden ja uskonnonvapauden kieltäminen, ja kuinka tuollaisesta haavasta syntyy radikaalisti köyhtynyt ihmiskunta, koska se on vailla toivoa ja ohjavia ihanteita”.²⁶³

275. On tunnistettava, että ”yksi nyky maailman kriisien tärkeimmistä syistä on ihmisen omantunnon turtuminen, etäännyminen uskonnollisista arvoista ja vallitseva individualismi, johon liittyvät materialistiset filosofiat, jotka jumaloivat ihmistä ja asettavat maailmalliset ja aineelliset arvot korkeimpien ja transsendenttien periaatteiden tilalle”.²⁶⁴ Ei ole hyväksyttävää, että julkisessa keskustelussa ääneen pääsevät vain vallanpitäjät ja tiedemiehet. On oltava tilaa pohdinnalle, joka lähtee uskonnollisesta taustasta, joka kokoaa vuosisatojen kokemuksen ja viisauden. ”Klassiset uskonnolliset tekstit voivat tarjota merkityksen, joka on tarkoitettu kaikille aikakausille. Niillä on liikkeellepanevaa voimaa”, mutta ”niitä halveksitaan rationalismin kapean näkökyvyn vuoksi”.²⁶⁵

263 Puhe muiden uskontojen ja muiden kristillisten tunnustuskuntien johtajille, Tirana, Albania (21. syyskuuta 2014): Insegnamenti, II, 2 (2014), 277.

264 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): L'Osservatore Romano 4.-5. helmikuuta 2019, s. 6.

265 Apostolinen kehotuskirje *Evangelii gaudium* (24. marraskuuta 2013), 256: AAS 105 (2013), 1123.

276. Näistä syistä kirkko, vaikka kunnioittaakin politiikan autonomiaa, ei rajaa tehtävänsä yksityisalueelle. Kirkko ”ei... voi eikä saa pysyä syrjässä” paremman maailman rakentamisesta eikä unohtaa ”herätellä henkisiä voimia”²⁶⁶, jotka voivat rikastuttaa koko yhteiskunnan elämää. On totta, että papiston ei pidä tehdä puoluepolitiikkaa, joka kuuluu maallikoille, mutta he eivät myöskään voi torjua elämän poliittista ulottuvuutta²⁶⁷, joka merkitsee jatkuvaa yhteisen hyvän huomioimista ja kokonaisvaltaisesta inhimillisestä kehityksestä huolehtimista. Kirkolla on ”julkinen rooli, johon ei kuulu ainoastaan karitatiivinen työ ja opetus”, vaan se toimii ”ihmisyiden kehittämisen ja maailmanlaajuisen veljeyden hyväksi”.²⁶⁸ Se ei pyri kilpailemaan maallisesta vallasta, vaan olemaan ”perheperheiden joukossa – sitä on kirkko –, avoinna todistamaan [...] nykymaailmalle uskosta, toivosta ja rakkaudesta Herraa kohtaan ja niitä kohtaan, joita hän erityisesti rakastaa. Koti, jonka ovet ovat auki. Kirkko on koti, jonka ovet ovat auki, koska se on äiti”.²⁶⁹ Ja kuten Maria, Jeesuksen äiti, ”haluamme olla kirkko, joka palvelee, joka lähtee ulos kodistaan, tempeleistään, sakaristoistaan, tukeakseen elämää, ylläpitääkseen toivoa, ollakseen ykseyden merkki [...], rakentaakseen siltoja, hajottaakseen muurit, kylvääkseen sovintoa”.²⁷⁰

266 Benedictus XVI, kiertokirje *Deus caritas est* (25. joulukuuta 2005), 28: AAS 98 (2006), 240.

267 ”Ihminen on poliittinen eläin” (Aristoteles, *Politiikka*, 1253a 1-3).

268 Benedictus XVI, kiertokirje *Caritas in veritate* (29. kesäkuuta 2009), 11: AAS 101 (2009), 648.

269 Puhe katoliselle yhteisölle, Rakovski, Bulgaria (6. toukokuuta 2019): *L’Osservatore Romano* 8. toukokuuta 2019, s. 9.

270 Saarna messussa, Santiago de Cuba (22. syyskuuta 2015): AAS 107 (2015), 1005.

Kristillinen identiteetti

277. Kirkko pitää arvossa Jumalan toimintaa muissa uskonnoissa, eikä "hylkää mitään siitä, mikä näissä uskonnoissa on totta ja pyhää. Vilpittömästi kunnioitusta tuntien se tarkastelee näitä toiminta- ja elämäntapoja, säännöksiä ja oppeja, jotka [...] monesti tuovat mukanaan säteen siitä totuudesta, joka valaisee kaikki ihmiset".²⁷¹ Kristittyinä emme kuitenkaan voi unohtaa, että "jos evankeliumin musiikki lakkaa sykkimästä sisimmässämme, menetämme ilon, joka kumpuaa myötätunnosta, hellyyden, joka syntyy luottamuksesta, kyvyn sovintoon, jonka lähde on tieto, että olemme anteeksiannon saaneita ja lähetettyjä. Jos evankeliumin musiikki lakkaa kaikumasta kodeissamme, aukioillamme, työpaikoilla, politiikassa ja taloudessa, olemme sammuttaneet melodian, joka haastoi meitä taistelemaan jokaisen miehen ja naisen arvokkuuden puolesta".²⁷² Muut juovat muista lähteistä. Meille tämä ihmisen arvokkuuden ja veljeyden lähde on Jeesuksen Kristuksen evankeliumi. Siitä "johtuu, että kristillisessä ajattelussa ja kirkon toiminnassa etusijalla on suhde, toisen ihmisen pyhän sallaisuuden kohtaaminen, yleismaailmallinen yhteys koko ihmiskunnan kanssa kaikkien kutsumuksena".²⁷³

278. Kirkko on kutsuttu tulemaan lihaksi jokaisessa tilanteessa ja olemaan läsnä kautta vuosisatojen maan kaikissa paikoissa – sitä tarkoittaa "katolinen". Siksi kirkko voi omasta armon ja synnin kokemuksestaan lähtien käsittää, kuinka kaunista on kutsu yleismaailmalliseen rakkauteen. "Kaikki inhimillinen

---

271 Vatikaanin II kirkolliskokous, julistus *Nostra aetate*, 2.

272 Puhe ekumeenisessa kohtaamisessa, Riika, Latvia (24. syyskuuta 2018): *L'Osservatore Romano* 24.-25. syyskuuta 2018, s. 8.

273 *Lectio divina*, paavillinen Lateraanin yliopisto, (26. maaliskuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 27. maaliskuuta 2019, s. 10.

koskee meitä [...] Missä tahansa kansojen kokoukset kokoontuvat säätääkseen ihmisen oikeuksia ja velvollisuuksia, meille on kunnia saada ottaa paikkamme heidän keskellään.”²⁷⁴ Monille kristityille tällä veljeyden tiellä on myös äiti, ja hänen nimensä on Maria. Hän sai ristin juurella vastaanottaa tämän universaalin äitiyden (vrt. Joh. 19:26), eikä hänen huomionsa ei suuntaudu vain Jeesukseen, vaan myös hänen ”muihin lapsiinsa” (vrt. Ilm. 12:17). Ylösnousseen voimalla hän haluaa synnyttää uuden maailman, jossa olemme kaikki veljiä ja sisaria, jossa on tilaa kaikille yhteiskuntiemme hylkäämille ja jossa loistavat oikeudenmukaisuus ja rauha.

279. Kristittyinä pyydämme, että niissä maissa, joissa olemme vähemmistönä, meille taattaisiin vapaus, niin kuin mekin edistämme sitä ei-kristityille siellä, missä he ovat vähemmistönä. On perustavanlaatuinen ihmisoikeus, jota ei saa unohtaa veljeyden ja rauhan tiellä: uskonnonvapaus kaikkien uskontojen uskoville. Tuo vapaus ilmaisee, että voimme ”löytää hyvän sopuoinnun eri kulttuurien ja uskontojen välillä; todistaa, että on niin monia tärkeitä meille yhteisiä asioita, että voidaan löytää tyynen, järjestyneen ja rauhanomaisen rinnakkaiselon tie erot hyväksyen ja iloiten siitä, että olemme veljiä ja sisaria, koska olemme yhden ainoan Jumalan lapsia”.²⁷⁵

280. Samaan aikaan pyydämme Jumalaa lujittamaan kirkon ykseyttä, moninaisuuden rikastuttamaa ykseyttä, jonka Pyhän Hengen toiminta sovittaa yhteen. Meidät ”on kastettu yhdeksi ruumiiksi. Yksi ja sama Henki on yhdistänyt meidät” (1.

---

274 Pyhä Paavali VI, kiertokirje *Ecclesiam suam* (6. elokuuta 1964), 101: AAS 56 (1964), 650.

275 Puhe palestiinalaisviranomaisille, Betlehem, Palestiina (25. toukokuuta 2014): *Insegnamenti*, II, 1 (2014), 597.

Kor. 12:13), ja siinä jokainen antaa ainutlaatuisen panoksensa. Kuten pyhä Augustinus sanoi, ”korva näkee silmän kautta ja silmä kuulee korvan kautta”.²⁷⁶ On tärkeää todistaa jatkuvasti kohtaamisen tiestä eri kristillisten tunnustuskuntien välillä. Emme voi unohtaa Jeesuksen toivetta: ”että he kaikki olisivat yhtä” (Joh. 17:21). Kuunnellen hänen kutsuaan tunnistamme murheellisina, että globalisaatioprosessista puuttuu yhä kaikkien kristittyjen ykseyden profeetallinen ja hengellinen panos. Siitä huolimatta, ”vaikka olemme yhä matkalla kohti täyttä yhteyttä, meillä on jo nyt velvollisuus tarjota yhteinen todistus Jumalan rakkaudesta kaikkia ihmisiä kohtaan, tehden yhteistyötä ihmiskuntaa palvellen”.²⁷⁷

Uskonto ja väkivalta

281. Rauhan tie on mahdollinen uskontojen kesken. Lähtökohdan on oltava Jumalan katse. Sillä ”Jumala ei katso silmillä, Jumala katsoo sydämellä. Ja Jumalan rakkaus on sama jokaista ihmistä kohtaan, mihin uskontoon hän kuuluukin. Ateistiakin kohtaan on sama rakkaus. Kun koittaa viimeinen päivä ja maan päällä on riittävästi valoa, että näemme asiat niin kuin ne ovat, kohtaamme monia yllätyksiä!”²⁷⁸

282. ”Uskovien on löydettävä tilaisuuksia vuoropuheluun ja toimimiseen yhdessä yhteiseksi hyväksi ja köyhimpien auttamiseksi. Ei ole kyse siitä, että ottaisimme kaiken kevyesti tai kätkisimme omat syvät vakaumuksemme, jotta voisimme

---

²⁷⁶ *Enarrationes in Psalmos*, 130, 6: PL 37, 1707.

²⁷⁷ Paavi Franciscuksen ja patriarkka Bartolomeos I:n yhteinen julistus, Jerusalem (25. toukokuuta 2014), 5: *L'Osservatore Romano* 26.-27. toukokuuta 2014, p. 6.

²⁷⁸ Dokumenttielokuvasta *Papa Francesco. Un uomo di parola. La speranza è un messaggio universale*, Wim Wenders (2018).

kohdata toisten eri tavalla ajattelevien kanssa. [...] Sillä mitä syvempi, lujempi ja rikkaampi identiteetti on, sitä enemmän se voi rikastuttaa toisia erityisellä panoksellaan.”²⁷⁹ Uskovina meitä haastetaan palaamaan lähteillemme keskittyäksemme olennaiseen: Jumalan palvomiseen ja lähimmäisenrakkauteen, niin että jotkut opetusmeidän ulottuvuudet kontekstistaan irrotettuina eivät ruoki halveksuntaa, vihaa, muukalaisvihaa tai toisen kieltämistä. Totuus on, että väkivallalla ei ole mitään perustaa perustavanlaatuisissa uskonnollisissa vakaumuksissa, vaan niiden vääristymissä.

283. Vilpitön ja nöyrä Jumalan palveleminen ”ei johda syrjintään, vihaan ja väkivaltaan, vaan elämän pyhyiden kunnioittamiseen, toisten arvokkuuden ja vapauden kunnioittamiseen ja rakastavaan toimintaan kaikkien hyvinvoinnin edistämiseksi”.²⁸⁰ ”Joka ei rakasta, ei ole oppinut tuntemaan Jumalaa, sillä Jumala on rakkaus” (1. Joh. 4:8). Siksi ”iljettävä terrorismi, joka uhkaa ihmisten turvallisuutta sekä idässä että lännessä, sekä pohjoisessa että etelässä, kylväen paniikkia, kauhua ja pessimismää, ei johdu uskonnosta, vaikka terroristit välineellistävät sitä. Pikemminkin se johtuu uskonnollisten tekstien väärin tulkintojen kasaantumisesta ja nälkään, köyhyyteen, epäoikeudenmukaisuuteen, sortoon ja ylpeyteen liittyvistä politiikoista. Siksi on välttämätöntä lopettaa terroristiliikkeiden tukeminen: niiden rahoittaminen, aseiden ja strategian tarjonta ja pyrkimykset oikeuttaa noita liikkeitä jopa median avulla. Kaikkea sellaista on pidettävä kansainvälisenä rikoksena, joka uhkaa turvallisuutta ja maailmanrauhaa. Tuollainen terrorismi on tuomittava kaikissa ilmenemismuodois-

---

279 Apostolinen kehotuskirje *Querida Amazonia* (2. helmikuuta 2020), 106.

280 Saarna messussa, Colombo, Sri Lanka (14. tammikuuta 2015): AAS 107 (2015), 139.

saan”.²⁸¹ Uskonnolliset vakaumukset koskien ihmiselämän pyhyyttä saavat meidät ”tunnistamaan yhteisen ihmisyytemme perustavanlaatuiset arvot, arvot, joiden nimessä voi ja täytyy tehdä yhteistyötä, rakentaa ja käydä vuoropuhelua, antaa anteeksi ja kasvaa, jolloin eri äänten kokonaisuus muodostaa harmonisen laulun eikä fanaattisia vihahuutoja”.²⁸²

284. Joskus fundamentalistinen väkivalta pääsee valloilleen joissakin mitä tahansa uskontoa edustavissa ryhmissä harkitsemattomien johtajien vuoksi. Kuitenkin ”rauhan käsky on kirjoitettu syvästi niihin uskonnollisiin traditioihin, joita edustamme. [...] Uskonnollisina johtajina meidät on kutsuttu olemaan todella ’vuoropuhelun ihmisiä’, toimimaan rauhan rakentamisessa ei välikäsinä, vaan aitoina välittäjinä. Välikädet pyrkivät myönnytyksiin kaikille osapuolille saadakseen etua itselleen. Välittäjä taas ei pidä mitään itseään varten, vaan antaa itsensä alttiisti loppuun saakka, tietäen, että ainoa voitto on rauha. Jokainen meistä on kutsuttu olemaan rauhantekijä, yhdistäen eikä jakaen, sammuttaen vihan eikä sitä ylläpitäen, avaten vuoropuhelun teitä eikä pystyttäen uusia muureja!”²⁸³

Vetoamus

285. Veljellisessä kohtaamisessa suurimaami Ahmed Al-Tayebin kanssa, jota muistan ilolla, julistimme ”lujasti, että uskonnot eivät koskaan saa lietsoa sotaa, vihamielisiä asenteita, vihollisuuksia ja ekstremismii, eivät myöskään väkivaltaa

---

281 Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4.-5. helmikuuta 2019, s. 7.

282 Puhe viranomaisille, Sarajevo, Bosnia-Hertsegovina (6. kesäkuuta 2015): *L'Osservatore Romano* 7. kesäkuuta 2015, s. 7.

283 Puhe Sant'Egidio-yhteisön järjestämän kansainvälisen rauhankokoontumisen osallistujille (30. syyskuuta 2013): *Insegnamenti*, I, 2 (2013), 301-302.

ja verenvuodatusta. Nuo traagiset todellisuudet ovat seurausta siitä, että uskontojen opetuksista poiketaan. Ne johtuvat uskontojen poliittisesta manipuloinnista ja sellaisten uskonnollisten ryhmien tulkinnoista, jotka historian kuluessa ovat käyttäneet hyväkseen uskonnollisten tunteiden voimaa ihmisten sydämissä [...]. Kaikkivaltias Jumala ei tarvitse puolustusta kenenkään taholta eikä halua nimeään käytettävän ihmisten terrorisoimiseen”.²⁸⁴ Siksi haluan toistaa tässä yhteisen kutsumme rauhaan, oikeudenmukaisuuteen ja veljeyteen:

”Jumalan nimessä, joka loi kaikki ihmiset tasavertaisiksi oikeuksiltaan, velvollisuuksiltaan ja arvokkuudeltaan ja kutsui heidät elämään yhdessä veljinä ja sisarina, täyttämään maan ja tekemään tunnetuiksi hyvyiden, rakkauden ja rauhan arvot.

Viattoman ihmiselämän nimessä, jonka tappamisen Jumala on kieltänyt, vahvistaen, että joka tappaa ihmisen on kuin se, joka tappaa koko ihmiskunnan, ja joka pelastaa ihmisen on kuin se, joka pelastaa koko ihmiskunnan.

Köyhien, kurjien, syrjittyjen ja hädänalaisympäristöjen nimessä, joita Jumala on käskennyt meidän auttaa, velvoitteena, jota vaaditaan kaikilta ihmisiltä, mutta erityisesti varakkailta ja hyvinvoivilta.

Orpojen, leskien, pakolaisten ja kodistaan ja maastaan karkotettujen, kaikkien sodan, vainon ja epäoikeudenmukaisuuden

---

²⁸⁴ Asiakirja ”Ihmisten veljeys, maailmanrauha ja yhdessä eläminen”, Abu Dhabi (4. helmikuuta 2019): *L'Osservatore Romano* 4.-5. helmikuuta 2019, s. 6.

uhrien, heikkojen, pelossa elävien, sotavankien ja kidutettujen nimessä, erotuksetta missä osassa maailmaa tahansa.

Kansojen nimessä, jotka ovat menettäneet turvallisuuden, rauhan ja mahdollisuuden elää yhdessä ja joutuneet tuhon, onnettomuuksien ja sodan uhreiksi.

Ihmisten veljeyden nimessä, joka käsittää kaikki ihmiset, yhdistää heidät ja tekee heistä yhdenvertaisia.

Tämän veljeyden nimessä, jota hajottavat ekstremismiä ja jakautumista ajavat politiikat, rajattoman voitontavoittelun järjestelmät tai vihamieliset ideologiset tendenssit, jotka manipuloivat ihmisten tekoja ja tulevaisuutta.

Vapauden nimessä, jonka Jumala on antanut kaikille ihmisille luodessaan heidät vapaiksi ja antaessaan tämän lahjan heille tunnusmerkiksi.

Oikeudenmukaisuuden ja laupeuden nimessä, jotka ovat hyvinvoinnin perusta ja uskon kulmakivi.

Kaikkien hyvän tahdon ihmisten nimessä kaikkialla maailmassa.

Jumalan nimessä ja kaiken edellä sanotun nimessä [...] [julistamme] omaksuvamme tieksi vuoropuhelun kulttuurin, käytäytymissäännöksi keskinäisen yhteistyön ja menettelytavaksi ja kriteeriksi vastavuoroisen ymmärryksen."²⁸⁵

---

285 Ibid.

286. Tässä mietiskelyssäni yleismaailmallisesta veljeydestä innoitteenani oli erityisesti pyhä Franciscus Assisilainen, mutta myös muut, ei-katoliset veljet, kuten Martin Luther King, Desmond Tutu, Mahatma Gandhi ja monet muut. Mutta haluan lopuksi muistaa toista syvästi uskovaa ihmistä, joka lähtien syvästä Jumala-kokemuksestaan koki muutoksen tien, kunnes tunsi olevansa kaikkien veli. Tarkoitin autuasta Charles de Foucauldia.

287. Hän suuntasi ihanteensa täydellisestä omistautumisesta Jumalalle kohti samaistumista vähäisimpiin, hylättyihin syvällä Afrikan autiomaassa. Tuossa kontekstissa hän ilmaisi halunsa tuntea kuka hyvänsä ihminen veljeksi²⁸⁶ ja pyysi ystäväänsä: ”Rukoilkaa Jumalaa, jotta olisin todella kaikkien tämän maan sielujen veli.”²⁸⁷ Hän halusi olla, lopulta, ”kaikkien veli”,²⁸⁸ Mutta vain samaistumalla vähäisimpiin hänestä tuli kaikkien veli. Innoittakoon Jumala tuon ihanteen jokaisessa meistä. Amen.

---

286 Vrt. autuas Charles de Foucauld, *Méditation sur le Notre Père* (23. tammikuuta 1897).

287 Charles de Foucauld, kirje Henry de Castriesille (29. marraskuuta 1901).

288 Charles de Foucauld, kirje rouva de Bondylle (7. tammikuuta 1902). Niin häntä kutsui myös pyhä Paavali VI ylistäen hänen työtään: kiertokirje *Populorum progressio* (26. maaliskuuta 1967), 12: AAS 59 (1967), 263.

Rukous Luojalle

Ihmiskunnan Herra ja Isä,
joka loit kaikki ihmiset yhtä arvokkaiksi,
vuodata sydämiimme veljeyden henki.
Herätä unelma uudesta kohtaamisesta,
vuoropuhelusta, oikeudenmukaisuudesta ja rauhasta.
Innoita meitä luomaan terveempiä yhteiskuntia ja
arvollisempi maailma
vailla nälkää, köyhyyttä, väkivaltaa ja sotia.

Sydämemme avautukoon
kaikille maan kansoille ja kansakunnille,
jotta tunnistaisimme hyvyyden ja kauneuden,
jonka olet kylvänyt jokaiseen niistä,
jotta loisimme ykseyden siteitä, yhteisiä projekteja
ja yhteistä toivoa.
Aamen.

Ekumeeninen kristillinen rukous

Jumala, rakkauden Kolminaisuus,
jumalallisen elämäsi yhteyden voimasta
vuodata keskuuteemme veljellisen rakkauden virta.
Anna meille rakkaus, joka ilmeni Jeesuksen teoissa,
Nasaretin pyhässä perheessä ja ensimmäisten
kristittyjen yhteisössä.

Anna meidän kristittyjen elää evankeliumin mukaisesti
ja tunnistaa Kristus jokaisessa ihmisessä,
nähdä hänet ristiinnaulittuna
tämän maailman hylättyjen ja unohdettujen ahdingoissa
ja ylösnousseena
jokaisessa veljessä, joka nousee jaloilleen.

Tule, Pyhä Henki! Näytä meille kauneutesi,
joka heijastuu kaikissa maan kansoissa,
jotta huomaisimme, että kaikki ovat tärkeitä,
että kaikki ovat välttämättömiä,
että kaikki ovat erilaisia kasvoja
samassa ihmiskunnassa,
jota Jumala rakastaa.
Aamen.

*Assisissa, pyhän Franciscuksen haudalla 3. lokakuuta,
hänen juhlansa aattona vuonna 2020,
paaviuteni kahdeksantena vuonna*

Franciscus

